

Svetloba v decembru

pesmi in kratke zgodbe

Decemberi fény

versek és rövidpróza

SVETLOBA V DECEMBRU | DECEMBERÍ FÉNY

Uredniški odbor | Szerkesztőbizottság
Rozina Nemec, Olga Paušič, Robert Titan Felix
Lektorica za slovenski jezik | A szlovén
szöveget lektorálta Olga Paušič
Lektor za madžarski jezik | A magyar
szöveget lektorálta Tamás Kruzslicz
Likovna oprema | Képzőművészeti
szerkesztés Doroteja Nemec
Oblikovanje | Szerkesztés Zavod Volosov hram
Tisk | Nyomda Zavod Volosov hram
Naklada | Példányszám 100

Publikacija Izdala | A kiadványt kiadta
Javni sklad republike Slovenije za kulturne dejavnosti
Območna izpostava Lendava
a Szlovén Köztársaság Kulturális Közalapítványának
Lendvai Területi Kirendeltsége
Glavna ulica 2 | Fő utca 2
9220 Lendava | Lendva
Za izdajatelja | A kiadásért felel
Rozina Nemec, vodja JSKD OI Lendava
az SzKK Lendvai TK-jának vezetője
Lendava | Lendva
december 2021

© Za to izdajo: Javni sklad republike Slovenije
za kulturne dejavnosti OI Lendava
Vse pravice pridržane.

© Jelen kiadás tekintetében: a Szlovén Köztársaság
Kulturális Közalapítványának Lendvai TK-ja
Minden jog fenntartva.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Univerzitetna knjižnica Maribor
821.163.6-1

SVETLOBA v decembru : pesmi in kratke zgodbe
= Decemberi fény = versek és rövidpróza /
[uredniški odbor Rozina Nemec, Olga Paušič,
Robert Titan Felix]. - Lendava : JSKD, 2021
ISBN 978-961-7152-19-7
COBISS.SI-ID 91044867

Svetloba v decembru
pesmi in kratke zgodbe

Decemberi fény
versek és rövidpróza

Spoštovane bralke, bralci!

Mesec december je tisti mesec v letu, ko je vse polno dogajanja, vrveža. Je mesec, ko se vse odene v praznično svetlobo. To je poseben čas, ko se zamislimo in se ozremo na minule dni leta ter analiziramo dogodke iz svojega življenja. Eni smo zadovoljni, drugi manj zadovoljni z rezultatom svoje analize. To je poseben, čaroben čas, ko za trenutek pozabimo vse tegobe, žalost, razočaranja, ovire, prevzame nas praznični čar in se ga kot otrok razveselimo. December je tudi mesec, ko smo še posebej dovzetni za obdarovanje, dajanje in prejemanje. Tako vas tudi mi, dragi bralci, v tem lepem prazničnem času obdarjamo z zbornikom **Svetloba v decembru** in upamo, da boste ob prebiranju pesmi in proze na trenutke pozabili na vsakdan.

Ljudje smo po naravi ustvarjalni, tako ali drugače. Izteka se že drugo, kulturi ne preveč naklonjeno leto. Zato smo se odločili, da damo tokrat v našem zborniku priložnost ustvarjalcem različnih literarnih zvrsti, tako domačim kot tistim iz širše okolice. Ker se leto počasi izteka, smo meseca novembra razpisali literarni natečaj z naslovom Svetloba v decembru. Razpis je bil med literati zelo dobro sprejet, saj se jih je nanj odzvalo kar 65 iz vse Slovenije in sosednje Madžarske. V zborniku objavljena besedila je izbrala strokovna komisija, skupno je namreč prispelo 234 pesmi in 26 proznih del, napisanih v slovenskem, hrvaškem in madžarskem jeziku, in vseh seveda ni bilo mogoče uvrstiti v zbornik. Ob branju vas bodo avtorji popeljali skozi svoja doživetja, občutke in videnja, izlita na papir.

Zbornik **Svetloba v decembru** je še en dokaz oziroma potrditev, da smo res branju prijazna občina. Naziv je Ministrstvo za kulturo RS podelilo občini Lendava 3. decembra na Ta veseli dan kulture.

Še enkrat hvala vsem literarnim ustvarjalcem ter vsem ostalim, ki so prispevali, da je zbornik Svetloba v decembru ugledal luč sveta. V zahvalo prejme vsak avtor pominski izvod zbornika.

Naj vas svetloba obdaja in spremlja tudi v prihajajočem novem letu 2022!

Rozina Nemeč, vodja JSKD OI Lendava

Tisztelt Olvasók!

December a mozgalmas történések, a nyüzsgés hónapja. Az a hónap, amikor minden ünnepi fénybe öltözik. Egy különleges időszak, amikor visszaemlékezünk a múltó évre, és kielemezzük életünk eseményeit. Ezen elemzés eredményeivel egyesek elégedettebbek, mások kevésbé elégedettek. Egy olyan sajátos, varázslatos időszak, amikor egy pillanatra elfelejtünk minden gondot, csalódást, akadályt, amikor magával ragad a gyermeki örömmel megélt ünnepi varázs. December az a hónap, amikor különösen fogékonyak vagyunk arra, hogy ajándékozzunk, adakozunk és kapjunk, éppen ezért, kedves olvasóink mi is megajándékozunk Önöket ebben a szép, ünnepi időszakban **Decemberi fény** című kötetünkkel, és reméljük, hogy a versek és a prózai művek olvasásakor egy pillanatra megfeledkeznek a mindennapokról.

Mi, emberek természetünknel fogva – így vagy úgy, de – kreatívak vagyunk. Vége felé közeledik a kultúra tekintetében immár második nem túl kedvező év, ezért úgy döntöttünk, a kötetünkben különböző irodalmi műfajokban alkotó hazai és a tágabb környékünkéről érkező szerzőknek adunk lehetőséget. Mivel az év a végéhez közeledett, novemberben *Decemberi fény* címmel irodalmi pályázatot hirdettünk. A felkínált lehetőséget az irodalmi közösség nagyon jól fogadta, hiszen Szlovénia egész területéről és a szomszédos Magyarországról 65 szerző küldte be pályaművét. A kötetben megjelentetett szövegeket szakmai zsűri válogatta össze, mindösszesen ugyanis 234 szlovén, horvát és magyar nyelven íródott vers és 26 prózai mű érkezett be, ennyi művet pedig természetesen nem tudtunk publikálni a kötetünkben. Az olvasás során a szerzők papírra vetett élményei, érzései, meglátásai útján barangolhatnak.

A **Decemberi fény** c. kötet újabb ékes bizonyítéka annak, hogy valóban Olvasóbarát község vagyunk. Ezt a címet a Szlovén Köztársaság Kulturális Minisztériuma december 3-án, A kultúra vidám napján adományozta Lendva községnek.

Még egyszer köszönöm valamennyi irodalmi alkotónak és mindenkinek, akik hozzájárultak ahhoz, hogy a *Decemberi fény* című kötet napvilágot láthatott. Köszönetképpen minden szerzőt tiszteletpéldányban részesítünk.

A fény világítsa meg és kíséрге Önöket az elkövetkező 2022. évben is!

Rozina Nemeč, az SzKKK Lendvai TK-jának vezetője

December je zagotovo mesec, ki je najbolj poln vsega v celotnem letu, pa to ne samo dogodkov, praznikov in v običajnem času tudi vrveža. In četudi ga vidimo predvsem kot praznični vrvež, je ob tem tudi čas, ki nam obudi spomin na številne vraže, mitološko izročilo in navade iz starih časov, ki jih nasičeni s potrošniškim decembrom pogosto neupravičeno puščamo ob strani. Potem je to tudi najbolj refleksiven mesec v letu, ker nas ločnica med dvema letnicami, pa naj jo praznujemo ali ne, že sama po sebi primora, da se razgledamo po poteh, ki smo jih preživeli v minulem letu. Potem je to tudi čas mraza in teme, kar je v tem času epidemije še posebej izraženo, obenem pa tudi tiste čudovite svetlobe, kadar sonce v mrzlem dnevu odseva na belini snega, in je nekaj čisto posebnega, zagotovo ena najlepših svetlob, kar jih zna odsevati sonce v našem svetu.

In ravno ta svetloba, upanje, ki odseva v belini snega, v mrazu in temi, in nam obljublja, da bo spomladi vzkliko življenje, nam je bilo izhodišče premisleka o vsem, kar povezujemo z decembrom. Seveda pa nismo bili nenaklonjeni drugim in drugačnim tematikam, na katere je kdo pomislil, ko je opazil povabilo k sodelovanju. Kajti že ustvarjalnost sama je svetloba, ki kot upanje in njegova globlja vsebina in vrednost odseva preko naših življenj. Prispevki, ki smo jih prejeli na povabilo, so bili dovolj primerni, obenem pa tudi dovolj raznovrstni, da je nastalo zanimivo branje, zbrano v knjigi pesmi in kratke proze *Svetloba v decembru* (po prejemu prispevkov smo seveda opravili izbor in izbrali posamezne pesmi in zgodbe/odlomke za primerno uravnotežen obseg), tako da nas ob našem navdihujočem predprazničnem ustvarjanju predvsem vabim k branju!

Robert Titan Felix, urednik

A december minden bizonnyal az év legtelítettebb hónapja, és nem csak eseményekkel, ünnepekkel, valamint – a megszokott kerékvágásban – nyüzsgéssel. Még ha elsősorban ünnepi nyüzsgést látunk is benne, ez az időszak számos olyan régi babonát, mítoszt és szokást idéz fel, amelyeket ebben a fogyasztói magatartással jellemzett hónapban gyakran indokolatlanul mellőzünk. Ez az év legreflexívebb hónapja, mert az ó és az új év közötti választóvonal – akár ünnepeljük, akár nem – már önmagában is arra készítet bennünket, hogy visszatekintsünk az elmúlt évben megtett útra. Aztán ez a hideg és a sötétség ideje is, ami különösen hangsúlyos ebben a járvánnyal terhelt időszakban, de egyben annak a csodálatos fénynek az ideje is, amely egy-egy hideg napon visszatükröződik a hó fehérségén – ez pedig valami egészen különleges látvány, bizonyára az egyik legszebb fény, amit a nap sugározni tud.

És éppen ez a fény, a hidegben és a sötétségben a hó fehérségében tükröződő, a világ tavaszi újjáéledését ígérő fény kellene, hogy a kiindulópontja legyen mindannak, amit a decemberhez kötünk. Természetesen nem zárkoztunk el más témáktól sem, amelyek felvetődhetnek a részvételi felhívás láttán. Mert a kreativitás maga is fény, amely reményként, valamint annak mélyebb tartalmaként és értékeként tükröződik az életünkben. A felhívásra beérkezett pályamunkák megfelelőek és kellő mértékben változatosak voltak ahhoz, hogy érdekes olvasmányt alkossanak, amelyet a *Decemberi fény* című verseket és rövidprózákat felvonultató kötetben gyűjtöttünk össze. (A pályamunkák beérkezése után természetesen az egyes verseket és történeteket/részleteket egy megfelelően kiegyensúlyozott kötetbe válogattuk.) Végezetül arra invitálom Önöket, olvassák az ünnepek előtti ihletett alkotásunk gyümölcsét.

Robert Titan Felix, szerkesztő

Merry
Christmas

RADE BAKRAČEVIĆ

VRAĆENI SNOVI

Jata ptica donela su vetar, koji je razgnao njihove misli.
Prkosili su vremenu i njegovoj kontroli.
Dobili su sve što im je pripadalo.
Bili su iznenađeni nad rukom božje pravde.
Nad ledenom gorom čekali su anđeli.
Stali su neznajući koji pravac da zadrže.
Nisu znali da zaborav postoji samo u razvalinama.
Bez obzira na rođenje novog dana ostalo je sećanje iz prošlosti.
Snovi su postali realnost u krošnjama okolnih drveća.
Čekali su pravu istinu koja je dolazila iz nečeg nepoznatog.
Čekali su a nisu znali koga.
Istina je bila daleko.
Očekivalo se novo doba.
Njihove misli bile su daleko.
Neznanje su platili svojom agresivnošću.
Od obale ka pučini ostao je nepoznat trag.
Nebo je pokrilo putovanje u drugi svet.
Vraćanje je bilo nemoguće.
Ostali su bez ikakvog traga među talasima nečeg što život znači.
Misli su se utopile u dubinama sa one strane.
Nastala je nepretrgana veza između zemlje i neba.
Jaz je nastao kao beskonačna traka.
Tražili su osmeh u beskonačnosti.
Naišli su na odgovor koga nisu razumeli.
Ostali su tamo gde su i bili.
Očekivanja su se ispunila.
Vratili su im snove.

OSTVARENE ŽELJE

Stigao sam u novu sredinu.

Sa jednog kraja u drugi, do tada nepoznat.

Bio sam pun nekog iščekivanja.

Očekivao sam drugačiji život.

Dobio sam ovaj sa kojim sam stigao na vrh.

Želje su se ispunile.

Dobro je da je tako.

Kad bih ponovo uronuo u dečje snove želeo bih isti život koji sam burno proživio.

Čekao sam tebe u snovima svojim.

Negde daleko čekala nas je sudbina.

Čekala si me u senci krošnjate lipe.

U dubokoj senci pružila si mi mladost.

Ostvarila se želja koja je godinama tinjala u meni.

Godinama kasnije senka lipe ostvarila je moje snove.

Često se ljudi žale na sudbinu.

Ona nije kriva.

Sudbinu sami stvaramo.

Moje želje su ispunjene.

Zajednički smo stvarali sudbinu.

Nad nama bi nastalo nešto što će kasnije stvoriti život.

Ako bih ponovo dobio život, želeo bih da bude isti.

Sa istim mislima i željama.

Sa istim tvojim osmehom koga si donela sa sobom pre skoro pola veka.

Ponovo bih gledao u tvoje vesele oči.

U osmeh koga si uvek donosila sa sobom.

Radovao bih se svakog koraka koji bi ponovo zajednički napravili.

Ponovo bi šetali obalama reke najlepšeg grada na svetu.

Osvajali nova područja starog grada.

Nad nama bi visili nekadašnji snovi.

Ponovo bi se uhvatili u koštac sa sudbinom.

U ruke bi nam dali drvo života.

Stvorili bi novi svet, koji bi bio sličan nekadašnjem.

Kada bih mogao, da se vratim u ono vreme.

Želeo bih ponovo, da doživim tvoju mirišljavu kosu.

Tvoj stas od nekad i danas je prisutan u mojim mislima.

Lepršavi tragovi tvojih nežnih koraka ostali su u mojim očima.

Ponovo bih želeo da gledam tvoje oči.

U njima se već tada videla naša budućnost.

Želeli smo budućnost u dvoje.

Zajednički smo je doživeli.

Otišli smo na obližnji breg, gde smo počeli zajednički život.
Novi život bio je kao bajka.
Čak i običan kamen na našem putu bio je lepši zbog nje.
Ustavili su nas plastovi mirišljavog sena, na kojima se stvorio život.
Za trenutak se zaustavila sudbina na njivama periferije grada.
Povukla nas je u neka nova vremena.
Sa jednog istorijskog zamka otišli smo u drugi.
Sa jedne reke odveo nas je život na drugu.
I jedna i druga ispunile su nam snove.
Valovi su naše želje duboko urezali u knjigu života.
Nismo mogli ustaviti reke života u kojima je nastajala naša budućnost.
Reke su nam dale sve ono što je pozitivno u nama.
Na mostu prve reke zaključali smo naše želje.
Počeli smo tada i ne završili nikad.
Sačuvali smo našu prošlost i otišli u budućnost.
Mladi će produžiti naše želje.
Kad bih ponovo mogao da vratim naše snove, želeo bih da budeš ponovo samnom.
Na mostu koji nas je zauvek povezao.
Pod velikom krošnjom lipe, koja i danas stoji na istom mestu kao i tada.
I od onog konjaka, što smo tada popili, još danas imam ukus u mojim ustima.
Sve je ostalo kao i nekad.
Nas dvoje hodimo malo teže.
Mislimo na neka vremena koja su tako brzo prohujala.
Sada smo daleko od stare lipe.
Njeno lišće ostaće zauvek u tvojim očima.
Zajednički život ostavio je duboke i neizbrisive tragove.
Često se vraćam u ona vremena, koja su za nas neizbrisiva.
Gledam te i u tvojim očima vidim prohujalu mladost.
Polu veka zajedničkog života ostalo je za nama.
Nikada nećemo zaboraviti trenutke, koji su postali večnost.
Za nama su ostali tragovi.
Deca i njihova deca nastavljaju naše snove.
Tragovi našeg života ostali su zauvek zabeleženi.
Ako se ipak još jednom vratim u ono doba, želeo bih ponovo da si pored mene.
Da se ponovo dobijemo pod lipom.
Da popijemo konjak.
I da odemo u večnost.

BEZ ODGOVORA

U valovima sam tražio istinu.
Nad razjarenom prirodom stajao je čovek.
Njegove misli bile su duboke a snaga isuviše mala.
Nije mogao da nađe odgovor.
Nadvili su se nad njegovim telom svojom izuzetnom snagom.
Kapljice rose pružile su mu mir.
Toplota njegovih misli pokrila je livadu na kojoj je tražio smisao sreće.
Na njenim grudima stvarao je večnost.
Mada bez odgovora stvorio je život.
Produžio je svoju vrstu u nedogled.
Nisu ga primili pod svoje okrilje.
Tražili su pristanak na njihov način života.
Nisu ga dobili.
Sa svojom neprirodnom snagom okovali su mu misli.
Zapečatili su njegovu sudbinu.
Bacili su ga u nepovrat.
Iz njenog pogleda nastao je novi život.
Obećala je da zaborav neće biti deo njenog života.
Kroz pukotine u krošnjama drveća tražila je prošlost.
Budućnost joj nije bila naklonjena.
Dala je novi život da joj vrate ljubav.
Nije dobila odgovor.
Čekala je na obali reke koja je vodila u smisao života.
Talasi hladne reke odneli su njene želje.
Sa njima je otišao deo života.
Čekala je povratak koji nije stizao.
Ostalo je čekanje.
Obećali su odgovor u nekim drugim vremenima.

BENCE LAJOS

KARÁCSONYAIMAT VISSZAKÉREM

Béke, békesség!
Nyugodj meg,
nyugodj meg, szívem!
De mégis bánt,
így elszabotált
karácsonyaimat visszakérem,
harcban, tusában, téli
fagyba, hófödte földrészen
szikrázva, a csontokon is
átvitázva, ázva-fázva,
istennel is harcba szállva,
ördöggel is hadonászva:
elemektől, istennyilától
sem kímélve, eljutni
a küszöbig, senkitől
sem félve, rettegve,
de lobogó lánggal égve...

– eltékozolt karácsonyaimért
jöttem, ördög és pokol után
isteni hullást remélve,
emberi közönytől kísérve,
kísírva és kísértve, égni,
dacosan a szélek szelével,
viharával, ráfeküdni,
ráfeszülni a határvonalra,
várni, mikor jön a síneken
a gázló, krisztusi keresztfán
csüngni, aranyalmafán
rothadó termés, féregjárta
gyümölcs, talonban maradt
alma-körte, cefrének
sem jó, maradni ecetnek,
kit hordó híján műanyag
kádba/kukába lötytyintenek,
mézga létünk így lesz muslincák
tápláléka, ember helyett állatok itala,
„ívadéka”
(sem).

FOHÁSZ A HÚSVÉTI-KARÁCSONYI BŰNBÁNATHOZ

Kezdd el újrateemteni
az Embert, húzz vonalat,
ne irtsd ki véglegesen,
mert még formálható,
alakítható, sejtjeiben
még sok az oltható
vadonc-gén.

De kezd el a munkát,
feljövőink, majdan
utódaink üres fiókjainak
feltöltésébe fogj!
Most, hogy a paneltűz
lángol, a láz is éget,
s a nővérek párna
helyett, a billentyűzetre
hajtják fejüket...

De ne kíméld a törtetést,
a kapzsiságot, a főnnhéjazó
pénzhajhászokat,
s az új világbomlasztó,
kufár kereskedőket.

De szánd a még
formálható feljövőket,
a félreveltekre is
nézz jóságos szemmel,
hogy a karácsonyba
nyúló adventi-nagyhétvégi
föltámasztásban ne
a seregek urának végső
és végzetes eljövételét
várjuk, lássuk.
Hisz' Te hirdeted
a költővel, hogy az is
szolgád, „aki csak áll,
s mereng”.

És nyisd rá szemünket
a megváltó örömré,
s önfeltárukozás utánra
járó kegyelemre, Uram!

MIATYÁNK

Miatyánk, kit manapság
csak Univerzum-atyjaként
emlegetünk, ki a végtelen
Univerzumban laksz, szenteltessek
meg újra általad földi létünk,
kik még reménykedünk ezen az
elveszett, a Végtelen peremén
bolygó kis Bolygónkon,
melyen a végtelen sötét űrben
még úgy-amúgy, mégiscsak
odafigyelsz pandémiás korban
a fönti-lenti lakosságcsere
ügyeinek intézése közben,
„örök vándor”-migráns-űzött vad-
létünket is felügyeled, készíted
helyünket számunkra országodban,
melyet minden jók számára
rendeltél.

Univerzum Ura, Urunk
Univerzuma, ha sáska
létünkéből kiszólitasz egykoron,
ki tudja milyen sorrend szerint,
ahogy általad meg van írva,
kőbe vésvé, aranyborjút
imádó népedet, mert akkor
is a Te tulajdonod vagyunk,
ha ellened egyfolytában
vétket vétek hátára halmozunk,
s téged párbeszédre sem
méltatunk, imának nem nevezhető,
profán zsolozsmákat mormolunk,
gépeket utasítunk, és számításokba,
kalkulációkba bocsátkozunk,
billentyűs masináknak parancsolgatunk.

Uram, ne írd tovább vétkeinket,
ne jegyezd őket tovább, gondolj
fiadra, kit már egyszer föláldoztál értünk,
vagy Ábrahám próbatételére önnön
legkedvesebb fiának
a feláldozása kapcsán, ne vétkezz
miattunk, ne csábíts, mert
ez nem a Te terrénumod, Urunk, ki
az Univerzum Atyja vagy, érd be
ennyivel Te is, csecsebecsés vigaszra
ne számíts, mert a próféta szavával:
ha felrovd vétkeinket, ki áll meg
akkor előtted, ki mer színed elé kerülni,
ha üt a harangként konduló óra,
óráinkon a számlap is elhomályosul
jelezve az újjáteremtés kezdetét,
melyre hosszas – talán túlon túl
is hosszú – előkészületek után
részánod magad. De tökéletesebb lesz,
mint a közös akaratoddal szerinti
miénk volt. De ha annak szakasztott mása
lesz is, nagy csalódást nekünk
már nem okoz: halhatatlanságunkba,
ebbe az Örök, szédítő körforgásba
ez is belefér. Par excellence: tévedni
Emberi – Urambocsá' – végülis
ISTENI dolog.

TAVASZVÁRÁS NEHÉZ IDŐKBEN

(A Tavaszvárás antológia íróinak.)

Van valami sorszerű abban, hogy az idén készült hosszabb-rövidebb, a nyomdászatról és irodalmi kérdésekről írott tanulmányaim címében, alcímében a „nehéz idők” szókapcsolat szerepel. A 20. század legnagyobb alakjának, Ady Endrének szentelt tanulmányomban a nehéz idők krónikásaként, az első világháború alatt írt publicisztikájának a témáit vettem górcső alá, s a demokratikus és független és szabad szellem szárnyalását ünneplem a sordöntő, nehéz időkben. A másik – újabb idők felfedezett hőse – az ugyancsak rokonlélek, Balkányi Ernő előtt emel süveget, aki nem csak a lendvai sajtó és nyomdászat elindításában – hanem főleg az első világháborút megelőzően a gazdasági helyzet miatt is – élenjáró szerepet

töltött be a kisváros gazdasági-kulturális felemelésében. S tette mindezt: nehéz időkből, Istentől és Királytól távoli vidéken, Alsólendván, a nyugati határszélen.

A „határszél” és annak közelsége azonban csak ezután, a 20-as elcsatolással domborodott ki teljes tragikumában, amikor az erdélyi Kós Károly így kiáltott fel: minden elveszett! S aztán – éppen az ő Kiáltó „szavára” kezdődött el a szellemi építkezés az elcsatolt területeken, nagyobb közösségekben, mint Erdélyben vagy Vajdaságban és a Fölvidéken előbb, a Kárpátalján később, az Őrvidéken és Szlavóniában, s a Muravidéken – még később.

De a „Tavaszcímzés” igénye itt is oly konok következetességgel tört utat, hogy a félművelt parasztiúkból (Szomi, Szúnyogh, Varga) tanárokká vált értelmiségiben hamarosan életszükségletté, kényszerré vált az alkotás s a megmutatkozás igénye.

S a tavaszváró hangulatból, Petőfi és a márciusi ifjak, majd a Nyugat íróinak, főleg Adyknak szellemiségében a muravidéki Ige őrzői is irodalomteremtésről kezdtek beszélni. Nem volt ugyan nagy pompa, nem volt nagy ünneplés, s a „berobbanás” is várattott még magára, de a várakozás hangulata nagy tervekre sarkallta a szerzőket, akik az egyszeri antológián túlmutató terveket is szövögettek. Ezeknek egyik „első fecskéje” volt Szúnyogh Sándornak a ma is csodálatra méltó Halicanumi üzenet címmel közzétett keskeny kis könyvecskéje. Honnan küldi üzeneteit? Halicanumból, abból a limes-vidéki katonai erődítményből, amelynek ma már a helyszínét is megcáfolta a történelemkutatás. S mégis mennyire valóságos a halicanumi tér – képzeletünkben ma is látjuk – a ki tudja hol elterülő Halicanum főterét, s a Caesar hadainak vonulását. Elég ha fellapozzuk a verset, vagy behunyjuk a szemünk.

Az antológia címadó versében meghirdetett költészet-forradalmának, az „új idők, új dalainak” szellemében (Ady) az „acélrostos álmok szövésére” szólítja fel társait, s a máig ható álmokét, melyet Pataky Kálmán, Strasser Ármin, Balkányi Ernő, Vlah Lajos, később Szúnyogh Sándor és társai szövögettek, s melyek mára történelmi szövedékké álltak össze, könyvekkel szegélyezett tavaszi virágoskertté. Annyi várakozás után, legyen megvalósult álom a Tavasz!

VILJAN BERTOK

BOŽIČ JE

Prišel je čas spokoja in sreče,
prišel je tisti lepi čas,
ko na večer domov nas vleče,
ker božič spet je tu pri nas.

Ob jelki bomo vsi zapeli,
izrekli želje si na glas,
iskreno znova se objeli,
veselje prebudili v nas.

Božič je, kar vidiš v njem:
nekomu upanje, iskren objem,
spet drugemu utrinek sreče ...
A v srcu je enak vsem –
ljubezen božič je.

Če nimaš kam, le z nami stopi,
in v naši sredi bodi gost ...
Saj prostor najde se na klopi,
kjer radosti nas družijo most.

Za vse, ki sreča ni jim mila
na ta edinstveni večer,
ljubezen v misel se je znila,
ob njej začutijo naj mir.

BOŽIČNE ŽELJE

Daj na stran prav vse, kar te teži,
za hip korak svoj zaustavi ...
naj nebo te obdari,
ti čarobno noč ustvari ...
saj nebo te obdari
in pričara beli božič.

Ta snežinka bo srce,
vanjo vtakano bo upanje,
da izpolni skrite želje,
nam za božič da veselje ...
v nas ljubezen obudi,
okrepi jo, namnoži,
razdeli jo vsem ljudem,
vsakemu od nas, prav vsem.

Svet počiva, dan vse krajši je,
duša nemirno pričakuje ...
srečo čaka odprtih vrat,
kmalu božič se praznuje ...
sreči ne zapira vrat,
božič se te dni praznuje.

S TEBOJ

Našel sem v rosni pomladi
nežen cvet tam sred' livad,
pa sva v toplo poletje
šla ljubezen obiskat.

Naju objela jesen je,
nagradila je oba,
da bi z darovi čez zimo
skupaj mirno sanjala.

S teboj je lepo to življenje,
kot dom prijazen, poln ljubezni, svet se zdi,
trenutek vsak je hrepenenje ...
s teboj so lepši dnevi in noči.

Sanje se zde tisti časi,
in spomin na tistikrat ...
zate srce se oglasi,
ker še vedno imam te rad.

ŠTEFKA BOHAR

PRED VRATI BOŽIČA

Drobne stvari ovija
tiho pričakovanje
decembrskih večerov.

Iz polsenc
zamrznjenih dreves
hladen piš
pleše divji ples.

Na samotnih poteh
se prižigajo luči.
In vonj kadila
tali mraz.

Kot некоč
znova ogreti,
v srcu objeti
si bomo želeli
srečen božični čas.

SLOVO

Večeri
so tanjši,
molč je
glasnejši,
okosteneli
prah prede
pajčevino
ob gluhih
zvokih
pretrganih
simfonij.

Na predvečer
starega leta.

POJTE, LJUDJE

V pusto temo
ujela se bela
snežinka
na mojo je dlan.

Prešla nešteto
obzorij je.
Večna so
njena iskanja
in dolga je
pot do ljudi.

Bela snežinka
v temi brli,
okrog in okrog
se radost
poraja
in tisoč
prižiga luči.

Pojte, ljudje,
preženimo temo,
odprimo srce,
naj žalost
ven gre
in led se stopi!

Prazniki so
za vse ljudi.

MARJANA CMAGER

KEKSI

Že zgodaj je vedela,
da jih mora snemati od zadaj,
kjer se veje dotikajo stene in se ne vidi.
Pred dnevi je morala skoznje,
tako je rekla mama,
z iglo povleči bel sukanec
in ga na koncu previdno zavozlati.

Že zgodaj je vedela,
da keksov ne sme snemati prehitro.
Dlje kot bodo na drevescu,
omamnejša bosta vonj in okus.
Ko so se pojavili drobni podolgovati sladkorčki
v vseh tistih svetlikajočih se ovitkih,
so keksi na smrečici ostajali.

Ne tako zgodaj je vedela,
da keksi, ki visijo z umetne smrečice,
nimajo okusa po smrekovini.
Ata je rekel, da jih ne bo več sekal
in hodil iskat daleč naokoli.
Kupili so umetno drevesce.
Ona je odraščala,
vonj po smrekovini pa je izginil.

Sedaj ve,
da bo pred božičem vsako leto spekla kekse,
nekaj let jih niso,
ali jih bodo spekli otroci ali vnuki,
ona pa bo tista,
ki bo skozi vsakega povlekla beli sukanec,
da bodo na dolgo viseli od vejic.
Ko bo za nekaj časa postala pred jaslicami,
bo z najbolj skrite vejice ob steni snela keks.

ZIMA BELA

Zopet v gosteh so ledeni vetrovi,
s seboj so prignali sneg in meglo
in puhasto ivje, ki veje objema,
rože ledene na oknih rasto.

Zdaj, ko pokrajina je v beli odeji,
zakrila je trave in njive in vse,
zaslužen počitek je zemlja dobila,
od leta utrujena spala bi le.

Veter pa brije, nanosil bo snega,
naredil zamete, prekril bo poti,
iz dimnika v meglo gost dim se vleče,
dedek v hišo grejo z drvni.

POD KOŽUHOM

Beli puh, ki padaš z neba,
prekril boš steze, skrita mesta,
zakril boš vso Zemljo in strehe,
še voda počasneje teče
pod težo ledu,
le sivi dim se leno dviga na nebo.

Zaspala je narava.
Kaj neki sanja pod kožuhom?
Pomlad,
ko na novo si oči pomane,
poletje,
ko v cvetje se odene,
jesen,
ko sadov jo teža k tlom priklanja,
ali zimo?
Morda ji spanec po obilni žetvi dobro dene!

NEKEGA DNE

Komu je všeč vaša gola postava,
s katero strašite svet
celega pol leta?
Kot strohnelo dračje
se vidijo obrisi teles iz megle.
Prši iz sivine
in od vas kaplja na razmočeno prst.
Krokar išče pravo lego.
Ko je odletel,
se še dolgo maje vrh.
Prazen, starikav, lepljiv.
Snežinke bodo za trenutek
zakrile goloto,
mogoče ivje.
Nekega dne bo sonce gredo močnejše.
Iz popkov se bodo razvili listi.

NOČNE POTEPINKE

Nešteto jih mežika, drobnih lučk z neba,
razum sprašuje se, kaj vsaka nam povedati ima,
iz teme v noč svetijo kot kepe čistega zlata,
luna, starka smehljajoča, preko neba vesla.

Bog ve, kolikšna skrivnost tiči v vsaki izmed njih,
zdi se, kot da plašček njihov ni navaden, ampak živ,
te v vrsti so, so druge razkropljene kar v tri dni,
a luni nič ni mar za red ali nered, vso noč se jim smeji.

Bo kmalu zora, noč k jutru se nagiba,
ugašajo druga za drugo, predstava nič več ni igriva,
še luna, vse bolj prosojna, izginja z neba,
minila noč je, jutro mlado se na vzhodu že smehlja.

IGOR FABJANČIČ

ZIMSKA

Tema že lega nad domači kraj,
pritiska mraz in rjove zimski zmaj.

S pločnikov plužijo sneg,
pobeljen ves dol je in breg.

Ledene rože videti na oknih je od mraza,
ne spravim zmrznjenega šala si z obraza.

Božični starodavni običaj,
dobrodošel ti med nami spet nazaj.

V topli izbici domači vsi smo zbrani,
kuhano vino, orehova potica se kadi v mrzli dlani.

PESEM OB NOVEM LETU

To pesem pišem vsem iščočim,
luči želim jim, v mraku tavajočim.

Poklanjam jo v sreči vriskajočim,
kot tudi tistim v bridkosti jokajočim.

Je muza žejna že, bi malo vina,
prijetno ohlajena je penina.

Pesem zaključujem še s poljubom vročim
in budno pazim, da od vznesenosti ne počim.

BOG JANUS NA NOVEGA LETA DAN

Na meni posvečeni dan v slast gre sarma in se obrablja neka fraza.
Dva para očes premorem jaz, pa dva obraza.
Z' enim sem usmerjen v pretekli čas nazaj,
z drugim pa v svetlo prihodnost zrem še raj'.
Prenekateremu zaspancu, ki ga muči glavobol,
zdravilni protokol na moj dan sta sprehod in Lekadol.

PANDEMIJA

Properc, Katul, navdahnjeni Ovid
niso še, srečneži, vedeli, kaj je covid.
Ne kažem obraza.
Bojim se okužbe.
Poti me skoraj vodijo samo od doma
pa do službe.
Spotoma še trgovina,
lešnikova čokolada, flaša boljš'ga vina,
kakšna pomaranča, karfijola, pa limona,
odporen bom postal, bo bridko jokala corona.
A kaj ko nimam vonja,
ne čutim več okusa,
ostalo je le močno
občutenje gnusa.
Vsakdanji protokol pripelje
me zvečer seveda še domov nazaj.
Ko zanka se zaključí,
pa sledi spoznanje,
da vendar samo tavam,
vezan na domači kraj.
Niti za spremembo ne zaidem kam drugam,
množični pojav sem, a neutolažljivo sam.
Properc, Katul, navdahnjeni Ovid
niso še, srečneži, vedeli, kaj je covid.

ZLATKA FRAJZMAN

PUPA

Ja nisam posebna, ja sam tek jedna obična žena, prosečna posvem.
Ali zato ja imam jednu tajnu!
Možete izgraditi zidove sve do neba visoke, ja ću ipak pronaći načine, da ih preletim.
Možete me sa sto hiljadu ruku pokušati prikovati za tlo,
ali ja ću se ipak nekako izvući.
Mnogo nas je takvih, više nego što mislite!
Ja sam od one sorte, koja odbija prestati da veruje,
koja odbija da se spusti na zemlju.

Ja sam od onih žena, koje vole u svetu bez zidova,
žena, koje vole uprkos mržnji i odbijanju,
žena, koje se nadaju uprkos tome, što nade baš i nema, i koje su u tome neustrašive.
Ja znam, da volim, zapamti!
Niko mi to ne može oduzeti!

SRCE

Ukrao si mi snove, srce ...
Pokušavam, da učim, da razumem, da prihvatim jutro, koja me bude.
Jer mi noći ne donose san.
Pretežka je to lekcija ...
Ali, ako je ona cena, kojom se moraju platiti Božji darovi, koji su nas na tren obasuli ...
A mi ih ne prepoznamo kao darove, već kao kaznu za doživljeni užitak ...
Da ... učiti ću tu lekciju!
Samo, pitam se ...
Da li se smemo odreći onoga, šta nam je poslato s razlogom.

KO SI?

Ko si, gde ideš?
I je si li to ti?
Iz daljine sveta i sveta daljine,
tačno u dubinu moga srca,
nežno poput klavira,
tek iz sna nežne violine.
Nežan je trenutak i reč, što korača tebi,
i penje se opet tebi.
E kad bi bila i jesi ... nežna reč.
Darežljiva budi i jasna.
Poveži strane sveta, prepoznaj
pretka što odavno traži svoj put
I sad ga kroz mene traži Nežno šapuče.

LETO

Nekako sa letom,
zaplesali smo najbolji tango ...
Još ne ispisanih nota,
nama nepoznatog takta.
Povede nas u prijateljstvo
duše naše.
Uz prve letnje vruće noći,
u vihoru nekih novih osećaja..
Drhtavim prstima, počeli smo pisati te čudne
note našeg tanga.

ANDREJ A. GOLOB

01

Raj je dolgochasen kraj.

PAR

Pametno razmishljati je s svojo glavo,
ni pa nich razumno biti svojeglav.

PLES

zapiha veter
pajkova mrezhica brz
v ritmu zapleshe

UPANJE

Drevo razteza veje
dalech stran od tod;
bolezen shiri meje –
zhagajo ga v hlod.

BPNVN

brnenje rim zarohni poslovilni molk luchi
pochasni glasovi pomladijo jesen elegance
navelichanih zrcal shepet odmeva vonjave
vihravi tukaj iz skritih videnj nabitosti
nikoli vstane v mrachne zamere zablod

BLEF

Kaj nam demokratična bleščica,
kot na primer prosta govorica,
kaj pomaga prava nam resnica,
v paragrafih spisana pravica,
če na koncu, zvita kot prasica,
vedno zmaga kruta le mesnica.

PRETOK

Kadar nótranjí se mir izlije,
ko mrachnina znova me prekrije,
v reki jaz tekochi rad stojim
ter si v mislih solznih zazhelim:

plavaj reka, plavaj ob telesu –
naj s teboj v minljivost brzih odteče
bol morecha, ki drží me v stresu,
strah pred nôrim svetom, kí me peče.

Daj, nalij v trpecho dusho mojo
néizmérno énergíjo svojo,

da vzdrzhljivi bodem velikan,
znova v boju s stiskamí mochan.

ANTON GRIČNIK

MOJ MIKLAVŽEV PREKMURSKI DECEMBRSKI SVETLOBNI VENČEK

1.

Sneg je pobelil polja,
gozdove, mesto, vas.
Prihajata z božičem
Božiček, dedek Mrz.

To je ta lep adventni čas,
Miklavž začenja ga za nas,
veseli je december tu –
juhej in juhuhu!

Silvester je na pragu,
na meji dveh svetov,
zdaj staro se poslavlja,
poraja čas se nov.

To je za vse prenove čas,
Miklavž začenja ga za nas,
veseli je december tu –
juhej in juhuhu!

Želimo vse si dobro,
podajmo si roké,
razlike premostimo,
zravnajmo vse stezé.

To je za vse svetlobe čas,
Miklavž začenja ga za nas,
veseli je december tu –
juhej in juhuhu!

2.

Svetloba je življenje,
iz nje izhaja moč,
toplina in vrvenje,
brez nje je temna noč.

Zato svetlobo tu slavim,
hvaležno srečen jo živim,
svetlobni venček naj živi,
osreči vse ljudi.

Svetloba me obdaja
lepo od vseh strani,
od vsepovsod prihaja,
najbolj pa od ljudi.

Če z njimi slab in skregan sem,
še Stvarnik mi postane nem,
ne morem niti tu naprej,
kaj šele tja – brez mej ...

Veliko jaz sem srečal
ljudi že vsepovsod,
prijateljstva si večal,
iskal duhovno pot.

Je dosti med Prekmurci jih,
zaslužijo si svetel stih,
naj nekaj jih navedem zdaj,
pohvalim skromno vsaj.

3.

Naj prvi bo med njimi
Berden, zlat jezuit,
poet, slikar in pater,
prijatelj čudovit.

Kdor njega dobro je poznal,
klobuk pred njim je z glave dal,
saj izžareval je svetost,
lahkoto in prostost.

Iz Kóbilja prihajal
ta naš je velikan,
ko pravo je dovřšil,
odřel je v samostan.

ře bogoslovje je končal,
potem pa se na delo dal,
je pisal, pridigal, učil,
predstojnik dober bil.

On bil je tisti modrec,
ki v svet me je poslal,
ko sem kot mlad sholastik
poklic in pot iskal.

Saj za duhovstvo vsakdo ni,
to vedel on je, vemo vsi,
zato odřel sem, hvala mu,
to rečem brez sramu.

4.

ře en je tak duhovnik,
na njega zmislim rad,
saj bil je zame dober,
kot da bi bil mi brat.

To Vereř bil je, řupnik naš,
znan pridigar nedeljskih mař,
lepo otroke je učil,
se trudil in svaril.

Iz Beltincev po rodu
je Pohorec postal,
pri Sveti Kunigundi
je dolgo deloval.

ře vikend si je tu zgradil,
tam je prijatelje gostil,
na stare dni pa bival v njem,
drag pohorskim ljudem.

Nekoč sem mu predlagal,
ker pisal je lepo,
da kroniko bi zložil
za svojo faro vso.

Tedaj je on ukazal mi:
»To pa boř storil ravno ti!«
Tako sem kroniko skoval
in – publicist postal.

5.

Naj tudi bo omenjen
škof tukaj, vrli Smej,
ponižen in duhoven
in vernik v raj brez mej.

Svetniško je živel lepo,
dočakal skoraj let je sto,
Prekmurju vedno v čast je bil,
z ljudmi se veselil.

Rodil se v Bogojini
je biser iz poljan,
na polje apostolsko
nadarjen bil poslan.

Je pisal tudi pesmi cvet,
opisoval duhovni svet,
bil izobražen klasik je,
duhovniško srce.

Nikdar ne bom pozabil,
ko sem ga obiskal:
želel sem vire najti,
ker sem raziskoval.

Takoj je z mano v mesto šel,
mi v knjižnici vse razodel,
da vedel sem, kako in kaj ...
Plačilo Bog mu daj!

6.

Naslednji ni duhovnik,
je glasbeni talent,
Kociper on se piše,
zlata je vreden cent.

Igra, prepeva, vodi zbor,
gre s pevci redno gor na kor,
saj glasba mu je kos nebes;
še komponira vmes.

Talent njegov opazil
že župnik je Kozar,
tam v Ódrancih je rojstnih
kalil izjemen dar.

Za organista se učil,
v Ljubljano se je odselil,
tu na Črnučah zdaj živi,
se glasbe veseli.

Še meni komponiral
je nekaj pesmic že,
pa še morda bo kakšno,
če nama le uspe.

Sicer pa je kantata tu,
lahko poveva brez sramu,
Vodovnik Jur opevan v njej
še bolj je znan odslej.

7.

Še tu so Gerič, Vreča,
in Mujdrica, Kreslin,
pa Jerebic in Sraka
in Horvatov cekin.

Veliko jih zares poznam,
jim vsem veliko hvalo dam,
Prekmurja širijo lep svit,
od Sonca ves umit.

Veliko so mi dali,
gotovo tudi vam,
zato pravično hvali
jih ves slovenski hram.

Njih slava po vsem svetu gre,
veliko v njih je pač srce,
Svetloba res iz njih žari,
nam sveti na potí.

Naj žitnica Prekmurje
nam bo za dušno rast,
naj delež svoj prispeva
in še naprej bo v čast.

Zahvala lepa naj doni
ji vse te novoletne dni,
naj božič nam prinaša mir,
Svetlobe večne vir!

MILAN HAJDINJAK

BOŽIČ

Sonce sije, ko toplo ti je pri srcu,
Božič je, ta prelepi praznik vseh.

Le sam sem, nimam ne ljube,
ki jo nosim v srcu mojem,
ne ljubih otrok, ki jih pogrešam.

Tako rad bi vas objel, čutil –
toplino in dotik nežnih rok.

A ostal sem sam, usoda
se je z mano poigrala in mi
grenko usodo namenila za vedno.

GREH

So ptički žvrgoleli,
potočki zašumeli,
ko mlad sem bil,
sem velik greh storil,
imel sem zalo dekle,
sem mislil, da zvesto mi je,
zaželel sem si je,
a ona grobo zavrnila me je.

MISLI

Lepa si kot zarja,
kot jutranja rosa,
kot biserna kapljica,
ki kane na lica moja.

Sanjam te
ter hrepenim po tebi
kakor žejen cvet,
ki drhti in hrepeni
po kapljici vlažni.

Zame boš večno
kot biser in sonček,
saj v meni daješ
mi toplino življenja.

Moje misli
bodo večno prepojene z
ljubeznijo in toplino,
ki jo čutiva le midva.

Ostani mi,
kot le moje srce
te pozna,
kot biser in
zarja mojega srca.

SAMOTA

V sobi samotni sedim,
po ljubezni tvoji hrepenim,
oziram se naokrog,
da ugledalo bi te moje srce.

Kako želim si
tvojih ljubečih ustnic
v tej uri samote,
želim si tvoj nežen poljub.

So izgubile lepote vse,
a meni zadosti samote
mi v tej temni noči,
in trpljenja srca mojega.

Duša moja sedaj
še bolj trpi,
ker tako daleč si,
ljubezen srca mojega.

HOZJAN KLARA

DECEMBERI FÉLHOMÁLY

Áloméneket dúdolnak kinn a hideg szelek.
Kandallóban tüzet kell rakni,
s a forró láng dalát hallgatni.
A téli nap ha rám tekint,
mélyről a sóhaj száll, oszlódik.
Tavasszal a langyos szellő feloldja fagyos lelkemet,
s benne a kikelet. Oly nagyon várom már eljöveteledet!

NEVENKA HVALEC

ZIMSKI ČAS

(Haikuji)

Svetloba noči
ob polni luni, zvezdah –
večnost trenutkov.

Tiha zimska noč
dahne ledeni poljub
vrhovom dreves.

Kot da so sladkor,
ki se sladkobno stopi –
plesalke neba.

Belina krošenj
čara v poljubih s soncem
bisere očem.

Luna razgrne
srebrnino preproge
po krošnjah dreves.

Mrzel zimski piš –
skriva se med drevesi
in se mi smeji.

Tisoče snežink
zvabi Lizo in Emo
v igro s snežakom.

Snežna preproga –
odtis sledi stopinjic
vrtčevskih otrok.

Decembrski žar
v pričakovanju srca –
dimnikar sreče.

December je čas
treh dobrih, pravljicnih mož –
čarobnost noči.

V SVETU SANJ

(Haiku pentlja)

Svetlobne sanje –
oblečem se vanje in
zoplešem z luno.

Zoplešem z luno
po zvezdni Rimski cesti
mehkobnih meglic.

Mehkobnih meglic
se dotakne še komet –
v čar zarje ujet.

V čar zarje ujet
je nočni svet pesnika –
lovilca besed.

Lovilca besed
zibljejo v ritmu zlogov
svetlobne sanje.

SIJAJ SVETLOBE

(Haiku pentlja)

zimski ponjava
objeta z mesečino –
noč srebrnine

noč srebrnine –
sij snežne svetlobe
kažipot srnam

kažipot srnam –
v očeh drobni kristalčki
zvezdnatih noči

zvezdnatih noči
se s tihoto dotika
zimski ponjava

POD ZVEZDNIM NEBOM

(Tanka)

V zimski noči se
vrtim pod zvezdnim nebom
sama samcata.
In ujamem v svojo dlan
še srebrnino snega.

NÁSZTA KATALIN

HUZAVONA

Ha nem is adom be derekam,
hódolatod azért jár nekem.
Nem vagy szerelmes,
de teljesen rendben van,
hogy udvarolsz mackóformán,
mintha igen –
de mégis inkább nem.
Tetszik ez a huzavona.
Na de hogy kiradírozz,
s idegenekkel töltsd a napod,
főleg, hogy nekem már
nem emelsz kalapot,
ez nem fér bele.
Gondolok én minden rossznak –
lehet igazam is van.
Pedig jól elvagyunk mi ketten így.
A sövény két oldaláról
csipegetjük össze magunkat,
mint ki a másikról tud valamit.
Pedig mennyire semmit!
Képzeletünkben
játszunk szerelmesdit,
akik most épp fasében vannak.
De hogy kilépj
szó nélkül a világhuzatba,
az nem járja,
nem ez dukál nekünk.
Tessék hát felvenni újra
azt a nemlétező telefont,
s amit tilos,
azt megüzenni!

2021. 11. 07.

NAVÉGRE!

már tudom
(megértem rá végre)
milyen vagyok
lilás grimaszba forduló
vigyori kamasz
nem bántana
csak csiklandozza benned
a kedvedet élni
csipkedni kezd
hogy felébredj
nevetve nézni

az Úr is kikacag
s utána nagyilelkű mozdulattal
ölébe vesz
ahogy szokta

2021. 12. 16.

MAGDA KASTELIC HOČEVAR

KAPLJICA

Kapljica dežja sonce je ujela,
ko je poskakovala skozi zrak,
potonila je v skrivnostno tihi mrak,
v temi noči se z luno je objela.

Noč je na mehki travi preživela,
so uspravanka bili ji kriki srak,
nekje v daljavi ropotajoči vlak.
V toploti zemlje se je kaplja grela.

Zjutraj se je s svežino rose zlila
kot drobcena lesketajoča pika.
Travniki majhna zrcalca so prekrila.

Šumi ob poti nežna trepetlika,
luna je v svetlobo pobegnila,
vse je kot umetnikova slika.

SILVESTROVO

Ko najdaljše so noči,
ko sonce izgubi moči,
da uprlo bi se temi,
se leto znova poslovilo.

Vsi smo polni pričakovanj
uresničitve želja in sanj.
V srečo moramo verjeti,
kar se zgodi, za dobro vzeti.

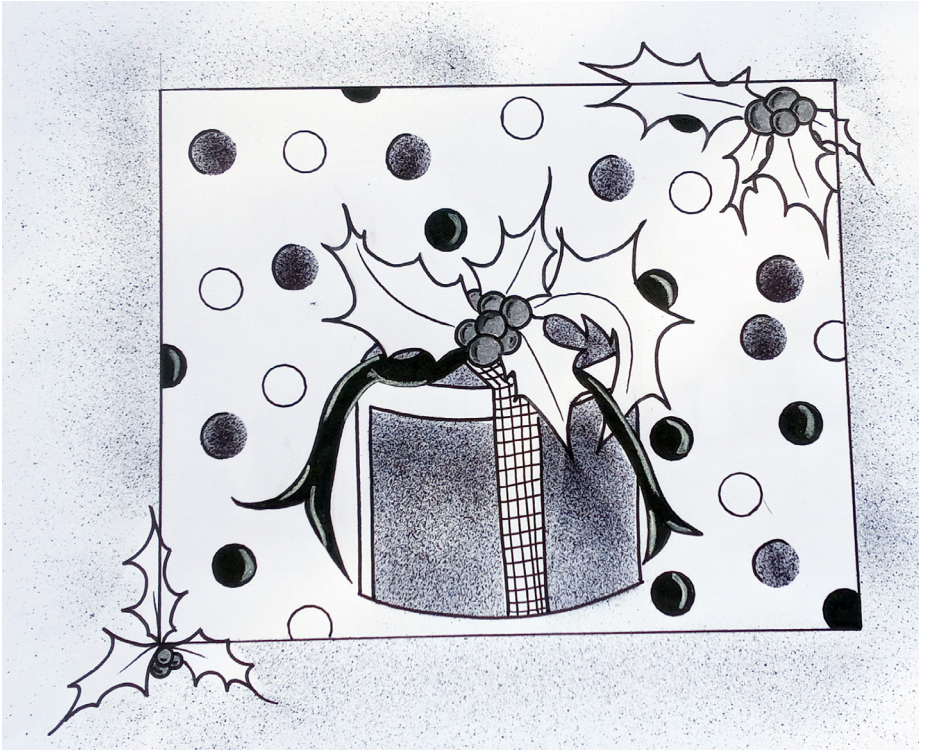
V kotu sobe stoji smreka,
lučke migetajo kot srebrna reka,
z vej okraski pisani visijo,
spomine na mladost budijo.

BOŽIČ

Božič – praznik luči,
radosti in družinske sreče.
Marija z Jožefom
v hlevček se zateče
in tam v mrazu rodi.

Jezusa se ves pastirski zbor razveseli.

Da bi došli skrivnost Svete noči,
prisluhnilo zvokom nebeške tišine,
našli pot v soju betlehemske luči,
srce napolnili z močjo božje bližine!

MAJDA KLEMENT

VESELI DECEMBER

Leto mesecev dvanajst ima.
a le mesec december se najbolj na denarnici pozna,
kajti trije dobri možje v njem domujejo,
skoraj vsakega obiskujejo.

Sveti Miklavž prvi je med njimi,
oznanja nam, da je mraz.
Dedek Mraz pa se z belo kučmo na glavi pojavi,
da naj otroci vsi so zdravi, nam pravi.

Sedaj pa pride na vrsto Božiček,
ki najbolj radodaren je striček.
Darila le s težavo vsa raznosi,
a snega zadnje čase
nam pa ne natrosi.

Še tako majhna pozornost te razveseli,
življenje takoj lepše se ti zazdi,
a vsakdo si želi,
da drugo leto spet kaj malega dobi.

Veseli december kmalu se bo poslovil,
upam, da vas je obdaril.
Če pa ničesar niste dobili,
pa na zdravje kupico v novem letu boste popili.

BOŽIČ

Božič najlepši praznik v letu je,
ko družina zbere se,
za leto dni vsi smo starejši,
a tudi modrejši.

Prehitro čas je minil,
vsakdo tega dneva se je veselil,
dobri mož Božiček nas bo obdaril
in veselje naredil.

Majcena pozornost se bo obrestovala,
glavno je, da vsa družina se bo zbrala,
saj le redko se zgodi, da zbrali bi se vsi.

Vsi le zdravja si želimo,
drugo hvala bogu še lahko storimo.
Božiček pa naj se z darili ne obremenjuje,
kot že rečeno, čisto majhna pozornost zadostuje.

NOVO LETO

Novoletno jelko smo okrasili,
zdaj še pecivo bomo naredili,
potem še darila zavijemo
ter pravi trenutek čakamo.

Lučke na drevesu migljajo,
danes pri nas je kot v rajju.
Vsi v pričakovanju smo nečesa lepega,
saj rojstvo božjega otroka je nekaj svetega.

Čez teden dni pa novo leto bo,
morda s snegom okrašeno,
ko pa polnoč bo odbila,
marsikatera želja se bo izpolnila.

Silvestrski poljub ni od muh,
vsakdo se ga veseli,
pa naj debel je ali suh,
saj v prihajajočem letu le sreče in zdravja si želimo,
misli grde pa pod preprogo spodimo.

NOV KOLEDAR

Na steni novi koledarji visijo,
stari pa v smeti hitijo.
Začetek leta smo dočakali,
vsi pa z isto željo, da bili bi zdravi.

Nihče ne ve, kaj v tem letu doživi,
vsakdo le sreče srčno si želi,
miru in zadovoljstva,
a niti trohice hudobstva.

A znano nam je, da cesta ni ravna,
dobra volja pa je glavna,
da spopademo se tudi z neprijetnimi stvarmi,
zato pač rojeni smo mi.

Za leto dni smo starejši,
modrejši in pametnejši,
saj učimo se do konca dni,
pa naj veseli smo ali žalostni.

Da prijatelji tudi v tem letu bi se srečevali,
pa le o lepih stvareh se pomenkovali,
tako iz dneva v dan bilo bi res lepo,
in spet kaj lepega bi se lahko napisalo.

MARJANA KMET

KO PADE MRAK

Ko pade mrak, kar obsedim
in čakam, da se zvečeri.
Zaprem oči in tam si Ti,
za oknom tema, mraz in zima.
A v meni topa bolečina
v kaminu tli, jaz pa gorim.
V ljubezni žgoči hrepenim
po tvoji roki božajoči.
Tako kar ždim in ne zaspim,
ko spet pogledam, se dani.
Ko vzide sonce,
Tebe ni.

KO LJUBIM

Ko ljubim,
ljubim s srcem,
z glavo, roko
in telesom.

Ko ljubim,
ljubim v duši
z radostjo, strastjo
in besom.

Ko ljubim,
ljubim zase,
zate, zanj
in za ves svet.

Ko ljubim,
ljubim včeraj,
danes, jutri
spet in spet.

Ko ljubim,
ljubim za umret.

STOPINJE V BLATU

Stopinje v blatu
blato v glavi
mantra lepljive ljubezni
se plazi v brezčasje vsakdana.
Gluha noč vpije spomine
preganjana srna odtisne
v blato svoj gnev
občutek praznine
v daljavi samote odmev.

CVETICE V KOZARCU

V kozarcu so cvetice
bolhe grizejo mi psa
v postelji me žro pršice
miš pod streho gloda žice.
Rajske ptice ni v raju
pesmi pojem papagaju
žaba skače in reglja
veter mi lase vihra.
Čelo potno je od košnje
blato z vedrom je odšlo
rdeči križ pošilja prošnje
poštar z mopedom drdra.
Dan prevesi se v temino
zvezde šle so za oblak
čuk obuja mi spomine
za vogalom je srnjak.
Pesmi pojejo mi slavci
žalost v duši se podi
krči me do bolečine
čik se v ustih mi kadi.

STOJAN KNEZ

POSEBNO PERO

Poleg novorojenčka v zibelki
skrbno zavito darilo.
Steklenička črnila, posebno pero.
Zvezek brez listov.
Pravzaprav se listi pojavljajo nenapovedano.
Ko pride čas,
ko smo pripravljeni.
Pisati svojo življenjsko zgodnico,
morda zgodbo, roman, sago, kolumno,
premetanko, nedoločljivo disertacijo,
morda celo navidezno pravljico, humoresko, burlesko?

Pride čas ...

... ko prične zmanjkovati črnila.
Tudi če ga nismo uporabljali.
Črnilo se suši;
na papirju, tudi v steklenički.

Število listov v zvezku je različno;
veliko, malo ...
Nepomembno.

Pomembnost vsebine napisanega
pa nekoč izriše obliko nasmeha, tik ...
... preden ležemo zopet v zibelko,
sicer leseno, večjo in manj udobno,
kot tisto ob rojstvu ...

DOBRODOŠLA

Objeti ptico v letu
s takšno nežnostjo,
da vztrepetajo peruti.
Oceanu podariti solzo sreče
s takšno hvaležnostjo,
da valovi zaspijo.
Vetru predati čustva
s takšnim mirom,
da nikoli več ne divja.
Zapeti luni pesem
s takšnim zanosom,
da pozabi spreminjati krajce.
Poljubiti sonce
s takšnim prepričanjem,
da zardi v svoji veličini.
Se dotakniti marjetice
s takšno pozornostjo,
da umolkne celo orjaški hrast.
Pobožati lačnega leva
s takšnim ponosom,
da prične presti kot muca.
Pihnuti v oblake
s takšno ljubeznijo,
da se sramežljivo umaknejo.
Zakorakati v deročo reko
s takšnim entuziazmom,
da se ustavi njen tok.

Pričakati dete,
ki v ljubezni izpolnjuje pričakovanja,
ki ob prvem vdihu ve, čuti,
da bo svet z njenim prihodom zažarel,
da bo njen pogled povedal več
kot vse izgovorjene besede.

ZAJA, DOBRODOŠLA!

Velenje, 7. 5. 2020 ob 08.20

NEKOČ, MORDA PRAV KMALU

(Pantum)

Si še vedno tam, objokana narava?

Te v duši še boli in peče?

Veš, da je ta zadeva prava,

solza ti po licu več ne teče.

Te v duši še boli in peče?

Srce tvoje se do konca ne bo izpilo.

Solza ti po licu več ne teče,

telo se končno ti bo okrepilo.

Srce tvoje se do konca ne bo izpilo.

Človeštvo je obsedel »mrak«.

Telo se končno ti bo okrepilo,

dihali spet prečiščen bomo zrak.

Človeštvo je obsedel »mrak«,

želelo slišati ni vse resnice.

Dihali spet prečiščen bomo zrak,

po mestih zapele bodo zopet ptice.

Želelo slišati ni vse resnice,

videti propadajoča stanja.

Po mestih zapele bodo zopet ptice,

vsi potrebni dolgega smo spanja.

Videti propadajoča stanja,

dojeti, da smisel ni trpljenje.

Vsi potrebni dolgega smo spanja,

začutiti, kaj pravo je življenje.

Dojeti, da smisel ni trpljenje,

da v telesih nas nič več ne zvija.

Začutiti, kaj pravo je življenje;

to še zdaleč ni utopija.

Da v telesih nas nič več ne zvija,

da najdejo se vsi prikriti ključiči.

To še zdaleč ni utopija;

zadihati s polnimi pljuči.

Da najdejo se vsi prikriti ključi,
se moramo od norije umakniti!
Zadihati s polnimi pljuči,
za kratek čas se osamiti.

Se moramo od norije umakniti,
zamuditi vso brstenje,
za kratek čas se osamiti,
da dočakamo pozabljeno cvetenje.

Zamuditi vso brstenje,
rodilo novo bo ljubezen,
da dočakamo pozabljeno cvetenje,
pozabimo na kronično bolezen.

Rodilo novo bo ljubezen,
prebudilo speče, tihe želje.
Pozabimo na kronično bolezen,
opazujmo smeh, otroško le veselje.

Prebudilo speče, tihe želje ...
Kmalu zbudimo vse, kar spi!
Opazujmo smeh, otroško le veselje,
dočakajmo, da nikoli nihče več ne trpi.

Kmalu zbudimo vse, kar spi.
Veš, da je zadeva prava?
Dočakajmo, da nikoli nihče več ne trpi;
si še vedno tam, objokana narava?

ANA ANITA LEKŠE

SVETLOBA

Sij mesečine odganja temo,
ki prekriva poti njenih svetlih noči
pri drhteči spojitvi,
sprostitvi dvojine,
s predanostjo v očeh
naznanja –
otroški nasmeh.

Tu smo ...
ker svetloba je tako hotela,
nas s svojo veličino odela,
prebudila v rast vsakdana,
kjer ne izhlapeva samo mana,
nam dala voljo in moč
za odstranitev gneva,
ki zakriva pogled
svetlobni daritvi
pri rojevanju novega –
svetlejšega dneva.

NOČNA TOLKALA

Dan iz sivine ne more na plan,
kjer sonce poliže vsaj eno stran.
Popušča sivini, ki pritiska ga k tlom,
želi odrešitve, ne popolni polom.

Povabi večer ga, z njim v temino odide:
kjer noč ju popelje v nevihtno zatišje,
kjer strela oblikuje najvitkejši stas,
kjer boben grmeče oddaja svoj bas.

Kaplje olajšanja zdrse do zemlje,
njene stvaritve nov glas pridobe.
Bobenčki razigrano posežejo vmes,
boben umiri svoj hropeči bes.

Narava – okrepi izsušeno telo
in jutro vstopi v oprano nebo.
Nov dan razgali vodno odplako.
Človek, odstrani svojo navlako!

Boben veselo zabobni, zaigra:
»Narava je očiščena!«

CULA SPOMINA

Čas življenja se izmika,
vse težji je korak.
Noč – noče več plesati,
dan – prehitro stopi v mrak.
In ko nas tiha noč uspava,
spomin nam –
culo v naročje položi.
Jo potipamo. Je že polna?
Bo še sprejela zgodbe dni?

Vanjo pogledamo, se čudimo:
»Kdaj uspelo mi je to –
z modrostjo culo napolniti?«
Čuvajmo jo – skrbno!
Nekoč – v pomoč nam bo.

KSENIJA KOLAR ŠVARC

KOT ANGEL Z NEBA

Spet je noč,
ki si naju želi.
Ko vibracija mojega dotika
tvoje telo premika.
Tiste noči kot zadnja šansa,
kot odgovor na vse,
pokleknila sem v blato
in dvignila te.
Le kje si ostal?
Kje in zakaj si tako
dolgo spal?

Moja čutnost je razblinila
meglo, pepel in dim,
dala sem ti moč,
pokazala, da življenje živim.

In zate hotela, želela, verjela,
da pričneš živeti, želeti,
rajske sobane odkriti ... ljubiti.
Mene ... osvojiti.

Kot angel sem padla z neba,
angel tvojih sanj in želja.
Zdaj spim na tvoji rami,
da te ljubezen zdrami.

Spet verjameš v Njo,
zdaj živiš in dihaš zato,
spet verjameš, da si
lahko Nekdo ...
Zato ... živi, ker danes SI.

NJENA SVETLOBA

Njena svetloba je njena moč,
njena karizma ubija kot nekoč,
njen nasmeš skrivnosten ...

Kot polne lune noč.

Njen um ti sede v možgane
omamno zavajajoč.

Grešna zapeljivost njenih oči
ego ruši, dušo ruši, srce ruši ...

Kot mačka cartljiva,
lačna bližine, miline,
potrebuje vse, kar po
toplini diši.

Lisičja lastnost jo kot
preudarno, taktično,
iznajdljivo rodi.

Bojevitost, ognjenost,
nepodredljivost tigrice
v njej živi.

Eleganca, izzivalnost,
zapeljivost, očarljivost
črne pume ji neverjetno
pristoji. In diši.

Med divjakinjo in boginjo
se vijejo njene poti ...

Svobodna v mislih, besedah,
dejanjih – kot ptica živi.

In to ji prekleto dobro pristoji.

Angelska krila odpre,
ko sama želi.

Leti, ker ... sama živi,

leti, ker... zase živi,

leti, ker ... ŽIVI, KOT ŽELI.

ŽIVELA JE DEKLICA

Živela je deklica modrih, iskrivih oči.
Živela je deklica lepega srca in toplih dlani.

Nekega dne njena otroškost je oskrunjena bila.
Bil je sladko prijazen, a v duši pošast.
Zaupala mu je, a s tem njen smeh je zamrl.
Njene iskricice v očeh so ugasnile,
v srce trpljenje, v dušo nemir in gnus naselile.

Ni vedela, zakaj, ni si znala razložiti.
Njegov ukaz je bil, da je treba tiho biti.

Iz dneva v dan je bilo zanjo
čedalje manj sončnih dni
ter več in več grozljivo morastih noči.

Utihni in pojdi – to je bilo edino navodilo.
Utihni, obleci obleko in pleši – edino opravilo.
Spomini nekje so zastali,
možgani se niso več zagnali.

Hoja skozi tunel, kjer svetlobe
ni in ni hotelo biti,
življenje dekletca je včasih viselo na niti.

A nekega dne je spregovorila,
teža iz dna duše na plano je šla.

Kot ptica poleti pod nebo,
tako je tudi ona razprla krila.
Besede so lile in lile iz nje,
solze se niso osušile vse do belega dne.

Beli obroč jo sedaj varuje,
svetloba jo hrani,
čuva jo angel – še vedno joče na rami.

Ta deklica bo nekoč ženska postala,
ženska iskrivih modrih oči,
ženska lepega srca in toplih dlani ...
A s tetovažo na duši in z brazgotino na srcu
bo žal skozi življenje šla.

KOTER GIZELLA

MONDTAD VOLNA!

Nem mondtad, anyám akkor, hogy másként is lehet,
Azt sem, hogy csak egy pillanat lesz.
Nem meséltél arról sem, hogy nagy csizmákban jár az élet,
Aminek a recés talpa gyakran téves utakra téved.
Szólhattál volna arról is, hogy hazugsággal köveznek ki tereket,
És a gyűlölet harangjait kongatják megcsúfolt emberek.

Ha tudtam volna , hogy nem erre kell jönnöm nekem,
Ha értettem volna, kik jöhetnek velem.
Vagy csak egy kicsi sejtésem lett volna erről az egészről,
Talán másként törtek volna ki az érzések belülről.

Anyám, ha te mondtad volna, hogy téged is tüzeslovak visznek a sírig,
Lehet hogy én is hittem volna, hogy másként is lehet.

KARÁCSONYKOR

Karácsonykor azt hazudjuk, érezzük mit máskor nem.
Aztán azt is odamondjuk, hogy szívünk ragyog.
Rövid idő ugyan, de jól van... legyen,
Higgyük, mit hinni érdemes, lássuk, mit látni vélünk
Lassan, de végül elhisszük, hogy a karácsony megölel,
Majd betakargat.

ELMÚLT KARÁCSONY

Apám leesett a létra harmadik fokáról karácsonyfástul... ugyanis a padláson rejtegették anyámmal a karácsonyfát, nehogy a gyerekek meglássák. Pedig nyilvánvaló volt már a számukra, hogy a fenyőt nem a Jézuska hozza. De játszottak, mi meg belementünk. A fejvesztett ijedtség után betolongtunk a kis orvosi rendelőbe, és néztük a röntgenképet.

– Nincs törés – mondta a doktornő – de begipszeljük.

– Azt már nem... A lábam az enyém, és ha én egyszer azt mondom, hogy nem... akkor nem. – tiltakozott szegény apám, de hiába.

Kezdett sötétedni mire hazabicegtünk. Anyám kapkodott, egyszerre süttöt–főzött, én meg villámgyorsan mosogattam, gyerekeket csittfittgattam, apámat nyugtattam és a rokonságot terelgettem a nappaliba. Öcsém faragta a fenyőfát, hogy beleferjen a tartóba... apám meg asszisztált, kommentált:

– Nem úgy! Fordítva! – mutogatott, vezényelt mint egy katonatiszt. – Nem! Nem! Másikfelé...

Kevés hiányzott, hogy öcsém kivágja az ablakon a fenyőt fűrészestül együtt. A feje piros volt, mint a paprika.

Lányaim ünneplőben parádéztak a kaucs támláján, ugráltak a díszpárnákra nagyokat kacagva Mikulás-csomagból kicsent, olvadt csokikkal a kezükben integettek és ölelgették a vendégeket.

Akkor tetőzött az ünnep, mikor nővérem betepegett újdonsült kutyájával:

– Nem harap, meg semmi... jó kutya lehasal, és meg se mozdul! Ugye milyen kis cuki?

Az nem volt kifejezés, milyen édes állat volt Foltos (ugyanis ez volt a neve). A gyerekek arcáról lenyalta a csokidarabkákat és ellopta a kirántott dobverőket, amelyeket húlni tett anyám az ablakpárkányra.

– Csukd ki a kutyát, mert én csukom ki.

– Hova? Ki a hóra? Megfagy, ez nem olyan fajta, mint a tietek, nem bírja a hideget.

– Akkor kösd meg... az előszobába. – mondta anyám mérgesen.

A gyerekek vitték a kijelölt helyre, házat építettek neki, becézgették, szeretgették. Az öcsém gyerekei már iskolások, okosabbak, azoktól joggal vártuk el a fegyelmet. A nagy ricsaj biztosított arról, hogy minden rendben, én meg készségesen teljesítgettem anyám parancsait.

– Hozd ide! Nem azt a piros lábast! Ne a plasztika szűrőt, a másikat! Hol egy tiszta tányér? Gyorsabban kavard, mert nem habzik! Nem látod! Menj ajtót nyitni, csengetnek!

Nyugodt ember létemre úgy nyitottam ki a bejárati ajtót, hogy a falnak ütközött, ahol a kutya túllszoknyában ült a babakocsiban... úgy ugrott ki az udvarra, mint a nyílvesző.

Sikítás, futás, minden volt. Foltosnak nyoma veszett. Nővérem zokogott, apám bicegett, öcsém kezében a fűrész, és akkorákat füttyentgetett, hogy zsongott a fülem tőle.

– Sosem füttyültünk neki. Hiába füttyülsz. Hagyd abba.

– Csak segítek... – mondta, és folytatta a hiábavaló fülsüketítő föttyögetést.

– Hagyd már abba – mondta a nagypapa, mert hogy, hogynem ő is kibotoszkált segíteni kutyát keresni.

Agyonfagyott a kiscsapatom mire hazabotladoztunk a kutyakeresésből.

– Majd meglesz. – nyugtattuk nővérem. – Bár nincs láb alatt!

– No gyerekek, ezért nem lesz nekünk kutyánk, még karácsonykor sincs nyugta az embernek. – mondta a párom.

Anyám befejezte a karácsonyi vacsorát, és elégedetten nézte végig, ahogy a havas csizmákat, kabátokat lepakoltuk. Ő cseppet sem szomorkodott Foltos hiánya miatt. Karácsonyi zene szólt, mindenki a fát díszítette, idillikus karácsonyi hangulat lepte el a ház minden tagját, kivéve nővérem, aki a vacsorát is az ablak mellett ette, hogy hátha meglátja szeretett kutyusát.

– Srég ez a fa. – mondta apám.

– Nem srég az! – védekezett öcsém, és kicsit magafelé húzta a fát, csak úgy csörömpöltek rajta a díszek.

– Kiékelhetnéd, mert nagyon befelé dől!

– Nem dől az semerre!

Elénekeltek a „Kiskarácsony...” dalocskánkat, éreztük, mit illik: szeretet, összetartozás, család, mindent, mi kell, de csak addig, míg a kisebbik lányom le nem szakított a fáról egy szaloncukrot. A fa meginogott, majd dőlt egyenesen ránk. Fogtuk, támasztottuk, de hiába.

A karácsony darabokban volt ugyan, de hitünk rendíthetetlen maradt. Öcsém újrafaragta a fát, apám újra vezényelt, és csendes vonyítással Foltos az ajtónkat kapargatta. Egyszerre ragyogtak a gyerekek arcocskái, valamint nővérem szemei is. Hatalmas csonttal tüntettük ki a kutyát, hogy visszatalált. Mindenki egyszerre beszélt, a gyerekek hol sírtak, hol meg nevettek, a karácsonyfa ismét srég volt... ám együtt voltunk mind, és így 20 év távlatából állítom, hogy csodálatos karácsonyunk volt. Szerettünk, zajongtunk, nevettünk és összetartoztunk.

DUŠKA LAH PEČEK

VESELJE

Prižgala sem luč, da poiščem dlani.
Toplota v njih, v srcu lepo žari.
Spomini zasvetijo na široko si pot,
a moji možgani iščejo svetlost povsod.

Ne maram turobnih, grdih stvari!
Lica na smeh, svetloba ni greh.
Zato sonce posije, grehe kar skrije.
Če sonca več ni, se luna smeji.

LUNA

Luna nas gleda
vedno z neba.
Pa vpraša jo ščip,
če je sploh kaj doma.

»Ne sprašuj me neumno!«
odgovor dobi.
»Skrijem se vedno,
kadar me kdo ne želi!«

»Včasih sem mlaj
ali pa kar tolovaj!
Jaz sem res luna,
smejim se na stežaj!«

TOPLINA SRCA

Biti prijazen
je včasih težko!
Lice pa naj kaže
resnično zlato.

Besede povejo
veliko vsega.
Biti pa tiho,
je včasih – megla!

Jasnost življenja
sam si narediš.
Odkritost in sreča ...
bogastvo želiš!

JANJA MAGDIČ

SVETLOBA DECEMBRA NAS GREJE

Svetloba decembra nas greje,
sveti Miklavž nas že obiskal je.
Obdaril je otroke,
tudi odrasle in sirote.

Svetloba decembra nas greje,
okrašena so mesta in ulice.
Po trgovinah gneča je,
hitimo kupiti darila domačim in za prijatelje.

Svetloba decembra nas greje,
dedek Mraz prihaja,
vse dobro otrokom želi,
darila veselo jim deli.

Svetloba decembra nas greje,
Jezus v štalici se rodi,
prinaša mir, veselje,
Sveta noč pri polnočnici zadoni.

Svetloba decembra nas greje,
spet novo letu tu je.
Zaželimo si, da srečni in zdravi bi bili,
korona čas čim prej odpravili.

Svetloba decembra nas greje,
odpira spomine in upanje.
Podarimo svetlobo srca si vsi
za srečne prihodnje dni!

PRED BOŽIČEM

Hiša je praznična vsa,
hčerka in sin sta iz mesta prišla.
Iz peči potica diši,
v kotu božično drevo stoji.

Oče in mati sta odložila skrbi,
ob praznikih se jima obraz razvedri.
Ob domačem ognjišču spet zbrani so vsi
za božično – novoletne dni.

Božično – novoletni čas
prinaša srečo, mir med nas.
Žarki ljubezni jim v srcih goré,
zdravja, veselja si vsi želé.

Oče in mati želita si še,
da kdo od otrok domov vrnil bi se.
Takrat bi srce zadovoljno bilo
in duša pomirjena.

POLNOČ ODBIJE

Polnoč odbije,
leto spet mine.
Podarja izkušnje,
uspehe, spomine.

Polnoč odbije,
poti so odprte
za nove načrte,
uspehe in želje.

Polnoč odbije.
Moje srce pa želi,
da srečni in zdravi
bi v novem letu bili.

OLGA MAJCEN

VESELI DECEMBER

Ne bi te mogla
lepše pozdraviti,
mesec december,
kot z molitvijo.
Advent je na vratih,
lučke se bleščijo
v vsej svoji lepoti.
Vsi smo v pričakovanju,
vsak po svoje v tihem upanju.
Naša srca se ogrejejo,
oči se nasmejejo,
saj je to čas, ko zadiši
po kuhanem vinu,
po cimetu, po družini,
po ljubezni in toplini ...

ZIMSKA SREČA

O, če bi le lahko,
bi ti nasula sreče,
kot nam zima nasuje snega!
Če srečaš srečo,
jo neguj kot ljubezen!
ZIMSKA PRAVLJICA je sreča –
ujemi jo v svoje srce
in se veseli vsakega
novega dne!

OTROŠKE SANJE

»Naj že zapade
ta prvi sneg,«
sanjari moj vnuk
in kaže z rokama
tja v tisti breg.
»Tam gori jelenček Božička
na sankah pelja,
pa meni darila
za izpolnitev želja!«

PISMO

Pišem ti pismo,
dedek Mraz,
pridi že skoraj
med nas!
Rad violino
bi imel,
igral bi
in pesem ti pel.
Vem, kdaj prideš,
dedek Mraz,
december je tvoj čas.

SNEŽNE ŽELJE

Prekrasen je pogled,
ko tiho naletava sneg.
Snežinke se poigravajo,
na zemljo nežno padajo.

Kmalu snežna bo odeja
prekrila vse sledi,
le v mojem srcu še ostaja
težka misel žalosti.
Sama moram jo pregnati,
prihaja iz preteklosti.

Vse misli težke naj zbledijo,
naj lepe spet se naselijo;
saj december mesec je ubran,
ves svetel in nasmejan.
Naj prinese mi radosti,
ki se spominjam jih 'z mladosti ...

BLANKA MAUČEC

LEP JE SVET

Lep je svet, lep je blišč vseh mest sveta.
A vseh teh stokrat milijon luči
teme, ki je v prsih, ne razsvetli.
Bolest, ki napolnila je srce
ob trenutku, ko sem jaz od doma šla,
je z mano kakor zvesta ptica bila.
In zdaj sva tu, v vasi mojih sanj,
kot slepca nemo strmiva vanj.
Le v daljini ščip brez zvezd,
se vidi milijone ptic in gnezd.
Kakor z blagim žarkom mesečine,
blaži temo moje bolečine.
Čez reke, gorovja in ravnine
v zeleni svet moje domačije.
Da tam poklekнем in zašepetam,
boli povsod, a najmanj boli doma.

DEDKOVA

Zunaj beli sneg prši,
glej o glej, v daljavi tam se peljejo sani.
V nje jelenčkov vpreženih je šest,
spremstvo zajčkov, palčkov polno vse.
Pst, ali slišiš kraguljčkov glas,
le kdo se pelje k nam v vas?

BOŽIČEK NAŠ

Prišel je spet med nas,
saj tu je božično novoletni čas.

Razpni ročice tudi ti,
da dobri mož te obdari.

SANJE

Sanje, pa ne živim le zanje,
za sanje, ki lebdeti mi pustijo,
za sanje, ki ljubezni si želijo,
pa ne, da živim le zanje.
Za sanje, v njih vse lepote zaživijo,
v njih vse rože zadehtijo,
za sanje.
V njih vse ljubezni vzvalovijo,
pa ne, da živim le zanje.

MOJI ZLATI MAMI

Draga mama,
hvala za življenje, ki si mi ga dala,
hvala za besede vse tolažbe.
Mama, hvala, da bila si,
hvala, da učila si ljubiti me,
spoštovati, ceniti vse okoli sebe.

Hvala, da vzgojila si me v poštenega človeka,
ki ne prenese sovraštva in pohlepa.
Mama, hvala za vsako solzo tvojega trpljenja.
Želela sem si le, da živela bi še leta,
al' on močnejši je od najinih želja,
te vzel je, meni tebe več ne da.
Ampak vedi, čutim, vem, ob meni ti stojiš,
čuvaš me, varuješ me srčnih bolečin.
Vedi, draga moja mama,
da povsod boš ti z menoj,
dokler enkrat ne pridem za teboj.

IRENA PAJNIK BEGUŠ

LOUCURA

luč hodi z menoj
da ne bom sama
svetila v mračne reže med telesi
kjer se teme zlivajo v množico hitenja
kot da bi lahko ušle točnosti ki pride

luč hodi vame
da ne bom sama
kot zadnja pomaranča na drevesu
ki ga zastekli odhajanje sonca
zmrazi gležnje med plapolajočimi krili
ko pete še udarjajo ob flamenku
ko se med kamne razlije fado
in skala počí od bolečine

ko si v lase zataknem cvetove mandarinovca
in čakam plod
dišeča po poletju
med odpadlim listjem
ob koščkih razbite iluzije
tisočih ogledalih
s slikami vseh mojih ver
s katerimi sem te spočela
v somraku med osamljenimi ustnicami

ZACELI ME

tekoče je zamrznilo v kristale
ostri robovi vrezujejo prepade
zaceli jih z besedami
skritimi v pliseju let
dahni jih
med gube
ki so kot skodle pokrile rahlost
šepni mi
da je moja koža najlepša obleka
prsi najslajši puding
z višnjo opojnosti
boki jadrnica na tvoj dih
ustnice jata metuljev
ki vzprhutajo kri
in spet bom žuborela
kot studenec
h kateremu se vračaš
po življenje
za oba

PRIŽIG

Razredči noč se z nitjem bledih strun,
iz senc že barve rišejo pastele,
v šepete krakne trd gavranov kljun,
drobir so slike sive in uvele.

Odteka mrak pod mehko prejo svita,
odpiram okna kapljicam svežine,
ki se razpre prek rose vsa umita,
ko kalna gošča za gričevjem mine.

Razrastem se med drevje in na polja,
sem tih trepet lepote vsega življa,
drhteča zemlja, rasti vztrajna volja
in čas, ki znova vase se ukrivlja.

*Le vosek je, kar vidi se in čuti
na večnem stenju, ki se komaj sluti.*

TOPLO – MRZLO

nič več ni vonja po *šarklnih*
krušna peč molči
z odrezanimi ognji
v njej ni več vročih jezikov
prekrita s prahom sanja
starega harmonikarja
črne *firtohe* z odtisi pomokanih dlani
ki so vsak večer prebirale molek
in postavljale *cegle* v *šporhet*
da pogrejejo premrzle noge otročaje
od drčanja po hribu ob belo *poštrihani* bajti
skozi počen zid raste ostroga
na ivnatih tleh so temni *fleki*
morda od zrelih bobik
morda od ostankov zoglenelih *škorij*
ali pa zaradi križev ki so se prežgali od vrtenja po rokah
po domačem še diši – a mrzlo
samo če zamižim se spet prižgejo plameni
ki me zmeraj ogrejejo
ko pridejo prazniki z vonjem po tujem

MOLIVKA

Glej, skoraj zima bo in zrak diši po snegu,
zmrzal oblači vode, kvačka pajčolane,
obveže poke v drevju, v zemlji kakor rane
in krošnje ogolele nad mrtvilom v bregu.

Kot duše se nad reko plazijo meglice
in v čuden modro siv oblak je mesec legel,
samoten tulež volka se je lačen vpregel
med glas skovirjev, skozi lajav smeh lisice.

Tema razbarva se v razkritju mrzle lune,
ko s toplim molkom me zaviješ v domovanje,
gorkoto nemo vpletam v črno perje vranje
in jo kot svete psalme vstavljam v trde kljune.

JOŽE PREDNIK

LETNI ČASI

Pšenična se polja v zlatu bleščijo
Žanjice veselo na polja hitijo
Fantič pa zavriska zdaj je njegov čas
Poletje prišlo je med nas

Mesec september vse krajši je dan
Travnik je z zlatim listjem postlan
Nov čas zdaj prihaja, dež, veter meglen
Tiho, prav tiho prišla je jesen

Na nebu snežinke začenjajo ples
Veter poredno poseže rad vmes
Še malo pa bel bo ves log in pa gaj
Starka zima prireja svoj raj

Lastovice se vračajo z zimovanja
Prijaznejši čas prvo cvetje naznanja
In kmetič se smeje, ko gre žito sejat
Prišla je, prišla je v deželo pomlad

PRIJATELJEM!

Nobeden naj ne
Ostane sam
V pričakovanju
Ob praznovanju

Lepo je doživeti
Enkrat letno pozabiti
Težave vse, se veseliti
Obljub želja v novem letu

Naj odnese staro leto
vse nadloge daleč proč
naj ljubezen nas združuje
svetel dan zamenja noč!

KJE JE SNEG? SI LANI GA OBLJUBIL

(Pismo Božičku)

Pišem ti pismo
In te prosim
Spomni se, kaj si obljubil
Moje male tihe želje
Od minulega že leta

Bilo je prav okrog Božiča
O snegu sem ti pisal
Žal pa si se izneveril
In zopet se bliža
Čas, da se pokažeš in pobeliš hrib in dol
Korono pa popelješ nekam daleč, daleč tja ...
Ujame naj te ta moja mala prošnja!

Píše ti dedi, ki si želi snega, ne zase, ampak za vnuka.

VESELO V NOVO LETO

V mesecu pričakovanja
Enako vsem mineva čas
Staro se poslavlja
Enkrat še nazdravimo, da čim prej mine
Leto okronano s korono
Odšlo bo med spomine

Veder naj pogled ostane

Novo leto je na pragu
Odprimo okna sončnim žarkom
Vrata na stežaj odprimo
Obskurne misli opustimo

Le sreča naj ostane z vami
Edino, kar lepo je, naj vas spremlja
To leto kmalu bo za nami
Ostanimo dobri, vsem obilo zdravja

SPOMIN NA OTEPANJE ALI TEPEŽNICA

Nisem še hodil v šolo.

Spominjam se tistega prvega otepanja, ko so me starejši bratje končno, na prigovarjanje mame, vzeli medse. Vzrok, da me niso želeli, da hodim z njimi od hiše do hiše, je bilo moje besedilo za tepežnico. Izgovarjal sem ga po svoje, takrat, ko sem s šibo opletal po nastavljenih zadnjicah. Popravljali so me in učili, kako je prav, se poredno smejali, jaz pa sem vztrajal pri svojem. Voščilo se je glasilo nekako takole. Veselite se, veselite novega leta, Marija devica vam nebesa obeta itd. Ni mi šla v glavo beseda OBETA. Niti približno nisem vedel ali nisem hotel razumeti pomena te meni čudne besede, obeta. Imel sem svojo verzijo. Veselite se veselite novega leta Marija devica nebesa POMETA, angelček varuh pa prosi za vas. Nobeden me ni mogel prepričati, da nimam prav, tudi mama ne.

Mama so imeli zelo lep glas, tudi na koru so peli. Doma nam otrokom pa tudi. Največkrat Marijino oznanjenje. Ni mi šla iz glave vrstica, ki pravi: Marija je rekla, glej, jaz sem ena dekla, naj se zgodi, kot bog oče želi.

Imel sem popolno predstavo o delu dekle, kajti doma smo imeli prijazno ženičko, dekle Francko po imenu, ki je med ostalim tudi pometala. Dekla je čistila in pometala in se hudovala nad nami otroki, češ da samo svinjamo, ona pa da samo pometa in čisti za nami. Zmeraj sem jo videl z metlo. Samo takrat, ko je prišla z žaharjem, s to čudno posodo, iz hleva, je bila brez metle. To pa je bilo trikrat na dan v času molže, zjutraj, opoldne in zvečer.

Tako sem si predstavljal delo dekle. Bil sem prepričan, da je Marija dekla tam zgoraj. Po moji otroški pameti morajo biti nebesa čista, pometena. Kakih pet let mi je bilo. To je bilo v času vojne. V družini sta bili še dve pomočnici, Fanika in Herta. Fanika je bila domačinka, Herta pa iz Graza, stari sta bili okoli petnajst let. Takrat preko organizacije Heimatdinst, za pomoč na domu.

Ti dve sta me razumeli. Jaz pa sem bil še dolgo prepričan v svoj prav. Nebesa pač morajo biti čista pometena. To je spomin na čas, na Božič in na tepežni dan. Pri nas smo temu dnevu rekli preprosto OTEPANJE.

ALBINA RAJTER

ČAKAŠ ME

Sledim žarku svetlobe,
ki se odbija v niansi spominov
na moje prsi.
Zaprem oči,
obujam slike.
Iščem po travnikih
tujega življenja,
da te zopet uzrem.
Čakaš me v vetru razprtih dlani,
v cvetu divjih kostanjev,
ki nosi tvoj vonj.
Zaprem ga v srce.
Tako si mi bliže.
Valovi las se pogrezajo
med nagubane rjuhe noči,
ko se prilepim na tvoje ustnice
z mehкими nogami,
pustiva sledi ...

PREPLETLA SVA NAJIN ČAS

Na strmi,
pastelno obarvani poti,
med pajčevino neizrečenih želja,
prepletla sva najin čas
v barvito cvetlično tkanino.
Zdaj kljubujeva pišu vetra,
ki nama čez zardele liste šepeče,
med omamno dišečo
svežino cvetov,
ujeta v dihu sreče.

MRAVLJA

Na puščobni zemlji
skozi razvejane čeri,
v neskončno daljavo
porumenele preproge
pod krošnjami smrek
neslišno drsi,
z vso težo na sebi.
Vedno pripravljena,
z zadržanim dihom
preprostega veselja,
brez glasu
pripoveduje zgodbo
življenja.

TVOJ GLAS, SVETI DUH

Bila sem na dnu čaše,
med pridušenimi šumi
pomešanih glasov.
Tvoj glas me je predramil
iz temnih misli globočin,
ko sem te spustila
na dvorišče svojega srca.
Spreminjaš se v meglico,
lebdiš nad travniškimi rožami,
izginjaš s toplimi žarki sonca.
Včasih me poti
vodijo v brezpotja,
a grem dalje.
Meje me ne ustavijo.
Spremljajo me misli iz IZVIRA,
ki ne presahne.
In misli se ne izgubljajo več
na lističih.
Ne vidim te.
Le slutim.
Ko gledam,
ko ne vidim,
vem, da si tu...
ker te čutim.

METKA RAVNJAK JAUK

IGRA BO

Leti z mano k soncu,
ne čakaj, da se dan obrne,
ker brž ko te tema zagrne –
si že sam.

Nimamo peruti,
pa ptice bomo le ujeli,
čeprav k oblakom ne bi smeli –
igra bo.

Zvezda nam ne laže,
ko v mavrici se pot pokaže
in vidimo: nikjer ni straže –
igra bo.

Igra sonca in miru,
svet zelenja, brez strahu,
igra s plesom in očmi,
igra rok in stisk dlani,
igra rož in trav doma,
na igrišču košarka,
igra mojih simpatij – le eden je, ki mi sledi ...

FANTJE, ŽIVELI!

Gledam kozarec, to zlato vince,
in nič ne slišim, kaj kdo govori;
v njem vidim ceste, svoje neveste
in njene divje črne oči ...
Se spomniš, Joža, kje smo živeli,
kje je tvoj ata na citre igral,
pri stari peči smo se pogreli,
na koncu vsak še za liter je dal.
Kot po navadi bomo ostali,
dokler bo v žepu še kakšen cekin,
potem nedeljo bomo čakali,
spet bo kozarce obračal spomin.

Fantje, živali, spet je nedelja
in vino na mizi stoji,
naj bo v srcu veliko veselja
in nič več skrbi.

Fantje, živali, spet je nedelja
povsod, na vseh koncih sveta,
zdaj izpijmo v imenu življenja te čaše do dna.

TVOJ SLIKAR

Slikal sem te, ko moja si bila,
vabil na čaj, srečen, ker boš prišla.
Tvoje noči so mi pokazale svetlobo zvezd
in name so čakale.

Droben obraz še mi pričara čas,
ko sem iskal v barvah svoj drugi jaz,
ti si bila kakor cvet jutranji,
ves moj Pariz v romantični sobici.
Ko me je strah, ko čopič zdrsne mi,
si pred menoj vsa v svili rožnati,
a grem naprej, polnoč odbila je,
ne bom zaspal, kar sedi tu, slikam te ...

Slika ostala je in v srcu mi budi
topel spomin na najine lepe dni,
rad bi te poiskal, zadnjo skrivnost izdal:
ko si šla, res slikar sem postal!

MARIJA RIHTER

ON JE MOJA LUČ

Vidim te ob prvem svitu,
v meglenem jutru,
v oblačnih in jasnih dneh,
v neprespanih in sanjavih nočeh.

Tvoja podoba se skriva
v mehki mojemu srcu,
tvoja ljubezen moj obraz vedri,
tvoja dobroti mi odpira dlani,
da lahko sadove podarjam brez misli,
da bodo kdaj vrnjeni mi.

Vedno vidim le tebe,
ki z ljubeznijo vodiš me
v trdnem upanju,
da nekoč za vedno me sprejmeš
v svoje ljubeče srce.

DRŽI SE ME

Nisem kriva,
če sem ravna kot smreka.
Nisem kriva,
da nisem smreka.
Nisem kriva, nisem smreka,
a smola se me vedno drži.

RAZMISLI

Čas s sledovi zapušča nezaupanje za sabo,
sedanjost trenutka lovi.
Noče ga zaviti v skrivnost.
Prižiga ti luč večnosti,
da ta skrivnostni virus
ne bi odšel v pozabo.

Razmisli, poišči pot do srca,
zahajajoče sonce bo zasejalo
novo upanje v mrak.
Rano jutro vsem ponuja svetlobo,
odprimo oči, razum, dušo in srce.

NAROBE PRAV

Ni prav, pa moram!
Hodim narobe obuta!
Gledajo me s posmehom.
Gledaš me očitajoče.
Jaz pa hodim, hodim ...
Z bolečino žulje sprejemam
in poskušam razumeti.
Razumeti, kako boli,
kadar si prisiljen sprejeti,
da je narobe – prav.
Ko pa sam narediš dolgo kilometrino
in si priznaš,
da z levim na desni
in z desnim čevljem na levi nogi
res priromaš na cilj,
ves ožuljen in strt.
Šele takrat lahko
spoštljivo razumeš tiste,
ki se sami ne znajo prav obuti.

METKA SEVER

UPANJE

(Hajku pentlja)

Čarobni čas.
Ujeta srca ljubi
sijaj beline.

Sijaj beline
razsvetli ognjeno strast,
srca – spomine.

Srca – spomine,
naj čutna noč ne mine.
Žarek upanja.

Žarek upanja
svetloba v tihi noči
poje v srcih nam.

Poje v srcih nam
zagori neskončni sij
nebesni sijaj.

Nebes sijaj
svetloba v srcih naših
čarobni časi.

RIMA

Jaz vedno čakam na rimo, kot otroci na
zimo, kot mladi, ki gredo v kino, Svet
Martin pa dela vino, jaz vedno čakam
rimo.

Ko se bliža temna noč, na mizi čaj je, ki je
vroč, na kolesju star obroč, v meni
pa je trdna moč.

Zakaj tam nad oblakom ni več ptic, in
na dekletih ni smejočih lic, je mogoče
vetra iz daljave klic, zakaj tam nad
oblakom ni več ptic.

Je sonce, so zvezde in luna naš čar, le
kdo nam je to poklonil v dar? Pa
vendar, zakaj bi nam to bilo mar? Vsi
vemo, da luna in sonce najlepši sta dar.

BOŽIČ

Spet zazvonil bo zvon božični in vsak od nas želi si toplo dlan. Podaj jo sebi dragim, ponudi jo sosedu in tujcu, ki komaj čaka, da mu kdo pogledal iskreno bo v oči.

Ko zvon zvoni, srce mi kar poskoči, ker nam praznik – nam najlepši – mir v naša srca bo prinesel. Zazrem se v jaslice pod drevcem in molim tiho za ljudi, ki več jih ni.

Pa čas prehitro mine in zvon je žal že odzvonil. Daj bog, da božič bi nam pustil v naših srcih veselje radostno in mir.

SPOMIN

Nihče ne sluti, da v mojem spominu v tisočih barvah njegova je senca ostala. Zdaj hrepeni, ječi in kriči in noče umreti, čeprav si razum želel bi drugače. Gorje nje srcu, če kdaj se izda, kje skriva up, kje svojo bolečino. Nastal bi vihar, grom in strela treščila bi vanj. Odnoslo bi ga morje, rane bi ga pekle, kot bi sol kdo nanj posipal. Vendar hrepenenje še bi vpilo, senca njega v njej za vedno bo ostala in hrepenenje v njej za vedno bo ječalo.

OTROK

Je fantek njen droban otrok želel, da
pesmico bi s svojo mamico zapel.
Nikar sedaj, zdaj nimam časa, saj veš,
da kuham, perem in pomivam.
Je žalostno uprl očke v tla, si spet želel, da
pravljico mu mamica na glas prebere.
A spet je mamica preveč imela dela.
Zdaj sesalec je brnel in šipe spet bile so
za oprat. Tako je mali fantek se
največkrat sam igral. V mislih pesmice
prepeval, v sanjah pravljice je bral. Pa
mamica po delu svojem se odloči in
povabi sina k igri. A ostrmelo in
onemelo njeno je srce, ko se zave, da
sin zdaj zase izbral je že dekle.

OSAMLJENA DOMAČIJA

Večkrat se nam vrnejo spomini na
domačijo, kjer bilo je včasih polno rož.
So češnje, breskve vedno zlato obrodile
in vrt je bil prepoln dobrot. Največkrat
pa se spominjamo na pridne roke mame
in očeta, ki na domačiji tej sta
kraljevala, vinograd, ki je bil v ponos,
obdelovala. Smo včasih šli tja med
trgače, da brente polnili smo s sladkim
grozdem, a vedno po trgatvi, vsi smo
sedli k mizi obloženi. Kje zdaj so časi,
travniki ni več pokošeni, rože nič več ne
dišijo, vrt pa sam je, zapuščen. Le
vinograd še stoji, čeprav brez mame in
očeta pridnih rok, zelo rodi.

BISERKA SIJARIČ

STVARNOST ILUZIJE

V nič prestavim čas –
naj trenutek čuti večnost,
le en iz množice obraz
razbije vso povprečnost.

Z upanjem na straži
legam v ta pogled,
z ranljivostjo me draži –
potegne v svoj svet.

V nihanju prestopam
stvarnost iluzije,
premikam svoje meje,
da vsa razsodnost mine.

UTRIP DEMONA

Iz bistva iztrgan,
izgnan iz pomena,
v obstoju zapisan
kot večna dilema.

Odsotna prisotnost –
skupek vseh tveganj,
kot žarek v senci –
izgubljen in zbehan.

V sorodu z distanco,
upornik – brez dvoma,
kljubuješ pravilom
z utripom demona.

NEUČAKANOST

Nocoj bom ustregla
tvoji neučakanosti
z otroškim pogledom
na svet.

Le tebi se lahko
z brezmejno širino
predam in preglasim
šepet.

Preveč te imam,
a premalo občutim pod prsti.
Naj končno priznam
drzno, na glas:
Izvoli, ti si na vrsti!

BREDA SLAVINEC

PESMI

Zaljubljam se v mladost
in se bojim njihovih mam
rahel veter je v njih
vem da ne bova skupaj
a ti bom večna nevesta

*

Toliko solz imam
da sem izgubila eno oko
toliko bolečine
da je roka izgubila dlan
toliko tesnobe
da so se noge
razčesnile v razkoraku

*

Položaj moči dela ostre reze
zapušča brazgotine
ni se še rodila tista čarovnica
ki bi znala skuhati žavbo ki bi jih pocelila

*

Okopali smo se v lažeh
da so se sprala upanja
postrgala hrepenenja
črne vdove v snopih čakajo
s trinajstimi pegami
da počistijo kri
in očistijo krče
pajek me pocarklja

*

Ali ti veš
kje me čakajo medenjaki z mlekom
ki se še greje in naslonjač
besede se bodo postavile v vrsto
takrat ne bom vedela kaj so mi prinesle
ali bom še vredna greha

*

Če si bom dala šminko na ustnice
bom veliko lepši deklíč
znova bo minil še en dan
milosrčje sramnice bo
godlo

*

Enkrat na štirinajst dni zaihtiš
zaploskaš ker ne veš kaj bi z drugimi
enkrat na štirinajst dni začutiš potrebo
za isto mizo sedemo

*

Ko bo stekla zadnja solza
se bo ustavilo moje srce
saj veš je rekel
da ima vsak
določeno število utripov
in enako število solz

*

Kot lectovi srci jima pripni
njej ljubezen njemu spoštovanje
nista znala videti
ona je na srebrna krila zlagala besede
on je na bobniče trianglal
brez melodije in ritma
oba

MARIJA ŠEDIVY

RAZKOŠJE

1

Slišim
migotanje trave,
cvrkutanje ptic,
šumenje reke,
piš vetra,
škripanje peska
pod nogami,
lastno dihanje
slišim,
glasove,
ki se sestavljajo
v besede.
Kakšno razkošje
slišati tišino.

2

Zjutraj pozdravim
še ne rojen dan,
ker bo.
Grm,
hišo,
vrt,
drevo pozdravim,
ki nekoč bodo.
In tebe
neznanec,
neznanka,
ki nekje si
in pozdravljaš.

3

Belo
utiša korak,
prekrije odpad,
obleče drevesa,
dimnike,
strehe.
Z bleščavo
prekrije ulice,
ceste,
brezdomnim ponuja
naročje
bele neveste.

4

Kamen,
nekoč dom.
Pepel
ogenj.
Črepinja
skleda,
ki je nahranila.
Brezimen
človek,
ki je imel dom.

5

Pravljlična dežela
z vitezi,
princesami,
vilami,
velikani
in škrati,
dobrim
in zlim
umirajo
v gozdu,
obdanim z bodečo
žico.

6

Kakšno razkošje
leči v travo,
potovati
z oblakom,
risati
mavrico,
se dotakniti
metulja,
srečati ČLOVEKA.
Kakšno razkošje.

LUDVIK ŠKAPER

NOVO LETO

Novo leto, nov dan
naj ti bo s soncem obsijan,
ko pa pridejo težave,
se lahko obrneš name.

Pogumno stopi v novo leto,
čeprav ti mogoče bo prekleto,
naj upanje za lepši jutri
preplavi srce ti čuječe.

Ko polnoč odbila bo,
stisnem k sebi te močno,
pod jelko v siju sveč
si zrla bova v oči.

Naj pogledi govorijo,
naj srci upanje ponudijo,
da s srečo in pogumom
začneva novi dan.

Kaj leto bo prineslo,
tega nihče ne ve,
le tiha želja v nama klije,
da ga skupaj preživiva.

DEDEK

Jesenski dnevi se krajšajo,
sonce toploto že izgublja,
noči se ohlajajo,
življenje h kraju se premika.

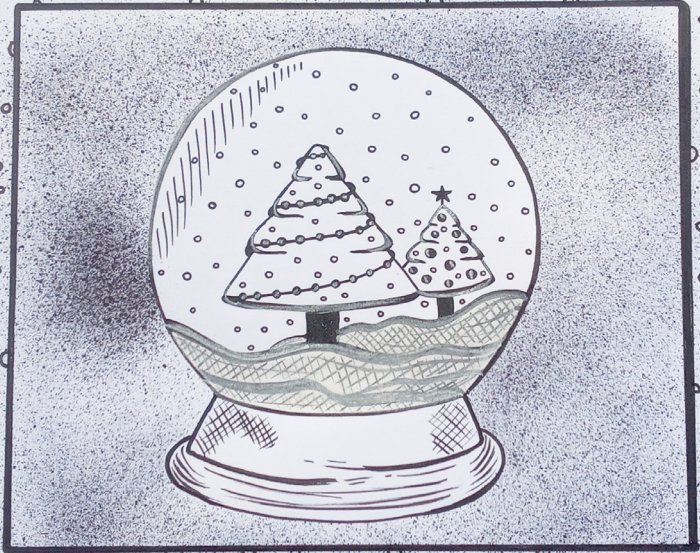
Sam za mizo obsedi,
kozarec vina natoči si,
v očeh mu iskra zagori,
nasmeh na obrazu zažari.

Spoštljivo dvigne kupico,
nebesom se za dar zahvali,
potem pa blaženo kapljico
nežno v usta spravi.

Po litru in pa pol
se duša razneži mu,
srce hitreje bije
in pesem se iz grla izlije.

Na tiho jo zamrmra,
saj bi zapel, če bi bila dva,
a mu solza po licu steče,
ker mu smrt prijatelja je vzela.

Nato pravi dedek modro,
tako je pač življenje naše,
danes se veselimo mi,
jutri pa namesto mene vi.

IRENA ŠRAJNER

ČAROBNI DECEMBER

Čarobni december budi nostalgijo
na sanjsko lepe praznične dni.
Po smrečju, cimetu, poticah dišeče praznike,
na mir in blagoslov decembrskih dni.

Kraguljčki že v daljavi cingljajo,
veselo obdobje nam oznanjajo.
Praznično veselje nam prinašajo,
darove in beli sneg nam peljejo.

Zasanjala sem se v davne dni,
ulegla se bom v sneg – zavrta v snežinke.
Objela bom s pogledom biserno belo –
v pajčolan snežink odeto praznično nebo.

Zaželela bom vsem ljudem za vse dni
iskrice v očeh in širok nasmeh na lica.
Vsem zdravja, upanja, blagostanja
ter ljubezni in miru za vse prihodnje dni.

UPANJE

V upanje povito je življenje,
k miru, zdravju v prošnjah
dviga se človeško hrepenenje.
Ko mir preplavi vso zemljo,
v prazničnem decembru
veselimo se prihodu novorojenca.
Stare trave umrle so po prvi slani,
zemlja škriplje pod ubranimi koraki.
Repatica nam upanje naznanja,
še srebrna smreka z iglicami v vrhovih
v nežni sapi nam pozvanja.

NOVOLETNA

V noči tisočerih zvezd,
posuti z belimi snežinkami,
ko prekmursko ravnico objema
še zadnja noč minevajočega leta,
se ozrimo vase.

Objemimo ljudi dobrih misli,
stisnimo podano toplo dlan.
Vsi vemo, da so v življenju stvari,
ki so nemogoče
in mnoge, mnoge
so zelo boleče.

Toda nov dan prihaja,
novo leto je pred durmi!
Četudi se zgodi vsak dan nekaj,
zaradi česar obupamo,
se vedno znova zgodi tudi nekaj,
zaradi česar še dalje
vztrajamo in upamo.

Zatorej toplo in svetlo
naj zasije novega leta dan.
Naj bo z ljubeznijo, mirom obsijan.

ZDRAVICA

Staro leto šlo je
za obzorje ...
Novega leta dan,
kar tristo petinšestdeset dni pričakovan,
s svitom novim se poraja ...

Z zdravico ga pričakajmo,
Vse dobro drugim in sebi privoščimo.
Le najboljše vam želim!

Naj v očeh sreča
blagodejna zaplapola,
z živahnostjo, veseljem
naj je začinjena.

Z ljubeznijo, dobroto
blagohotnost, mir delimo;
drug drugemu le dobro zaželimo.
Naj bo srečno!

DARILO

Vsak nov dan je darilo,
vsak dan je prvi
in vsak dan je rojstni dan –
je življenje.
Upanje in življenje je darilo,
ko ti je dano videti
kakor otroku:
v zrnju peska cel SVET in NEBO,
v roži na polju pa vsa čuda sveta
in veselje v letu ptic.
Ko ti je dano
vesoljni čas imeti ujet v hip
in neskončnost obdržati v dlani.
To je darilo!
Nekje globoko v srcu
čutim neizrekljivo hvaležnost
za to čudovito danost,
za vsak dan,
za vsa darila.

MARCEL ŠTEFANČIČ

OSREČUJOČI MIR

O, da začutil v sebi bi radost adventa,
radost osrečujočega pričakovanja.
A vame je zarezalo pregrenko.
Odtlej je vse drugače;
drugače čas odteka
kot lani osorej.
Kar le ostalo je od hrepenjenja,
spodrezano v sivino zeva.

Po bliskavo in skrhoma
se za veseljem zgublja sled;
utrjeno polzijo dnevi v noč,
in v čas tihotni –
izgubljaoč se tja v brezdanjost ...
– plaho, plaho,
kot plaho padajo snežinke,
– snežinke na poljano in še
na brazgotine srčnega spomina ...

In vendar zdaj bo tu advent,
božiču dveri da razpira,
da potlej vse osreči mir ...
Bo vendar božič kdaj presinil moj boleč nemir?

Morda pa vendarle,
čprav šele pred koncem.

NA BOŽIČNO NOČ

Bilo je v snegu,
bilo je v mrazu
in v burji tam
nekoč –
na božično noč.

Spomin rad
bega v zgodnje dni
in išče srečo od
nekoč –
na božično noč.

Le kdaj se vrne
v dušo spet
čarobni mir kot
nekoč –
na božično noč.

ADVENTNI ODSVIT

Znenada bilo me je strah,
da se duša zvotli
v izpraznjen odmev.

Znenada bilo me je strah,
da hrepenenje spolzi
v brezdanji pekel.

Znenada bilo me je strah,
da up zahlasta
v praznoto želja.

Znenada bilo me je strah,
da se v sanje zagriže
neskončna bolelost.

Znenada preminil je strah,
zasijal je v skrivnosti odet
adventni odsvit.

VELIKI DAN

Ko se dan dodobra zmrači,
ko po večerji zadiši,
se zazdi,
da ni prav daleč do noči.

Ko večer se dodobra znoči,
in ko soj zvezd zbledi,
se zazdi,
da veliki dan zori.

ROBERT TITAN FELIX

SI BIL

Si bil, kar si bil. Po sebi nesmisel.
Pa najbrž brez kake posebne potrebe.
Še hodiš. Korak naj ne stopi narazen,
da se ne uhodiš v narobno stran vneme.

Pozabljaš. Da zmoreš po sencah navkreber.
Sicer ne boš nikdar več našel domov.
Ko nisi popolnost, vsaj bodi naloga,
zaslon, da vihar ne premoči vam krov.

Ni dobro po svojih globinah hoditi.
Preveč je tam senc in prastarih smeti.
Ker nisi vse tisto, kar bil si po časih.
Kar zdaj hočeš biti, samo to zdaj res si.

Ker vedno ko si, že zdavnaj več nisi.
Ker svet je brez tebe odromal naprej.
Pa ni se ti treba s tem dosti moriti.
Pač stopaj, dokler ne zagaziš v poprej.

In tam naj se pevci poklonijo truplu:
Da, pó vseh nalogah se je dovršil.
In blag vetrič tiho prišepne k slovesu:
Morda pa vseeno ni tak zlodej bil.

NE DAM TI SRCA

Ljubezni so večne.
Bližine vsakdan.
Ko skupaj si v dalji,
prav vse je zaman.

Ne dam ti srca,
če k spominom ga deneš,
ker s tem me, ljubezen,
preveč prizadeneš.

Lahko te razvajam,
ti krajšam vsak dan,
a vendar nikoli, nikoli
srca ti ne dam.

Ne dam ti srca,
če k spominom ga deneš,
ker s tem me, ljubezen,
preveč prizadeneš.

STAROST

Kdaj starost nastopi? Ko v križu te lomi,
da včasih se komaj premikaš?
Ali pa, ko v že v najpolnejših letih
samo med spomini še stikaš?

Ko vse, kar zdaj si, in kar hočeš še biti,
so prašni motivi vsega, kar si bil.
Ko v vaški birtiji ne siliš več k mizi,
ker ni več adutov, da bi jih odkril.

Barve bledijo na prašnih motivih
kot grške skulpture v belino,
a vse, kar je v tebi nažrto s sivino,
postaja vsak dan vse bolj živo.

*

In travniki polni so sonca in žara,
kot v dolu nikdar ne cvetijo,
vrhovi so v barvi draguljev, safirja,
v nažrtih oblekah še molji žarijo.

In noč, ki ni polna ne senc ne grenkobe,
ki vsa je iz same sijoče svetline,
te z bliskom in gromom ognjene palete
sprašuje: V belino vse mine?

Barve bledijo na prašnih motivih
kot grške skulpture v belino,
a vse, kar se v tebi v minulo pretvarja,
ne v barvah ne v belem ne mine.

POMLADNI SNEG

Ne maram neznosne poletne vročine
in vse tiste grozne kričavosti ptic,
ne vetra pihljanje čez sinje gladine,
še najmanj posedanja v hladu goric.

Ne maram pomladi, to sploh mi je tuje,
ko ves ta razplod se bohota povsod,
bojim se, da svet nam lahko kar raznese,
kot vretje nemarno zadelani sod.

Ljubim pa pomladni sneg,
ki kar na plano sili, znova skrije.
Kar šel bi čez pobeljen breg,
naj skozme oster veter brije.

Ljubim regrat, ko pomrzne,
preden zapusti zemljo.
Pomladni sneg, v katerem sije:
Ne, ni nam dobro, in še huje bo!

*

Potem sem si dober mar s čarno jesenjo,
z barvito svetlobo, ki seva blag mir?
Sploh ne, ker žari nam z nesramno pretvezo,
s katero v pogubo nas zvaljla skovir.

Pač ne bi še šel, pač še bi tod blodil,
zato naj mi zima prihrani svoj klic,
še malo prezebel po strašnem bi hodil,
prenesel morja opoj in hlad pač goric.

Ljubim pa pomladni sneg,
ki kar na plano sili, znova skrije.
Kar šel bi čez pobeljen breg,
naj skozme oster veter brije.

Ljubim regrat, ko pomrzne,
preden zapusti zemljo.
Pomladni sneg, v katerem sije:
Ne, ni nam dobro, in še huje bo!

MATEJ TRSTENJAK

BLAGOSLOVLJEN BOŽIČ

Nežno bom oči zaprla
in pomislila na vse,
vse objokane, izdane,
duše strte, žalostne.

Naj zveni božična pesem,
božja lučka se prižge
za osamljene in bolne.
To iskrena želja je.

Rada objela bi vsakega posebej,
jim segla v dlan, jih pogledala v oči
in zaželela bi veliko ljubezni,
da sanjali bi in verjeli v lepše dni.

Prav vsem na tem svetu
želim srečen božič,
naj zvezda zasije
in mir prevladuje.

Naj na sveti večer
se iskrice prižgejo,
naj angeli trosijo
radost in srečo.

Ko za božič nam toplo je,
vem, da srečni niso vsi,
tam nekje so eni sami
in prav to me žalosti.

Sveti angeli na nebu
tem ljudem vlijte moč,
naj pozabijo na slabo
vsaj na mirno, sveto noč.

BOŽIČNE ŽELJE

Pot do hiše je že pokrita,
lučke skrite so, a nežno svetijo.
Lipa je v beli plašč ovita,
čutim, da večer poseben bo.

Tik ob oknu bom posedela
in zazrla se v bele zvezdice.
Sveto pesem si bom zapela,
saj ob peči mi prijetno je.

Skrite božične želje
naj prav nocoj se uresničijo,
sladke, tople besede
pa moje majhno srce pobožajo.

OPROSTI MI

Oprosti, zlata mama,
oprosti mi za vse,
nikdar ne boš več sama,
sem tvoje upanje.

Oprosti, fant moj dragi,
da večkrat ne priznam:
»Ti zame si kot sonce,
veš, rada te imam.«

Oprosti mi, prijatelj,
če sem ranila te,
a zame si pomemben,
iskreno žal mi je.

Oprosti mi, nisem lik iz pravljice,
le človek, ki verjame v sanje.
A nekaj vem: »Ne cvetijo rožice
vsak dan, čeprav se trudiš zanje.«

Oprosti, skrben sosed,
da mimo hiše grem,
pozdrava pa ne vrnem.
Res ni lepo to, vem.

Oprosti mi, neznanec,
da ti ne sežem v dlan,
čeprav prelep nasmeh tvoj
polepša mi ves dan.

Vsi delamo napake,
vsi smo samo ljudje.
Naj človek sočloveku
ogreje vsaj srce.

JANJA ZVER

ČLOVEK, KDO SI

Senca današnjih dni
v vsakem posamezniku v teh časih živi.
Kdo sem jaz, kdo si ti,
da sodiš in kot plevel seješ nestrpnost med ljudi?
Kot slepa vrana si,
ki kljuva naravnost drugi v oči.
A res ne razumeš, človek – vse to si ti.

Jaz, ti, mi, vsi smo ENO.
Zakaj torej deluješ tako razdvojeno?
In naši otroci?
Mar ti postalo tudi zanje je že čisto vseeno?

Zato vstani, zbudi se, odpri oči!
A vidiš –
na obzorju se dani.
Naj svetloba, ki prihaja,
ti vlije upanja in novih moči.

PTIČKA ŽVRGOLI

Tralala tralali,
naj ptička k meni prileti,
tralala tralali,
lepo zapoje, žvrgoli,
tralala tralali,
zapoј si tudi ti,
tralala tralali,
da srečo širiš med ljudi,
tralala tralali,
saj kdor ima rad živali,
rad ima ljudi.

SLAVICA ZVER

NAJ SVETLOBA PREMAGA TEMO

Ko v decembru čarobna lučka zažari,
v mojem srcu mir se rodi.
Človek človeku objem podari
in vso srečo mu zaželi.

Sonce sije na zemljo,
naj premaga nam temo,
saj kmalu na svet
novo življenje rodilo se bo.

Naj svetloba premaga temo,
da življenje po starih tirih teklo bo.
Raduj se ti, radujmo se vsi,
naj svoboda v naših srcih živi.

NOVO JUTRO

V hladno jutro odprem oči,
ko ura me zbudi.
Čakam sonce, da se pokazalo bo
in me v nov dan popeljalo.

Sončnih žarkov res se veselim,
ker z njimi dan lepše preživim.

Če v hladno jutro se zazre oko
in sončnih žarkov res ne bo,
dan si srečen naredim,
ko prijatelju nasmeh podarim.

SREČA

Nekomu je sreča prijatelja objeti,
nekomu po cesti z avtom drveti,
nekomu srce si potovati želi,
dar pravi nekomu so družinske vezi.

Nekomu je sreča
v zibko položena,
nekdo se zanjo v življenju bori,
a hitro lahko vse izgubi.

Sreča je opoteča,
želim, naj spremlja vse ljudi,
ne glede na barvo, raso,
saj vsak si srečo srčno želi.

SONCE V OČEH

Najlepši čudež življenja,
najsajši čudež ljubezni,
dete malo, ob rojstvu tvojem
srečo si nam dalo.

Sonce sreče naj vedno sije v tvojih očeh.

Kot biseri sreče
so tvoje očke bleščeče,
ki z nežnim pogledom
nam vse oprostite.

Naj te boža materina roka,
ki nežnost dobro pozna,
naj ti pojejo ptice,
dete malo, ki novo upanje
v življenje si nam dalo.

Naj zavetje tvoje
vedno toplo bo.
Ko spušča se mrak,
dete malo, tvoj korak
naj bo lahak.

Sonce sreče naj vedno ti sije v očeh.

BELI CVET

Kakor bi na temno lice
kanil biserni smehlaj,
tako v mojo dušo
vlil radosti se je dihljaj.

Iz tišine, iz daljine
k tebi misel mi hiti,
življenja moč
se v belo rožo razcveti.

Ta beli cvet težko prebija se
skozi kalne življenjske vode,
a ne tone in ne klone,
čepprav neurja mu prete ...

MARJAN VIDOVIČ

DVE SIVI PTICI

Dve sivi ptici
plavata po sivi jezerni gladini.
Obzorje je sivo
in sivo je nebo.
Neslišna je pesem
pod njenimi plavutmi,
zamokla je melodija,
ki iz kljunčkov prihaja.

Ona plava kak meter pred njim,
potopi glavico v vodo,
zamahne s perutmi,
vzvalovi gladino
in mu napravi malo veselja;

on plava za njo
in je srečen zaradi mladostne družice.
Vse je sivo, a je srečno.
Sivi so valovi, sivo je perje,
sivo je srce,
sive so nežne misli.
Ljubim te na svoj ptičji način.
Ljubim te, da ti je v mrazu toplo,
ljubim te, da ti je v mraku svetlo.

A rdeče srce bije v njem,
bije v njem močno in gorko.
Daj, da naslonim k tebi glavo,
da ohladim srce, ki peče tako,
da se razklalo bo.

Priplavaj k meni,
moj ljubi,
nasloni se name;
naj hladna voda hladi
najino nevidno ljubezen,
naj hladi tvoje vroče srce.

LJUBEZEN

Visoko gori v skalovju se njuna je ljubezen
ob dveh jajčkih kot kristal nedolžna, neopazna,
vsak junij igrivo pričela.
Iz istega gnezda
bila sta neločljiv par
in skupaj sta letela
in skupaj si pletla gnezdo,
le mladih nista imela,
a sta si jih kot vsako živo bitje
srčno želela.

Letela sta z jato.
Pri njej sta imela varno zavetje.
A kdaj pa kdaj
želela sta biti sama
in si ustvariti gretje.
Ona črna lepotica,
on bel, neopazni ptič,
naredila sta tisoče kilometrov.
In na jesen življenja,
imela le še ljubezen,
drugega nič.

Nekoč pa je počil strel
in krogla je predrila garaške prsi.
Kot junak je v poku pokril njo,
ženkico svojo,
da je le majhno ranico dobila.

Zbogom, moja tovarišica.
Jaz moram ostati, to srčna mi velewa rana.
Ti odleti zdaj, ako moreš,
novo si življenje ustvari,
kjer je lepši kraj.

Zajokala je, kot golobi jočejo,
gruljenje bilo je to.
Potem je njega, ljubega sodruga,
poslednjič pobožala z zdravo perutjo,
uprla pogled vanj
in se dvignila v nebo.
Med letom njen pogled je bil nejasen
in glavica ji je silila k tlom.
Za življenje volja
jo je kmalu minila,
moč jo je zapustila in s kljunčkom
je v žitno polje zavila.

Bila je mrtva,
nikomur ni zapela v slovo.
Narava ve svoje
in hoče, da je tako.

KATJA ZADRAVC

MILINE ČAS

Tiho se noč spaja
s snežno belino,
na nebu luna pozdravlja,
a bleščice bo dala,
delila bo posebne nade,
ki v mraz bodo dane.

Tak nek čas – kraj
je v milini nastajal,
zamrznil je solze
in rasel je prostor
v veliko ogrado,
ki v led mrzel je ujeta.

A srce se sprašuje,
zakaj lepota lune
in zvezd bleščičih
ne ostane toplota miline?

MESEČINA

Drsijo mi koraki
po zgubanem tlakovcu,
ko zgoden večer
prebuja tišino.

Lahen vetrič
boža korake
tam na obrežju
samotne reke.

Stopim v mraku
po rosni travi,
v noč gledam,
v siju mesečine
iščem cvetove.

Mesečina poje
pesem svojo,
prebuja tišino,
a rahel vetrič
mi sanje odnaša.

MOJA SKLEDA

V duši boli
večer samotni,
bolečina me požira,
da iščem uteho,
v samoti je ne najdem.

Le pesem iz radia
tišino preganja,
a srce divje bije,
ne najde spokoja.

Za vas me boli,
ki rada vas imam,
a izpraznili ste skledo,
ki dobroto, ljubezen
je množila – delila.

Raztreščili ste jo,
mar bilo je iz hudobije?

UPANJA

Na prisluh in
na razum sem upala.
Delim dejanja, besede,
ki so na listu ostale.

Res so v trmi zasidrane!
So mar zabetonirane v srce,
da jih niti kritika ne bo
porinila v pepel?

A misel prisluha
nima pravih besed,
razum ne deli slik,
v katerih bi besede
delile veseli ples.

A upanja kričijo,
nič prav ne naredimo,
nič prav ne povemo,
sanj več v srce ne delimo!

DANIJELA ZUPAN

SVETLOBO V DECEMBRU MI PRINAŠA ZAVEDANJE ŽIVLJENJA

Življenje
so dnevi –
dan ni dnevu enak,
vsak je drugačen;
ujeti so v času, ki prehitro mine;
današnjemu gledamo v obraz,
včerajšnji je šel v spomine,
jutrišnji je v radovednost odet –
z njim kot duet
stopamo v nove zgodbe:
nanizanke,
nadaljevanke ...
V življenju so vloge –
stranske in glavne;
lahko so velike,
čeprav niso slavne –
življenje ve zanje.

*

Življenje
je lepše,
če vštric z dobro voljo dobiš skomine,
da se povzpneš
na nove višine,
čeprav niso vedno visoke; če se oziraš
na prave daljave,
potem te na poti
veselje ne mine.

*

Življenje
niza dosežke.
Majhne.
Velike.
Včasih
le še malo manjka
do kakšnega vrha;
kanČEK radovednosti,
 odločnosti,
 volje,
 poguma ...

Saj se da!
Vsakdo lahko
UNOČI
pravi kanČEK,
ki ga v sebi ima.

*

Življenje
napoveduje dober dan:
ČE se jutro dobro začne
ČE se potem uspešno vzpne
ČE si zdrav brez AU
ČE si lahko zvedav
ČE ti kdo pošlje pozdrav
ČE se veselje te dotika
ČE se ti sreča ne izmika
ČE bi rad nekoga objel
ČE se čas malo ustavi
ČE se narobe prav obrne
ČE se upanje povrne
ČE smeš po varnih poteh hoditi
ČE znaš kaj novega odkriti
ČE je nekje
še kakšen dober ČE ...

*

Življenje
je hoja.
Vedno naprej.
Radovedno.
Vštric s časom.
Z glasom poguma.
Ne brez razuma.
Čez širne dobrave.
Z ozkih stezic na široke poti.
Tam so razkošni razgledi
na vse strani
in je vse prav,
čeprav ni vedno slave.
Če se pridruži še sreča,
poveča željo za nove podvige,
za velik korak.
Vsak je lahko
v življenju junak.

IVANA ŽVIPELJ

NOVA SVETLOBA

Toplo znaš
moje srce greti,
znaš z besedami dati
moji duši živeti.

Hvala,
da šel si tod mimo,
v teh mrzlih dneh
prižgal na mojem pogorišču si
nežno toplino.

Mladost mi je moja
toliko lepega dala,
pravega princa na konju
pa mi le ni poslala.

Moja jesen zdaj življenju dneve barva ...
Bleščeča svetloba mrzlih dni
prinaša za naju toploto bližine
in mir mehke zimske idile.

ZIMSKI OBISK

Mladost je skozi špranjico
zalila hodnike mojega telesa.

Val za valom se zliva ta medena sluz
po kapilarah moje biti.

Sladki medeni obliž objema zrel cvet,
jezik pa čaka ponovnega obiska.

DEJAVU

žuborenje glasov
tople oči
ledeno vino
novoletni večer

med na ustnicah
povabilo na ples
potne dlani
hrepeneč vzdih

zibajoči boki
vžig strasti
prepleteni koraki
padajoči vojaki

krik naslade
preplašene oči
beg bližine
in težak ostanek praznine

SILVESTER

Kaj prinašaš, mož širokega objema?
Eno lepo leto petja,
mnogo novih lic,
pa še stotero košev smeha
in bogatih, sladkih nam potic.

Sej tam izpod neba
tudi letos zdravja nam obilo,
pa zalij pridelek ta
še s kapljico razuma za darilo.

Tako bomo skupaj, ob letu osorej,
pričakovali dedka belega spet leto dni starejši,
morda še kaj modrejši,
gotovo pa z novimi izkušnjami še bogatejši.

TANJA AHAČIČ

OB KAVICI

Najprej popijem vodo in žlizo medu, potem pa telovadba, da se spravim v pogon. V kopalnici se skrbno uredim, da sem všeč tudi sebi.

Sonce pozlati dnevno sobo, vse žari, se sveti. Svetijo se pajčevine in prah na omari. Ni časa za sesalec in krpe. Zagrnem zavese in že pozvoni zvonec. Zgodnja je, pomislim.

»O, dobro jutro, soseda!«

»O, nov pulover imaš.« Ne pozdravi, pa že špika.

Preslišim jo in povabim: »Kar naprej, tvoj stol te že čaka. Potrdila PCT ne bom preverjala, saj si cepljena.«

»Nov pulover, ti si pa privoščiš.«

»Ja, nov je. To je cela zgodba,« zamrmram.

»Povej, sama ušesa so me.«

»Pospravljala sem po omarah. Staro ven, v Tekstilko, dokler še zbirajo. Ne vem, kam bomo potem s starimi oblačili.« Najprej primem možev suknjič. »Skrčil se je, sploh ga ne more zapeti.«

»Nič se ni skrčil, on se je zredil. Premalo se giblje,« ugotovi soseda.

»Se strinjam. Zdaj se kar doma drži, se boji virusa.«

»Ampak v bife gre pa vsak dan, kajne?«

»Ja, kje bo pa izvedel, kaj se dogaja, če ne v moški družbi. Oni so na tekočem tako ali drugače.«

»In kaj je bilo s suknjičem?«

»V žepu sem našla ene stare evre. Jih gledam in si mislim, pa jim ja že ni potekel rok uporabe.«

»A se hecaš?«

»Nič se ne hecam, samo spomni se, kako smo s tolarji drago kupovali marke in šilinge, pa je vsem potekel rok uporabe. In sem te evre nesla v trgovino. Bolje, da molji pojedjo pulover, kot da evre požre sistem.«

»Ja, zdaj so drugi časi,« pametuje soseda.

»Res je, zdaj je vse drugače,« ji pritrdim, da bo lahko v miru popila kavico.

»Pulover je pa res lep. Dober material, kroj in zanimiva barva,« srkne požirek.

»Če ti je pulover tako všeč, ti ga podarim,« ji predlagam.

»Ne, to pa ne. Ta barva mene postara.«

Kaj, si mislim, njo postara, a mene pa ne?

Takrat vstopi moj dragi.

»O, si pa zgoden,« ga pozdravim.

»Kofetarici, le napijta se kavice danes. Jutri se začne karantena, nič obiskov, vsak samo doma v svojem mehurčku.«

»O, groza!« se začudi soseda, odpije še požirek kave kar stoje in odvihra.

Objamem moža: »Spet si me rešil pred njo. Ti si moj angel varuh. Tako te imam rada.«

ŽVEPLENKA

Ata je odložil žlico, rignil, odmaknil stol, ki je glasno zadržal, se ulegel na klop ob krušni peči in zadremal. Minka in Fani sta odnesli krožnike in pribor v kuhinjo. Mama je še sekundo posedela, potem pa pobrisala mizo in jo pregnila s prtom. Njene zgarane roke so nežno gladile gube na vezeni. Tonček se je sklonil k njej in ji zašepetal: »Mama, po smrečico grem, da jo bomo zvečer okrasili.« Mama je samo pokimala, Tonček je po prstih odšel iz hiše. Pripravil je sani, sekuro in lopato ter odvezal čuvaja.

»Greva, Dingo!«

Tonček je že pozno jeseni izbral smrečico, ki jo bo danes posekal. Na vrh je zavezal robec, da jo bo prepoznal, ko bo vsenaokrog mehka snežna odeja. Bil je dobre volje.

»Dingo, kmalu bom imel rojstni dan. 18 let. Dingo moj, 18 let. Potem pa: adijo, ata.« Tonček je sanjaril, da bo šel v tovarno, na šiht. Vse je že premislil.

»Ja, Dingo, tovarna me kliče. Ob petih zjutraj na delavski avtobus. Ja, vem, da je zgodaj. Zdaj pa vstanem ob pol šestih, grem v hlev, potem pa v šolo. Popoldne pa pomagam atu, dela se ne branim, rad bi pa slišal kakšno besedo pohvale. Ata se samo dere name. Ti ga slišiš, kajne, Dingo? Del plače bom dal mami za hrano, za streho nad glavo bom pa atu pomagal. Če mu to ne bo všeč, se bom pa preselil v samski dom. Ampak potem se midva ne bova videla.« Dingo je zalajal. »Ti, moj prijatelj, ti me razumeš. Ti me boš pogrešal, a obljubim ti, da bom ob nedeljah prihajal k tebi.« Pobožal je kosmatinca, ki se je stisnil k njegovi nogi.

Gazila sta po beli kapni, polni puhastega snega. Veter je zibal robec na vrhu smrečice.

Tonček je hušknil v dlani in mrmral: »Le sekaj, sekaj smrečico ...« Zeleno drevce je položil na sani.

Z Dingom sta se vračala domov.

»Ja, Dingo, tako bo! Denar bom zaslužil, varčeval bom za motor, ampak za vsako plačo bom tebi kupil slastno telečjo kost.« Dingo je zalajal in mahal z repom. Pasja duša je čutila Tončkovo srečo.

Pred hišo je še enkrat otrešel sneg s smrečice, pospravil sani, sekiro in lopato položil na pravo mesto, da ata ne bi nergal.

Ata je predlagal, da jo postavijo ob okno. »Pa je res lepa,« je pripomnila mama.

»No, ja,« je zamrmral ata.

»Zdaj pa na delo!« se je veselil Tonček.

»Fani, prinesi s podstrešja škatlo s starimi okraski,« je ukazal ata.

»Ata, škatla je že na klopi ob peči. Srebrne papirčke od čokolad sem že med tednom lepo zgladila in vanje zavila orehe.«

»A cele orehe?« Ata je nagrbnčil čelo.

»Ne, ata. Tonček je s pipcem razpolovil orehe, odstranil jedrca in polovice zlepil,« je pojasnila mama. Odšla je v kuhinjo in se vrnila s potico, ki jo je položila na mizo.

»Ko bo smrečica drevešček, bom narezala potico.«

»Ne, to pa ne. Potica bo na vrsti šele, ko se vrnemo od polnočnice,« je bil odločen ata.

»Vsako leto ista pesem,« je zamrmral Tonček.

»Slišal sem te. Potica bo po polnočnici,« je ata povzdignil glas.

»Obesimo še piškote pa žvižgajmo vmes, da ne bodo končali v naših želodčkih,« se je zasmejala Fani.

»Da ne bom padel v skušnjava, bom postavil hlevček za jaslince.« Tonček je odprl škatlo z jaslincami.

»Kje pa je mah?« je zanimalo ata.

»Na mah sem mislil že pred snegom.«

»Si pa res pameten.« Atov sarkazem je zaplaval po hiši.

»Postavi le hlevček in družinico ter zvezdo repatico, jutri bomo pa dodali še pastirje in živali,« je modroval ata.

»Jaz bom na smrečico dodala še vato, da bo videti kot sneg,« je rekla Fani.

»A za vato ste zapravljali denar?«

»Ne, ata, vata je še od lani.«

»Ti boš dobra gospodinja, razmišljaš naprej.« Atove oči so pobožale Fani.

»Ja, vato in potem še svečke, da bo smrečica lep drevešček. Najlepši v vasi,« se je veselil Tonček.

»Kaj se pa šopiriš. Tako smrečico poseka vsak otrok za malo malico,« je siknil ata.

Tončku je šla pripomba mimo ušes, mislil je na smrečico in tovarno.

»Še svečke,« se je oglasila mama.

»Na tisto stran ob oknu jih dajte,« je rekel ata.

»Ata, nam naj svetijo,« se je oglasil Tonček.

»Spet si pameten. Na strani ob oknu naj bodo svečke,« se ni dal ata.

Ubogali so ata.

»Kje so pa žveplenke?« je vprašala Minka.

»Jaz jih imam.« Tonček je segel v žep, izvlekel škatlico vžigalic, jo odprl in eno vžigalico podrsal po smirku. Plamen je zažarel.

»Zakaj imaš pa ti žveplenke?« je zarohnel ata. »A kadiš?«

Zaprasketala je žveplenka in počila je atova lopatasta roka po Tončku.

Tonček se je zazibal sem in tja ter omahnil na tla.

Žveplenka je zagorela, se ukrivila in ugasnila.

ANA BALANTIČ

ČAS, KI GA NE POZABIŠ

»Nič ne kaže, da se bo novo leto začelo z dobrim,« je vsakič, ko se je vlak ustavil, da so preklapljali vagone, potarnala nona. Novoletni čas, jaslice in drdranje vlaka je enajstletno Laro zasanjalo v prejšnja leta. Videla je tata, kako jo dviga, da lahko pripne zvezdo repatico na vrh smrečice, ki je vsako leto krasila njihovo sobo. Pod njo je mama postavljala jaslice. V zanosnem duru je potegnil zvon k polnočnici. Potem so šli k polnočnici, otroci so se gnetli, kdo bo bliže Jezuščka, kdo bo pobožal kamelo, doma je z mize zadišala potica, pili so čaj, v katerega je tata tudi njej kapnil malo ruma. Zdaj pa je tako žejna, lačna in utrujena, gre ji na jok. Strah jo je mrkih obrazov, njihovih topih oči.

Vojna, racije in številni moški so morali v močvirne in od civilizacije pozabljene kraje južne Italije. Nekega večera je iz zraka padlo na skupino, v kateri je bil tata, in od njih ni ostalo veliko. Le imena in tisto nekaj je bilo v naglici zasuto v skupnem grobu. Takrat jo je mama stiskala k sebi in v rokah držala šop očetovih pisem. Lara ni razumela. Že prej, sedaj še pogosteje, je mama ob večerih, ko je pregledala šolske zvezke, obsedela za mizo v sobi in ob petrolejki pisala. Dvoje mišjih oči je kukalo izpod odeje in zrlo v desnico, ki je drsela po papirju. Vedela je, da se po njem razlivajo zgodbe. Če bo pridna, jih bo mama prebrala na glas. Ona pa bo z odprtimi usti vsrkala vsako besedo.

»A še ne spiš?« Lara je bila čisto pri miru, ampak mama je po dihanju vedela, kdaj jo je odneslo. Negotovost brez očeta in nenadoma še odlok, ki se je zadril kot zablodela puščica v otopelo trojico. Do jutra pripraviti kovčke in na jug Italije. Strah pred sovražno državo, ki se je že tukaj repetničila s hudodelstvi, in skrb, kaj bo s hišo. Vzele so dovolj hrane, obleko, ki so si jo navlekle nase, deke pa privezale na kovčke ... in zmeda. Le Lara, kot da je tisti večer prerasla svoja leta. Ni čutila teže prtljage, ki ji jo je mama potisnila v roke. Pa tisto pupo, ki jo je dobila od tata za rojstni dan, tisto bi vzela s seboj, in barvice, kolo in ...

»Nona, kaj pa Mini?« se je zjokala, ko se je tigrasti kosmatin smukal okoli njenih nog.

Že drugi dan so se pod njimi vlekli tiri.

»Do kam še?« je ključalo v ljudeh, ki so postajali vedno tišji, skoraj apatični, le otroci so zahtevali svoje. Niso razumeli časa, v katerega so bili vrženi. Zdolgočaseno, v nezmotljivem ritmu so udarjala kolesa ob spoje tračnic. Lara je mižala, a

nič ji ni moglo pognati spanca v možgane. Misli so bile ves čas na preži. Pred njo je bila slika mladeniča v jahalni obleki. Na pozlačenem okvirju je bilo z biserno matico izpisano: »Zani, njen Otavijo!«

»To je bilo najdragocenejše božično darilo ob tvojem rojstvu,« je mama zavzdihnila, kadar je Lara hotela, da ji pripoveduje o očetu.

Napis Napoli je sredi noči ustavil kompozicijo. Končna postaja? Ampak za druge vagone. Nenadoma je vlak spet cuknil. Do Salerno, tam šele je tudi njihov vagon zamenjal potnike.

»Tata je pisal, da so jih od tu proti vzhodu peljali s kamioni do taborišča, kjer se je usoda poigrala z njim. Tako blizu smo, ko bi vsaj mogla ...« je bilo vse, kar si v teh dneh pametnega izluščil iz maminih nepovezanih stavkov. Jutro temačno, le luči na peronu so razločevale ljudi, ki so mlačni in neprespani sledili povelju. Skozi postajno poslopje in tam so jih že čakali kamioni. Spet nestrpni ukazi, prerivanje in v trušču si komaj uspel slišati svoje ime. Kamnasta pot se je začela vleči, šoferji so preklinjali. Sklopke so drsele, zakuhalo je v klance, teh je bilo vedno več. Nihče ni vedel, kam so polna vozila ritala kot jezni konji. Odrasli brez volje do življenja in njihova naročja so primrznila na otroke, ki so spuščali jok. Starci so oleseneli v svoji nemoči. Bo še posijalo sonce? Na desni se je začelo svetlikati. Vozijo se torej na sever ... Končno prvo večje naselje in na trgu nekaj vprežnih vozov. Otopelo množico so kamioni stresli s sebe. Spet prerivanje in klicanje po imenih. Vozovi so se napolnili in kmalu je ostala na trgu manjša skupina, že po videzu drugačna. Med njimi župnik, ves zgrbljen, komaj še živ, je svojo revo naslanjal na kamen ob velikih železnih vratih. Nona ga je poznala. Dolgo je bil trn v peti klerikalcem in oblastem, ker ni pokorno vrgel domačega jezika iz cerkve. Tukajšnji duhovnik ga je vsega zgubljenega prijel pod pazduho in ga odpeljal v župnišče. Počasi se je trg osamil in zaradi praznine izgledal večji. Samo Lara, mama in nona so še sedele na kovčkih kot izgubljeni vrabci, ko se jim približala priletna ženička, pritegnjena k tlom, oprijemajoč se palice. Da je prišla ponje. Nato je pred njimi krevsala iz ene ulice v drugo in vedno bolj navkreber. Begunke so bile videti kot tatovi, ki ne vejo, kam s plenom, oziraje se po oknih, skozi katera so gledale radovedne glave. Končno se je pot končala na majhni vzpetini. Starejši moški v dolgi karirasti suknji in s čepico je na stežaj raztegnil velika železna vrata, da so ljudje in prtljaga mogli skoznje. Se je samo zdelo, ali se je res malce priklonil, ko je noni in Lari odvzel kovčka? Lepa oranžna vila je zazijala pred njimi. Obotavljuje so oddrobile za moškim in ženičko po peščeni poti, ki se je zajedla v stopnišče s sivo kamnito balustrado. Tedaj so se zraven odprla manjša vrata. Naproti jim je stopilo dekle v sivi obleki in z belim čipkastim predpasnikom, vzelo mamino prtljago in pomignilo. Lara je z odprtimi usti požirala dogajanje in roki tiščala v žepe plašča, kot bi

ga hotela podaljšati, mama je nekaj zmedeno jecljala po italijansko, v grlu je bilo čutiti jok. Nona jo je stisnila k sebi. Olajšano od prestane kalvarije, so jo oblike solze. Soba in še ena zraven, topli, prijazni, sta se ponujali, da hočeta postati njihov novi dom.

»Čudeži so še!« je previdno zastokala nona. Potem je Lara kar oblečena zaspala na divanu in sanjala božič. Tudi v času obeda, ko je prostorna kuhinja ponudila zanje prvi topel obrok, je niso mogli zbuditi.

»Gospod vas želijo videti!« je kasneje naznanila služkinja od hudega že odtajanim popotnicam. Lara, že spočita in v svojem zvedavem elementu, mama in nona negotovi. Obotavljaje so drobile za služkinjo v zgornje prostore. Za dvokrilnimi vrati je njihov pogled najprej zajadral po visokih stenah, polnih knjig. Ob oknu je, opiraje se na palico, stal moški srednjih let.

»Giulio! Kar po vaše bomo. Oče, doma iz Trsta, je zahteval, da govorim po njegovo in po mamino,« je hitel trojici podajati roko in jih vabil za mizo.

»No, kaj takega!« je bleknila nona.

»Vso pot sem premišljevala, da ja ne bomo končale kot moj mož,« si je oddahnila mama. Lara pa nič. Le vsake toliko se je srečala z gospodarjevim dobrodušnim pogledom in jedla piškote, že dolgo ne takih. Ko jih je pomakala v skodelico s čajem, ji je v misli priplavala rumena pogača polente sredi mize in kako ji tata odreže velik kos, ki ga potem grizlja in poplakne z belo kavo.

»Gospod Giulio, a pri vas ne praznujete božiča?« si je mama sredi decembra, ko se je doli na trgu že ugnezdila za šolskim katedrom, drznila vprašati gospodarja. V vili se ni nič dogajalo, v naselju pa je bilo kljub vojni čutiti sladko vznemirjenje, sploh med otroki, ki so svoje pričakovanje že malce potešili s prvim obdarovalcem Miklavžem in v pobožnem vzdušju čakali na Jezusovo rojstvo. Mož je molčal. Le na steno se je zazrl in oči so mu obstale na sliki. Mlada ženska in dekletce, ki se igra ob njenih nogah. Mama je brez besed zaprla vrata za sabo. Ampak božič in Larin rojstni dan? Vsi v hiši so že zvedeli zanj in tudi sama je nekaj pletla okoli mame, le s pravo besedo si ni upala na dan. Pri teh letih je občutila vso napetost drugačnosti. Gospod je odpotoval za praznike k sorodnikom, mama pa je bila polna domislic. Osebe ji je bilo naklonjeno, je ugotovila kmalu po prihodu, in so se z združenimi močmi lotili čiščenja manjše zidane kočice, ki je že dolgo samevala med bršljanom za vilo onkraj zidu. Dan pred božičem je bilo vse nared. Kotiček je bil postlan s svežim mahom in s podstrešja vile so prinesli nekaj stolov, mizico in jaslice. Vse, kar je od njih ostalo tistega tragičnega božičnega dne. Ko je zopet postavljala pokonci glinaste figure v božično zgodbo, se je starki odvezala nit pripovedi.

»Sončno popoldne, ravno pravšnje za ježo. Na travniku se je igrala skupina fantov. Trojica je jezdila mimo, ko je neznansko počilo. Kot bi ju s šilom, sta se konja vzpela na zadnje noge, gospod je svojega umiril, gospa, čeprav vešča ježe, je imela pred sabo punčko in konja ni mogla zaustaviti. Ta je s kričečim in preplašenim tovorom na hrbtu skrenil s poti in oddivjal naravnost proti pečinam. Gospod pa za njim. Šele takrat, ko je splašena žival dosegla rob pečevja, jo je nekaj trdo zabilo v tla in nesrečnici sta, kot bi se viharju utrgalo krilo, odleteli v prepad. Omračen s hudim, je gospodar doma razmetal božično okrašeno sobo in nikoli več ni bilo nobenega praznovanja. O konjih se ni smelo niti govoriti.«

»Mama, glej, prava jelka!« Med vrati je naenkrat stala v svojem zelenem razkošju, a kot da ne more vstopiti. Ob vzkliku jo je služabnik potisnil naprej. Ko je prhnila veje vsaksebi, se je Lari zazdelo, da se je zasmejala. Namesto nekoč uničenih okraskov, je mama že imela pripravljene barvne trakove, vato in svečke. Lara je na vrh pripela iz kartona izrezanega, rumeno pobarvanega angela, na vejice pa obesila nekaj piškotkov, ki sta jih z nono že nekaj dni prej pomagali peči kuharici. Ponosni so bili na svoje delo in kočica je samo še čakala na novo rojstvo. Večer, kamin je že oddajal toploto, sedem parov rok je za mizo sklenilo krog in molilo. Pričakovanje je vsake toliko zmotila skupina letal, ki je rezala nebo proti severu. Čeprav so bili njihovi cilji nekje drugje, se je dih vendarle za trenutek ustavil in v dušah je zatrepetalo. Mama je tako močno stisnila Larino roko, da je ta zastokala. Spogledali sta se. »Tata!« je bil odsev njunih oči. Tedaj so zaškripala vrata.

»Gospod Giulio!« so se oglasili v zboru in planili kvišku kot zasačeni pri kraji.

»Lara, pojdi z mano!« Deklica je pogledala mamo in obotavlja je oddrsala za njim. Dolgi trenutki tišine. Nato šepet, vprašaji. Mama bi najraje šla za njo. Na nebu spet bobnenje. Nemir. Ko so se vrata po dolgem času, tokrat sunkovito odprla, je na pragu stala smejoča Lara v rdečem plašču z zlatimi gumbi, okoli vratu je imela bel krznen ovratnik in na rokah prav tak »muf«. Dolgi svetli lasje so bili tokrat spuščeni. Služabniki so se zdrznili. Misleč, da je prikazen. Podoba gospodarjeve Luise je bila namreč še vedno živ spomin. Deklica je v visokih škorenjčkih na vezalke zacepetala v prostor, gospodar, ves žareč v obraz, pa za njo. V rokah je nosil z vrvico povezan sveženj.

»Zana, pisma ... od vašega Otavija. Vedno sva se kje dobila in mi je prebral kaj lepega. Milo mi je bilo ob vašem pisanju in tako sem pogrešal ženo. Po njegovi nesreči sem mu jih ukradel iz nahrbtnika, ki je ostal v šotoru. Mi boste oprostili?« je tiščal sveženj mami v roke. Ona, kot da je zamrznila vprašanje, je nemo strmela vanj. Slika njenega Otavija je postajala vedno bolj jasna.

»Ja, oficir sem, kapetan. Od mene je vsaj nekaj ostalo,« je potrkal s palico po protezi in se proseče zazrl v Laro.

Zvon na trgu je globoko zadonel. Iz hiš so se začele luščiti postave. K polnočnici, v objem miru in v pričakovanje nove svetlobe. Za Laro, ki se je v plaščku zdela kot prava dama, je bil to najlepši sveti večer po tatovem odhodu. In božič, njen rojstni dan ... Zajtrk je že čakal v kočici in pod jelko so bila darilca. Vsak se je razveselil majhne gospodarjeve pozornosti, mama celo nalivnega peresa in zvezka v rdečem usnjenem ovitku, Lara pa rjave usnjene šolske aktovke.

Lara še po tolikih letih, ko ji pride nasproti tesnoba, odpre aktovko in iz nje strese mamine zvezke, pisma in spomine na prvi božič v izgnanstvu.

NATAŠA BAUMAN

NORI SVET VEVERIC

Brrrr. Prebudim se v zgodnje, prehlajeno jutro. To jutro mora biti prehlajeno! V tem mrazu ga gotovo zebe – iz megle se cedi vlaga in med njo padajo bele snežinke. Leno se pretegnem, si pomanem oči in pokukam iz svoje tople luknjice v drevesnem deblu. Tu domujem. Na pomlad, ko si običajno opremljamo domovanje, sem si tudi jaz domek mehko oblazinila z mahom. V njem domujeta čistoča in red. Rada imam čist dom. Skozi okroglo odprtino mojih vhodnih vrat poduham mraz. Ne maram ga preveč in letos posebno hitro napoveduje zimo, z njo pa čas mirovanja. Ko sem bila otrok, mi je mama razlagala, kako veverice pozimi mirujemo, da zime ne moremo prespati kot sosedova medvedja družina. Vsaj vsakih nekaj dni moramo po hrano, mirujemo pa zato, ker tako porabimo manj energije in posledično manj hrane, ki jo je tako ali tako potrebno skrbno pripraviti in ustrezno skladiščiti, da omogoči, da zimo preživimo. In joj, prejoj, če v naglici pripravljanja zalog pozabimo na svoje bogato skrivališče! To nas lahko stane preživetja. Če tako pomislim, sem pravzaprav vesela, da mi je uspelo prezimiti že dve zimi. To zagotovo pomeni, da se lahko bolj zanesem na svoje spretnosti preskrbe čez zimo. Ker jutro torej napoveduje sneg, se moram še hitro podati po gozdnih tleh in preveriti ustvarjene zaloge semen, storžev, lešnikov in orehov v mojih shrambah. Dobro si jih moram zapomniti, da ne pozabim nanje, ko jih bo pokrila debela snežna odeja in bodo gozdna tla neprepoznavna. Ne želim še umreti, ne še to zimo. Rada bi preživela svojih lepih veveričjih sedem let, kot mi je pravljичno dano. Zapahnem duri in se hitim urediti za sprehod po gozdu. Hladno mi je in prešine me misel, da bi si lahko v tej zajedljivi zimi domek delila še s katero od prijateljic ali sorodnic, da bi mi bilo topleje. Pa mi prav nič ni do tega. Rada sem sama. Samotarka v svojem raju. Počistim si smrček, elegantno poravnam svoje brčice v desno in levo, pogladim svoji čopkasti ušeski in se pogledam v ogledalo. Občudovanja vredna zadovoljno ugotovim, da sem celo malce zrasla. Zdaj merim že 18 centimetrov, morda še za kakšnega zrastem, si mislim in se preko belega trebuha objamem z ošabno košatim rdečim repom, ki je dolg, kot je dolgo moje celo telo. Najboljši šal za ta lep telešček, bi rekla. Vržem si nasmeh v ogledalo in pomežik in že me več ni. Odločila sem se, da se bom danes namesto po tačkah po zadnji plati spustila po dolžini drevesnega debla in odvihrala po hribu navzdol. Au! Zadenem ob album, ki je očitno zdrsnil s police in se odprl na strani, s katere

me gleda mama. Čakaj, čakaj, sedem in prelistam. Kako lepi spomini. Na začetku je album polepljen z mojim začetkom. Mama nas je skotila pet. Vsi, jaz in moje sestrice z bratcem, smo na svet prišli z nožicami naprej, goli, brez sleherne dlake in slepi. Kar spreleti me, ko pomislim, da sem bila kot tako nebogljeno bitje vržena v svet na milost in nemilost okoliščinam. Na naslednji sliki vidim, kako nas mama uči iskati hrano. Na kup prinašamo slastne debele lešnike in jih preštevamo, da si jih bomo otroci pravično razdelili. Spet na drugi fotografiji se ujame, kako vadim akrobatske kombinacije skokov z ene veje na drugo in z enega drevesnega debela na drugo. Mama je navijala, da je skok lahko še daljši kot prejšnji in zadovoljno ploskala šele, ko sem uspela v eni špuri skočiti štiri metre. Kot izstreljen naboj, ki ni namenjen temu, da bi mu lahko sledile umirjene oči. In potem se zagledam na fotki s svojo mlajšo sestro. In se spomnim tiste hladne, v debelo snežno odejo oblečene zime, ko sva se šli sankat. Najprej po prvem hribu, potem po drugem in še enkrat in spet. Oh, kako sva drveli po beli drseči strmini. Počasi se neke hitrosti navadiš in postane tako domača, da je gibanje prepočasno. Torej potrebuješ še več adrenalina. Praviloma sem bila zmeraj jaz tista, ki sem iskala izzive, drzno in radovedno posegala po novem in neznanem. Moja sestra me je včasih silno neprijetno vznemirjala s svojo preudarno obotavljajočo se previdnostjo in neodločnostjo. Vedno premalo akcijsko navdihnjena je bila zame kot vajeti, ki me nenehno vlečejo nazaj. In srečna sem bila šele, ko sem se jih lahko povsem osvobodila. Takšnih priložnosti ni bilo prav veliko. Vedno mi je dihala za ovratnik, ker sem morala povsod paziti nanjo. Toda danes me je tamala presenetila. Drzno je izbrala strmino, ki je bila prav zares strma. Celo meni se je že skoraj hotel delati cmok v grlu. A mi je njena tokratna drzna odločitev zelo ugajala, zato mi na kraj pameti ni padlo, da bi razmišljala o čem drugem kot o spustu tja dol v globine. Fijuuuu, sva zgrmeli po hribu navzdol. Za nama se je dvigal beli snežni prah in ob pristanku v dolini se, zaviti v bel oblak, z očmi skoraj nisva našli. Ko pa se ujameva, ugotovim, da so sestrico sani vrgle s hrbta. V pritajenem strahu je tiho stokala. Da jo boli noga, je skoraj obupano priznala. Zlom seveda, kaj pa drugega. In kdo drug je bil kriv za to kot jaz – starejša, velika sestra, ki bi morala imeti za kanček več pameti in več soli v glavi in torej tudi vedeti, kje se je varno sankati in kje ne. Noro, noro me je pekla vest zaradi tega. Sredi noči sem se prebujala vsa objokana, ker so mi miren sen preganjale nočne more, ki meni, otroku, niso pustile spati. Mama mi je – sem prepričana, da ne namerno –, zbujala strašanski občutek krivde, ki se ga nisem mogla otresti še dolgo po sestrinem prihodu iz bolnišnice.

Začutila sem solzo, ki je pripolzela po licu in me prebudila iz sanjavosti spominjanja. Spreletelo me je, da čas vendar neusmiljeno teče in da se moram podvizati, če želim biti do poldneva doma. Poleg tega je prav zdaj zunaj še posebej

nevarno. V tem času tod mimo pogosto hodi kuna zlatica. Moja velika sovražnica. Če ni nje, se zgodi, da naletim na lisico, lahko pa me kot plen ujame kakšna ujeta iz zraka. Previdna in hitra moram biti. Še dobro, da mi je bila bliskovita urnost položena v zibko. Okej, torej najprej spust, potem skok in še eden, hopla, hops in spet. Iiiuuuii, no, no, kaj pa je zdaj to? Skoraj bi bila iztirila. Ah, še sreča, da mi pri drznih podvigih pomaga moj rep. Pri vsakem skoku mi služi kot krmilo in mi služi tudi v ta namen, da ohranjam ravnotežje. Teta me kliče drevski akrobat, a takšne smo pravzaprav vse veverice. Lepo mi gre! Tu za tem deblom, če se ne motim, bi moral biti moj prvi zalogaj. Res je! Vesela ugotovim, da nisem pozabila nanj in si za nagrado privoščim svoj prvi slasten lešnik. Mmm, kako je okusen, sladek, sočen in mooj. Samo moj! Z nikomer ga ni treba deliti! Čeprav globoko v sebi vem, da ni prav nič narobe s tem, če znaš deliti. Tista zajčja družina tam spodaj, ki ljubeznivo drug z drugim deli vse, kar prineso za pod zob, deluje silno srečna. Ko bodo kmalu prižgali praznične luči in sedli okoli okrašenega dreveščka, bodo imeli drug drugega. Pa jaz? Imela bom sebe, praznino in mraz. A takšna pač sem – samotarska in drugačna. Na prvi strani albuma si uredim spominski naslov in zapišem: Nori svet veveric in vanj pod svoje ime dodam še znanstveni vzdevek "Sciurus vulgaris". Samo zato, da bodo otroci vedeli, katera od mnogih v tem gozdu sem.

OLGA GUTMAN

BOŽIČNO DREVO

Marjeta in Janez sta se z otrokoma Tino in Nejcem preselila iz mesta na vas, v Marjetino rojstno vas. Oba sta ostala brez dela n družina je zelo težko živela. Da bi si olajšali življenje, sta sklenila, da se preselita na vas.

»Tam bo življenje nekoliko cenejše. Vsaj stanarine ne bo potrebno plačevati. Pa zelenjavo bomo pridelali sami. Sadje pa zraste na domačem vrtu,« sta se pogovarjala, in ko sta seštela vse za in proti, sta ugotovila, da bi družina na vasi lažje preživela. Tako je to odločilo, da se preselita na vas.

Takoj ko sta se preselila, sta obnovila domači vrt in dala preorati njivo, ki ju je že dodobra prerasel plevel. Oba sta opravljala priložnostna dela pri okoliških kmetih in tako tudi nekaj zaslužila ter tako obogatila družinski proračun.

Dnevi so minevali, da skoraj nista opazila, kdaj se je poletje prevesilo v jesen. Opazila sta le, ko so dnevi začeli postajati hladnejši. Prihajala je zima z vsemi svojimi nadlogami, pa tudi lepotami. Bližali so se zimski prazniki. Otroci so se jih veselili in so jih težko pričakovali. Zlasti v šoli so otroci med odmori in prostimi urami govorili samo še o tem, kakšno jelko bodo imeli, kaj bo na njej in kaj pod njo.

Nejc in Tina sta se teh pogovorov izogibala in se držala v ozadju.

»Pri nas najbrž letos ne bomo imeli božičnega drevesa. Ne moremo kupiti okraskov pa tudi daril ne,« sta razmišljala, rekla pa nista ničesar.

Ko sta prišla iz šole in je družina po večerji še obsedela pri mizi in se pogovarjala, se je čez čas oglasil Nejc:

»Kakšno božično drevo bomo pa imeli pri nas? Lani smo imeli zelo lepo.«

»Tudi letos bo lepo. Boš videl. Okraskov ne bomo kupovali, jih pa izdelamo doma, sami,« je pojasnil oče.

Naslednje dni so se oče in otroka lotili dela. Vse proste ure so porabili za to, da so izdelovali okraske za božično drevo. Orehe so ovili v srebrni papir. Izrezali so nešteto zvezd iz lepenke, jih pobarvali ali zavili v srebrni papir. Potem jih je mati spomnila na drobna jabolka na koncu sadovnjaka, ki so še vedno visela na jablani, saj so bila zelo drobna in jih niso pobrali. So pa bila lepa, rdeča. Pa še smrekove in borove storže so nabrali in so jih pobarvali s srebrno barvo.

Na predbožični dan so otroka in oče odšli v gozd po smreko. Ko so jo prinesli domov, sta jo otroka okrasila.

Dan se je iztekal, ko sta končala z delom. Stala sta in občudovala mogočno božično drevo, ki se je bogato okrašeno bohotalo v kotu sobe. Gledala sta ga in nista mogla odmakniti pogleda od njega.

»To je najlepše božično drevo, kar smo ga kdaj imeli,« je čez čas povedala Tina.

»Prav imaš. Res je lepo. Lepše je celo, kot smo ga imeli lani,« se je strinjal Nejc.

BUMERANG SREČE

Ana je živela na vasi, v eni tistih vasi na Goričkem, kjer so hiše razmetane v gručice po hribih in dolinah in je od ene skupine hiš do druge nekaj minut hoda. Anina hiša je bila v dolini, v centru vasi, kot so govorili vaščani. Bila je v skupini hiš, v kateri so bili še gasilski dom, trgovina, pa gostilna in še nekaj vaških hiš. Prav zaradi prvih treh so rekli, da je tukaj center vasi, saj so sem občasno prihajali vsi vaščani.

Ana je živela sama. Bila je ženska srednjih let. Sama je ostala po smrti staršev, poročena pa ni bila. Delala je v bližnjem mestu, v pisarni. Že petindvajset let se je z avtobusom vozila na delo v mesto, vsak delovni dan, poleti, jeseni, spomladi in pozimi.

Ob petkih, še zlasti v hladnejših dneh, je rada zahajala v mestno knjižnico in si izbrala knjige, ki so ji potem med vikendi krajšale čas.

Nekega zimskega petka, po izteku delovnega časa, je spet zavila v knjižnico, da zamenja knjige.

»Zima je in večeri so dolgi. Prav tako tudi noči. Podnevi pa v tem času tudi ni kaj dosti dela, s katerim bi se zamotila, da bi čas hitreje minil. Moram se založiti s knjigami, da si bom vsaj z branjem krajšala čas v tem podaljšanem vikendu, ko drugega dela ni kaj dosti, če le ne bo potrebno odmetavati snega na dvorišču,« je razmišljala, ko je hitela proti mestni knjižnici.

Ko je vstopila v prijetno topel prostor, je knjižničarki oddala prebrane knjige, nato pa se napolnila proti policam, kjer so bila dela avtorjev, ki jih je najrajši brala. Ko se je približala prvi polici, jo je zagledala. Imela je platnice živo rdeče barve, da je takoj padla v oči. Videti je bila še čisto nova in brez vsakršnega znamenja, da jo je že kak bralec imel v rokah. Segla je po njej in jo vzela s police.

»Te pa gotovo še nihče ni bral. Še po tisku diši,« je zašepetala tiho sama sebi in jo obračala v rokah.

Nato je pogledala naslov.

»*Bumerang sreče*. Nikoli še nisem slišala za to knjigo,« je polglasno šepetala, ko jo je obračala v rokah.

»Nova je. Včeraj smo jo dobili in šele danes zjutraj sem jo dala na polico. Prvi ste, ki jo boste brali,« je pojasnila knjižničarka, ki je pravkar prišla mimo polic, pred katerimi je stala Ana s knjigo v rokah.

»Vzela jo bom. Zanimiv naslov ima, *Bumerang sreče*. Pa še moja priljubljena pisateljica jo je napisala,« je rekla Ana in izročila knjigo knjižničarki, da ji jo je vpisala.

Ko ji je knjižničarka vpisala knjigo, jo je Ana skrbno zavila v plastično vrečko in jo položila v drugo vrečko, zapustila knjižnico in s hitrimi koraki odšla proti avtobusni postaji. Prišla je zadnji trenutek pred odhodom avtobusa. Če bi se med potjo še malo obirala, bi ga zamudila. Zato je olajšano zadihala šele, ko se je namestila na sedež v avtobusu.

Ob prihodu na domačo postajo je izstopila. Bilo je že precej mračno, skoraj že temno. Zimski dnevi so kratki in se zgodaj stemni. Sneg ji je škripal pod nogami, mraz pa je rezal v vse nezakrite dele telesa. Hitela je, da bi čim prej prišla domov, kar pa je po navadi trajalo petnajst do dvajset minut.

Ko je prehodila že skoraj pol poti, je zaslišala močno brnenje avtomobila nekje pred seboj. Pogledala je v smeri brnenja in zagledala črno liso.

»Kaj pa je to? Je morda kdo zdrsnil s ceste? Ne bi bilo čudno, če bi se zgodilo kaj takega. Cestišče je spolzko in kdor ne pozna te ceste, se mu hitro lahko pripeti kaj takega,« je pomislila. Pohitela je in kmalu se ji je podoba začela jasnit. Prišla je do avtomobila, katerega polovica je bila še na cesti, polovica pa v zametu.

»Ali mogoče lahko kako pomagam?« je vprašala voznika skozi odprto okno.

»Lepo prosim, če boste tako prijazni in malo porinete.«

Dolgo sta se trudila, da bi avto spravila iz zameta na cesto. Odstranila sta sneg izpod koles, Ana pa je porivala z vso močjo. Po dobri uri truda in manevriranja jima je uspelo. Avto je končno počasi lezel iz pasti zameta in voznik je lahko varno ustavil na cesti.

»Dolgo sem se zamudil. Noč je že in verjetno ne bom mogel v temi in v nepoznanem kraju ubrati pravo pot v smer, kamor sem se namenil. Poti ne poznam in ponoči, v teh razmerah lahko doživim še kakšno neprijetno presenečenje. Najrajši bi nekje prenočil in zjutraj nadaljeval pot. Je mogoče v tem kraju kakšna gostilna, kjer se da prenočiti?« je vprašal voznik.

»Seveda se da tukaj prenočiti. Nekaj sto metrov naprej, za ovinkom, je gostilna. Imajo tudi prenočišča,« je pojasnila Ana.

»Greste morda v to smer, proti gostilni?«

»Seveda. Soseda družine, ki ima gostilno, sem.«

»Potem prisedite, prosim. Z vami bo bolj varno voziti naprej.«

Ana je prisledla in pospremila tujca v gostilno. Ko mu je gostilničar zagotovil, da pri njih lahko prenoči, se je Ana poslovila in bolj stekla kot odšla proti svoji hiši. Takoj ko je vstopila, je zakurila in si pripravila večerjo. Hitela je, kajti ves čas jo je vznemirjala knjiga, ki jo je prinesla. Komaj je čakala, da bo lahko začela brati. Ob delu je ves čas mislila na knjigo.

»O čem pripoveduje? Kaj pomeni njen naslov *Bumerang sreče*?« ji ni in ni dalo miru.

Ana je takoj po večerji odšla v dnevno sobo. Kamin, ki ga je takoj po prihodu domov zakurila, je sobo že prijetno ogrel. Najprej je sedla za računalnik in začela iskati pomen besede bumerang. Ni trajalo dolgo, ko je našla razlago, da je to priprava v obliki črke L, ki je znana že dolgo in je preprostim plemenom služila kot orožje za lov in boj. Dandanes je to športni rekvizit, ki se, če ga metalec pravilno vrže, vrne nazaj k njemu. Ugasnila je računalnik in začela razmišljati:

»Aha, gotovo pomeni naslov, *Bumerang sreče*, to, da če nekoga osrečiš, ti življenje srečo vrne. Ni slabo, ko bi le bilo res. Kar nekaj ljudi sem že osrečila in jim pomagala do sreče. Meni pa je življenje še nič ni vrnilo. Bil bi že čas, da mi življenje začne vračati srečo.«

Potem je vzela knjigo in se zatopila v branje. Ob branju je pozabila na čas. Knjiga jo je povsem zasvojila in odpeljala v svoj svet. Ko je za trenutek prenehala brati in je pogledala na stensko uro, se je zgrozila. Ura je kazala že krepko čez polnoč. Odložila je knjigo in se po najkrajši poti spravila v posteljo.

»Dovolj bo branja za danes. Jutri bo še en dan. Ob vremenu, kot je, pa kaj drugega tako ne bom mogla početi,« je še pomislila, potem pa zaspala. Zjutraj je Ana malo lenarila v postelji. V službo ji ni bilo treba iti, bila je zima in delati kaj dosti tudi ni mogla, zato je imela čas za poležavanje v topli postelji. Ko pa je vstala in se ozrla skozi okno, je odprla usta od presenečenja.

»Kaj takega pa že dolgo ni bilo. Mete, kot da ne misli nikoli več nehati. Cesta se sploh več ne vidi. Še dobro, da je prost dan in mi ni treba iti v službo. Težko bi bilo. Avtobus v teh razmerah gotovo ne vozi,« je razmišljala. »Tujec je imel srečo, da je ostal v gostilni. Kot vse kaže, bo praznike moral preživeti v gostilni in v naši vasi. V takem vremenu ne bo mogel naprej, kamor je že namenjen. Ceste pa, dokler sneži, ne bodo očistili. Morda pa je že odpotoval? Eh, kaj mi je pa to mar. To je njegova stvar. Pomagala sem mu, kolikor sem mu lahko, to pa je tudi vse. Več ga tako ne bom videla in ne srečala, on pa ne mene.«

Nekaj časa zatem pa je pri vratih pozvonilo.

»Le kdo je prišel v takem vremenu?« je pomislila, a kljub temu takoj odšla proti vratom, da sprejme obiskovalca.

Ko je odprla vrata, se je močno začudila. Kar sapo ji je vzelo. Pred vrati je stal tujec, ki mu je prejšnji večer pomagala iz zameta in ga je nato pospremila v gostilno. Bil je ves prekrit s snegom kot snežak.

»Dober dan!« je pozdravil in za trenutek pomolčal, kot bi ne vedel, kaj naj še reče.

»Dober dan!« mu je odzdravila Ana. »Pa ne, da ste spet obstali kje na cesti, v zametu?«

»Ne. Nikamor še nisem šel. V takem vremenu in po zasneženih cestah ne morem na pot. Raje preživim praznike tukaj in pot nadaljujem, ko bodo ceste očiščene in vožnja varnejša.«

»Pravilna in pametna odločitev,« ga je pohvalila Ana.

»Prišel sem, da bi se vam zahvalil za pomoč sinoči. Pa oprostite, da vas nadlegujem.«

»Nič me ne nadlegujete. Dobro, da ste ostali. V takem vremenu se človek ne more podati na pot. Vstopite, prosim, menda ne bova stala tukaj pred vrati v snegu. Časa za pogovor imava na pretek v tem nemogočem vremenu,« ga je povabila v stanovanje, kajti bilo je zelo neprijetno mrzlo zunaj, pa še metlo je kot za stavo.

Ko sta prišla v toplo zavetje Aninega doma, se ji je tujec predstavil, ona pa njemu. Ime mu je bilo Tilen. Živel je v tujini in bil je podjetnik. Potoval je k sorodnikom, ki jih še nikoli ni videl. Saj se je rodil tam, kamor sta se preselila oče in mati. Sedaj ga je pa potegnilo, da bi spoznal sorodnike in videl, kam segajo korenine njegovega družinskega drevesa. Pa mu jo je vreme zagodlo. Ostati bo moral še nekaj dni, kot vse kaže, v gostilni. A videti je bilo, da ga to ni kaj posebno prizadelo. Bili so prazniki in njegov posel ni trpel. Ker ni imel družine, nikogar ni skrbelo, kod hodi in kje vedri.

Z Ano sta se sestajala vsak dan, včasih v gostilni, včasih pa pri njej doma. Zima se je izdivjala, ceste so bile spet normalno prevozne. Tilen se je poslovil in se je odpeljal naprej, toda srce je pustil pri Ani. V navezi sta ostala vse do pomladi. Neka lepega majskega dne pa sta se poročila in Tilen se je preselil k Ani.

Ko je Ana v mislih obnavljala dogodke s tistega zimskega dne, ko je Tilnu pomagala iz zameta, ji je šinil rahel, komaj opazen nasmeh čez lice.

»Kaj pa je Ana, čemu se smeješ in muzaš?«

»Pa je le bumerang sreče končno dosegel tudi mene,« mu je odgovorila in mu povedala, kako je tisti večer, ko ga je prvič srečala, prinesla iz knjižnice knjigo s tem naslovom, povedala pa mu je tudi, kaj naj bi ta naslov pomenil.

»Prav imaš, Ana. Tisti zimski večer naju je zadel bumerang sreče.«

GÖNCZ TAMARA

A FÁJDALOM ÚTJA

A vakító fény lassan eltűnt, így már láthattam a környezetem. Egy tisztás közepén álltam, és körülöttem halvány köd keringett. Hideg volt, sőt fagyos. A területet egy természetellenesen közeli telihold világította meg. Az embernek olyan érzése volt, ha ránézett, hogy a szíve mindjárt megfagy. Reszkettem. A hideg a csontjaimig hatolt, s rajtam kívül nem volt itt senki. Csend honolt, csak a saját levegővételeimet hallottam.

„Mi ez a hely?”

Néhány méterre tőlem a szélrózsa mind a négy irányába ébenfekete ajtók helyezkedtek el. Némelyikük itt-ott kissé kopott volt. Meglátszott rajtuk az idő múlása. Mindegyik ajtófélfá tetejére egy szám volt szögezve. Három, egy, négy, kettő.

„Hova vezethetnek?”

Végül eluralkodott rajtam a kíváncsiság. Összeszedve a bátorságomat végre elmozdultam eddigi helyemről. Az egyes számú ajtót céloztam meg. Észszerűnek tűnt, hogy azzal kezdem. Közelebről megfigyeltem az ajtót. A sarkai már korhadni kezdtek, a kilincs és az ajtópánt pedig rozsdásodni. Lassan a kilincstre tettem a kezem, majd óvatosan lenyomtam, s az ajtó nyikorogva kinyílt. A túloldalból semmit sem lehetett látni. Mindent sűrű fehér füst borított. Egy pillanatra megálltam. Baljós érzésem támadt a látvány miatt, de a kíváncsiság tovább hajtott, így átléptem a küszöböt. Az ajtó hirtelen becsapódott mögöttem, s a füst lassan elkezdett széteszlani előttem.

Egy üres házban találtam magam. A bejárati zár kattanása arra engedett következtetni, hogy az ittlakók pont most mentek el. Hirtelen szipogásra lettem figyelmes. Követtem a hangot az egyik hálószobáig. A hely kicsi volt, a berendezésből látszott, hogy ez egy gyerekszoba, s az ágy végében – hátat fordítva – ott állt egy fiatal. Mély, szaggatott lélegzeteket vett, majd szorosan átkarolta a derekát az egyik kezével, s lassan leereszkedett a földre, belekapaszkodva az ágytámlába a másik kezével, olyan erővel, hogy az ujjpercei elsárgultak. Mintha a lábai lassan felmondanák a szolgálatot. A válla vadul rázkódni kezdett, nehezen vette a levegőt, halk, visszafojtott zokogás hangja hagyta el reszkető ajkait. Szemeit szorosan összecusukta, mintha abban reménykedne, hogy ezzel visszatarthatja a könnyeket, amelyek gyorsan áztatták át az arcát. Hirtelen az eddig derekát ölelő kezét felemelte, s belekapaszkodott az íróasztal szélébe. Lassan újra álló pozí-

cióba húzta magát, nem foglalkozva remegő lábával. Hosszú ujjú pólójával lassan megtörölte keserves arcát, vett egy mély lélegzetet, majd lassan megfordult, s kiment a szobából.

Lesokkolva álltam az ajtóban. Hisz ez...

Ebben a pillanatban ellepett a fehér füst, s én újra az egyes számú ajtó előtt álltam egyetlenegy gondolattal a fejemben.

„Miért?”

Lassan megfordultam, s a szemben lévő kettős ajtóra néztem. Lassú léptekkel odasétáltam, nem tudva, hogy az átéltek után mi vár még rám. Ez már újabbnak tűnt, mint az előbbi, de még így is a korhadás és a rozsdáldozatává lett. Remegő kézzel lenyomtam a kilincset, hogy újra sűrű, fehér füsttel találjam szembe magam. Újra átléptem a küszöböt, majd a becsapódó ajtó hangja után feloszlott a füst.

Ugyanabban a hálósobában találtam magam. A fiatal újra nekem háttal állt, vállalai megint remegtek a sírástól, de most egy hang se jött ki belőle. A következő pillanatban becsapódott a bejárati ajtó, s újra megfordult a kulcs a zárban. Nem sokkal később az autó motorja is felbőgött, majd egyre távolodni hallatszott. A fiatal azonnal belemarkolt kezeivel a hajába, az eddigi fájdalom helyét láthatóan átvette a düh. Vadul egy párna után nyúlt, s a szekrény ajtaját kinyitva bemászott, majd bezárta maga után. Behunyta szemét és a párnába harapva fájdalmasan felordított, majd újra halkán zokogni kezdett. Miután a hangok elhaltak, könnyes arccal kilépett a szekrényből, a párnát úgy szorongatva, akár egy kisgyerek a kedvenc játékát. Lassan visszatette a helyére, majd az ágyra ülve újra letörölte a könnyeit. Vörös szemeivel belenézett a szobában lévő falitükörbe, majd lehajtotta a fejét és kézfejeit a hajába túrva ökölbe zárta.

Újra körbevett a füst, és most újra a tisztáson álltam a kettős számú ajtó előtt. Pánikolva odarohantam a harmadik ajtóhoz, ami még újabbnak tűnt, mint az előző kettő, majd gondolkodás nélkül kinyitottam és beléptem. Már záródott is be mögöttem, s a fehér füst elkezdett feloszlani.

Sötét volt, de az ablakon bevilágító hold fénye elég volt ahhoz, hogy rájöjjek, újra ugyanazon a helyen vagyok, mint az előző kettő alkalommal. A fiatal az ágy végében ült, s a kezében megvillant valami. Most egész testében remegett a haragtól. Szemében egyelőre egy könnycsepp sem volt látható. Felemelte a megcsillanó eszközt, és a karjának helyezte, de nem tett vele semmit. Egy kis gondolkodás után elemelte onnan, és inkább a lábának nyomta. Még mindig remegett, a harag szikrázott a szemében. Szorosan behunyta szemét, majd egy hirtelen mozdulattal végig húzta a lábán az éles tárgyat. Kinyitotta a szemét és megvizsgálta a friss sebet. Nem érzett fájdalmat, ez nem volt elég. Újra a bőréhez rakta az éles fémet, s most erősebben rászorítva húzta végig. Majd megismételte ezt újra és újra és újra, amíg a lábszára belső oldala és a combja tele nem volt vérző vágásokkal.

Nem voltak túl mélyek, de ahhoz eléggé, hogy kicsorduljon belőlük a vér és hogy érezze a fájdalmat, amire oly keservesen vágyott, s ami talán enyhíti az összes többi. A vágóeszközt elpakolta, majd figyelte, ahogy a vér szép lassan elárasztja a sebeket és a környéküket a bőrén. Lassan felállt, és érezte ahogy a felsértett bőr megfeszül, amitől újra elkezdtek vérezni a sebek és bekönnyesedett a szeme. Elhagyta a hálószobát, majd a fürdőszobába érve letisztította sebeit. Amikor a vérzés végre elállt, visszament a hálóba. Könnyes szemmel és egy halvány mosollyal az arcán feküdt ágyba.

A füst újra megjelent, és én már siettem is a negyedik ajtó felé. Ez tökéletes állapotban volt. A legújabb...

Újra átléptem a küszöböt, és vártam, amíg a füst eltűnt és megjelent előttem a már ismert fürdőszoba. A fiatal a tükör előtt állt, kezeivel támasztva a mosdót. Az egész teste tele sebekkel. Régiek, gyógyultak, újak, gyulladtak, egészen frissek. Farkasszemet néz saját magával a tükörbe bámulva, majd felemeli a mosdó szélén fekvő kést. A szeméből semmilyen érzélem sem olvasható ki, mintha nem lenne már lelke. Lassan a karjához emeli az élt, és hosszában egy mély csíkot vág az alkarjába. A vér azonnal kibuggyan a bőr alól. Ugyanezt megismétli a másik karján is, majd figyelni ahogy a vér úgy árasztja el a karját és lassan a padlót, akár egy folyó. A kést, amit eddig a kezében szorongatott, elengedi, így egyenesen az egyre nagyobb vérpocsolyába esik. Lassan leül, majd a fejét a mosdó oldalának támasztja. A bőre lassacskán sápad és hűvösebbé válik, a légzése felgyorsul, egyre fáradtabbnak és zavartnak érzi magát. Vet egy utolsó pillantást az óriási vérpocsolyára, ami mostanra keletkezett körülötte, majd lassan kómába esik. A szervei felmondják a szolgálatot, és végre elragadja a fehér, vakító fény.

...

A vakító fény lassan eltűnt, így már láthattam a környezetem. Egy tisztás közepén álltam, és körülöttem halvány köd keringett. Mostanra már megszoktam a fagyos hideget. Egész kellemes. A teli hold még mindig fent van az égen. Kétkedem, hogy valaha is eltűnik onnan. Még mindig olyan érzése van tőle az embernek, hogy a szíve megfagy, ha ránéz... de itt már ettől nem kell félni. Csend van, rájövök, hogy már nem lélegzem.

Lenézek a karomra. Az összes seb eltűnt. Az elsőtől az utolsóig, mind. A ruhám sem véres. Mintha a vakító fény megtisztított volna. Az ajtók is eltűntek, előttem pedig egy erdő jelent meg. A hangok hívogatóak, nyugtatóak. Elindulok az erdő irányába, majd lassan a fák közé sétálok, amíg már nem látom a tisztást.

„Hazaértem.”

MARIJA HREN

PULAŽIČI

Kak deca smu dosta hudili pu pulažičaj. V našuj vulici je bilau dosta dice, zatau smu radi šli eden k ovumi želit.

Na stuaru letu smu deca pu dvua ali več šli pu našuj vulici vauščit pa spejvat. Diklijčke smu lejku hudile z dečkami. Udpri su nan gluavne dveri pa se pustavili f preklit pred kühinskimi dverami. Začnuli smu fsi v eden gluas spejvati:

*Au, krstjuani preliblieni,
čüjte naš vesieli gluas.
Zütra baude nauvu letu,
prijdi Baug nan na pumauč.
Falen bodi Jezus Kristus.*

Pučakali smu, ka su dumuači udpri kühinske dveri pa nan s kühje kakšu jabuku duali eli pa süuhu suadje – klüjece, slive, grüuškeice, dren ... Zahvualili smu se: »Baug pluati pa zbaugun,« pa bežžali du drüuge hiže. Nuajperlie smu šli k tistuj hiži, ge smu prejšja lejta dosta daubili, potli pa te tüdi k drüugin hižan. Ge su nan pa malu duali eli pa nikaj, smu pa, gda smu šli ud hiže, briečali: »Au, krstjuani, čoku struani, gudeke pa f hlejf.« Med putjauf smu radi žepe pruaznili pa žvečili süuhu suadje, cilau süuhi dren. Tak dugu smu hudili, dokeč smu nej cejlu vulicu ubhudili.

Na nauvu letu su pa samu moški pa dečki lejku šli vauščit. Pravili su, ka či ženska prijde k hiži na nauvu letu, pernesie nesreču. Toga smu se fejst strogu držali. Dečki su se zaruan na nauvu letu daubili fküp pa šli pu cejluj vulici vauščit. Pustavili su se f preklit pa fsi v eden gluas glasnu začnuli: »Falen bodi Jezus Kristus. Srečnu, vesielu nauvu letu van želejmu. Baug van daj srečnu nauvu letu, vesielje, ubiljie, düušnuga zvelijčaja pa nuajveč. Falen bodi Jezus Kristus.« Daubili su suadje pa fčasi tüdi kakši drubijž za sreču. Frišku su šli dele pu vulici. Hudili su zajtra du ruane meše, te pa smu tak šli fsi k meši.

Prišli su trjje kruali. Kak dečki tak diklijčke smu šli ukauli pu našuj vulici spejvat. F prekliti smu začnuli spejvati: »Tam stoji pa hlevček, lepi hlevček Betlehem. Sveti trije kralji v zlati beli halji na kamelaj jezdijo.« Daubili smu süuhu suadje – klüjece.

Pa je prišla svečnica. V našuj vulici se je fse punuavlalu, samu zaj smu spejvali svečensku pesen. Tau pesem je v našuj fari dúga lejta hodila pu hižaj spejvat Lujza:

*Au, Marija, naša lüuba mati,
mij zaj k tebi prišli smau.
Mij ti ščiemu fualu dati,
te za milust prosimu.
Ge si tij, libliena mati,
daruvuala sijneka?
Baugi si ga štela dati,
f cierkef si pernesla ga.
Svieti Simun dejte vzrauču,
au, Marija s tvojjij rauk,
prauti niebi glasnu zdehne:
»Zemi me s svetua, o, Baug.«
Zaj se zglednimu na svejču,
štera tak svetlau gurij,
nan zuadju võru bau gurejla,
nigduar več nan svejtıla.*

Radi smu bilij juabuk, či smu daubili.

Prišeu je fajšček. Ublekli smu se navuadnu v mance eli dedeke, zieli cekar pa šli pu vulici ukraug pliesat. Šli smu notri f kühju, se prijali za rukie pa spejvali: »Debela repa dúgi lien, gjes je fajšček cejli dien.« Kuruake med pliesun smu mogli dúge dejvati; na rejdku, ka je te tistu letu bole debela repa bijla pa fejst dúgi lien – dukša nit, ka su ženske ležej prele. Duali su nan f cekar fuanke pa smu frišku šli dele. Fčuasi smu ubhudili pau vasij, tak smu pun cekar fuank pernesli dumau.

Tüdi za Barbuarije (pietuga nuvembra) smu hudili vauščit pu vulici. Pu škauli smu se daubili deca pa šli želit. Fsi v eden gluas smu pua začnuli:

*Baug van daj telku gudekuf,
kak na mojuj gluavi lasičuf.
Baug van daj telku teucuf,
kak na mojuj gluavi lasičuf.
Baug van daj telku picekuf,
kak na mojuj gluavi lasičuf.
Baug van daj telku korčičuf pšenice,*

*kak na mojaj gluavi lasičuf.
Baug van daj telku fsega,
kak na mojaj gluavi lasičuf.*

Daubili smu juabuka eli kakšu grūušku pa šli k drūuguj hiži. Či se je pa zgaudilu, ka su nan nikaj nej duali, smu pa čemerni šli ud tiste hiže pa glasnu briečali: »Baug van daj telku gudekuf, kak na mojaj gluavi lasičuf pa van tej naj fsi pucrkažu!« Eli pa: »Baug van daj stau livauf pa ednu prasie pa tau van naj vruag udniesie!«

Sakše letu se za tie dneive zmijslin na puluažiče, zatau si šče gjesdien želejmu.

Koledniki

Kot otroci smo veliko hodili koledovat. V naši ulici je bilo veliko otrok, zato smo radi šli drug drugemu voščit.

Na staro leto smo otroci v skupinah po dva ali več šli po naši ulici voščit in pet. Deklice so lahko hodile s fanti. Odprli so nam glavna vrata in se postavili na hodnik pred kuhinjskimi vrati. Vsi v en glas smo začeli peti:

*Au, kristjani preljubljeni,
čujte naš vesel glas.
Jutri bo novo leto,
pridi, Bog, nam na pomoč.
Hvaljen bodi, Jezus Kristus.*

Počakali smo, da so domači odprli kuhinjska vrata in nam iz kuhinje dali kakšno jabolko ali suho sadje – krlhje, slive, hruškice, dren ... Zahvalili smo se: »Bog plati in z bogom!« Nato smo tekli do naslednje hiše. Najprej smo šli k tisti hiši, kjer smo prejšnja leta veliko dobili, kasneje tudi k drugim. Kjer so nam dali malo ali pa nič, pa smo vpili, ko smo šli od hiše: »Au, kristjani, čoko na stran, prašičke pa v hlev.« Med potjo smo radi praznili žepe in žvečili suho sadje, celo suh dren. Tako dolgo smo hodili, dokler nismo obhodili vse ulice.

Na novo leto so lahko šli voščit le moški in fantje. Rekli so, da prinaša nesrečo, če ženska pride na novo leto k hiši. Tega smo se zelo strogo držali. Fantje so se na novo leto zgodaj zjutraj zbrali in šli po vsej ulici voščit. Postavili so se na hodnik in vsi v en glas glasno začeli: »Hvaljen bodi, Jezus Kristus. Srečno, veselo novo leto vam želimo. Bog vam daj srečno novo leto, veselje, obilje, dušnega zveličanja pa največ. Hvaljen bodi, Jezus Kristus.« Dobili so sadje, včasih pa tudi kakšen drobiž

za srečo. Hitro so šli dalje po ulici. Hodili so zjutraj do jutranje maše, potem pa smo tako šli vsi tja.

Prišli so trije kralji. Tako fantje kot dekleta smo šli po naši ulici okoli prepevat. Na hodniku smo začeli peti: »Tam stoji pa hlevček, lepi hlevček Betlehem. Sveti trije kralji v zlati beli halji na kamelah jezdijo.« Dobili smo suho sadje – krljce.

Pa je prišla svečnica. V naši ulici se je vse ponavljalo, le da smo zdaj peli »svečensko« pesem. To pesem je v naši fari dolga leta hodila po hišah prepevat Lujza:

*Au, Marija, naša ljuba mati,
mi zdaj k tebi prišli smo.
Mi ti hočemo hvalo dati,
te za milost prosimo.
Kje si ti, ljubljena mati,
darovala sinka?
Bogu si ga hotela dati,
v cerkev si prinesla ga.
Sveti Simon dete vzročil,
au, Marija, iz tvojih rok,
proti nebu glasno vzdihne:
»Vzemi me s sveta, o, Bog.«
Zdaj ozrimo se na svečo,
ki tako svetló gori,
nam zadnjo uro bo gorela,
nikdar več nam svetila.*

Veseli smo bili jabolk, če smo jih dobili.

Prišel je pust. Navadno smo se oblekli v babice ali dedke, vzeli cekar in šli plesat okrog po ulici. Šli smo v kuhinjo, se prijeli za roke in peli: »Debela repa, dolg lan, danes je pust ves dan.« Med plesom smo morali hoditi z dolgimi koraki; na redko, da je bila tisto leto debelejša repa in zelo dolg lan – daljša nit, da so ženske lažje predle. V cekar so nam dali fanke in hitro smo šli dalje. Včasih smo obhodili pol vasi, tako smo prinesli domov poln cekar fank.

Tudi za god sv. Barbare (petega decembra) smo šli voščiti po ulici. Po šoli smo se otroci dobili in šli voščiti. Vsi v en glas smo spet začeli:

*Bog vam daj toliko prašičkov,
kolikor je na moji glavi las.
Bog vam daj toliko teličkov,*

*kolikor je na moji glavi las.
Bog vam daj toliko piščancev,
kolikor je na moji glavi las.
Bog vam daj toliko mernikov pšenice,
kolikor je na moji glavi las.
Bog vam daj toliko vsega,
kolikor je na moji glavi las.*

Dobili smo jabolka ali kakšno hruško in šli k naslednji hiši. Če pa se je zgodilo, da nam niso dali ničesar, smo šli jezni od hiše in glasno vpili: »Bog vam daj toliko prašičkov, kolikor je na moji glavi las in vsi ti naj vam pocrkajo!« Ali pa: »Bog vam daj sto hlevov in eno prase in to naj vam vrag odnese!«

Vsako leto se ob teh dnevih spomnim na kolednike, zato si še dandanes voščimo.

Čoka: (plemenska) svinja

Fanka: krof

IVANKA JEVNIKAR

TEMA KOT V ROGU

Beti se je takoj po osnovni šoli zaposlila v mestni tovarni. Do učenja ji ni bilo, na delo pa je rada hodila. Imela je sodelavko Zlatko, s katero se je veliko družila. Tudi ostali delavci so bili mladi in so se dobro razumeli. Ni je motila pot v službo. Vstajala je ob štirih zjutraj, se uredila, naličila in odšla na za pol ure hoje oddaljeno avtobusno postajo. Najlepša je bila pot pomladi. Ob zori so se začeli prebujati ptički in Betki prepevali celo pot. Vedno pa ni bilo prijetno. Včasih je močno padal dež, da je bila do postaje tudi pod dežnikom premočena. Naporne so bile zime, saj je bilo včasih snega do kolen. Pot je večinoma potekala po gozdni stezi. Tam tudi pluženja ni bilo. Na pol poti se ji je pridružil Janez. Malo starejši moški, tudi zaposlen v tovarni. Skupaj sta prehodila najtežji del poti. Steza se je vila po strmih gozdu med drevesi, koreninami in kamni. Sčasoma se je Betka poti tako navadila, da je tudi v temi, ko se je vračala s popoldanske izmene, našla vsako korenino ali kamen, ki se ga je bilo treba izogniti.

Bil je poznojesenski večer. Beti se je na avtobusu v smehu poslovila od prijateljice in izstopila. Takoj je opazila, da je noč bolj temna kot običajno. Ni bilo meseca niti zvezd, le temno in oblačno nebo. Avtobus je odpeljal in opazila je, da tudi Janeza ni. Kako si je želela družbe v tej temni noči po tisti gozdni stezici! Nikoli je ni bilo strah, tokrat pa ji je bilo kar neprijetno. Tema je bila tako gosta, da ni videla pred seboj niti pol metra. Imela je občutek, da hodi z zaprtimi očmi. Pobrskala je po torbici, da bi našla svetilko. Tokrat bi jo res potrebovala, a je ni bilo. Le kje se skriva, saj jo je imela vedno v torbici. Spomnila se je, da je dopoldne menjala baterijo in jo je verjetno nekje odložila. Ko bi vsaj Janez bil z njo. On je imel vedno svetilko v žepu. Nekako bo treba priti domov tudi ta večer. Saj bo šlo, je spodbujala sama sebe. Res je šlo, dokler je hodila po cesti. Zataknilo se je že, ko je bilo treba najti stezico, ki je vodila s ceste proti gozdu. Takrat je pripeljal za njo avto in v soju avtomobilskih luči je Beti stopila s ceste na stezo proti gozdu. Avto je odpeljal naprej, tema pa je bila v zavetju gozda še bolj gosta. »Tule, tule nekje se steza obrne v hrib,« si je govorila in tipala pred seboj. Videla ni čisto nič. Z rokami je tipala pred seboj, se zaletavala v drevesa in korak za korakom počasi nadaljevala. Nekje na hribu je zaskovikala sova. Beti je otrpnila. Sova ji je vedno vzbujala nelagodne občutke. Babica ji je velikokrat rekla, da če se oglašča sova, naznanja, da bo nekdo umrl. Misel na smrt, na mrtve ji je bila v tej temni

noči grozljiva. Bila je sama v gozdu, v popolni temi, pa še to skovikanje. Postalo jo je resnično strah. Tipala je pred seboj, da pride čim hitreje iz gozda. Vendar je napredovala zelo počasi. Ni bila več prepričana, da je na pravi poti. Kamor je stopila, je čutila pod nogami borovničevje. Vendar ga na stezi doslej ni bilo. Steza je bila gola, shojena. Saj sta jo z Janezom prehodila dvakrat na dan, med kamni in koreninami. Borovničevje je bilo v gozdu ob stezi. Tipala je z nogami pred seboj, da bi prišla nazaj na stezo, vendar zaman. Povsod podrast, borovničevje. Le kje je ta steza? Kje je toliko zgrešila smer, da zdaj nikakor ne pride nazaj na stezo? Ni vedela, ali naj išče levo ali desno. Povsod drevesa, v katera se je zaletavala. Pa spet skovikanje sove. Spreletela jo je misel, da ne bo prišla iz gozda pred jutrom. Le kaj naj stori? Naslonila se je na drevo in tiho zajokala.

Enajst je ura. Le kdaj se bo začelo daniti, da bo prišla iz tega labirinta? Preštevala je ure do jutra. Le kako naj zdrži v gozdu sama, v popolni temi, pa še to skovikanje? Bila je pozna jesen in noč hladna. Če se usede na mrzla tla, ne bo lahko zdržati do jutra. Premrzlo bo. Če ostane naslonjena na drevo, bo prav tako mrzlo. Spet je poskušala najti stezo, a zaman. Odločila se je, da gre nazaj na cesto in po cesti do doma. Res bo hodila uro in pol, a je upala, da bo lažje kot po gozdu. Bo vsaj čutila asfalt pod nogami in ne bo zgrešila poti. A kako priti nazaj na cesto? Nikjer ni videla niti malo svetlobe, ki bi nakazovala, kje se gozd začinja. Obrnila se je in po nekaj korakih ugotovila, da tudi nazaj ne bo šlo. Zgubila je orientacijo. Ni več vedela, kam naj se obrne, če hoče naprej, niti kako nazaj.

Solze so ji tekle po licih, tiho je hlipala in ni več vedela, kaj naj stori. Tedaj je zaslíšala nedaleč stran korake in opazila lučko. Čisto je otrpnila. Na tej stezi običajno še podnevi ni srečala nikogar, kaj šele ponoči. Ta gotovo nima dobrih namenov, če se sredi noči klati po gozdu. Stisnila se je za drevo, da je mimoidoči ne bi opazil. Kar pozabila je na to, da se v taki temi ne da videti. Še dihati si ni upala. Zdelo se ji je, da ji srce tako razbija, da se sliši kilometer daleč. Lučka se je približevala in opazila je, da je le nekaj korakov oddaljena od steze. Koraki, ki so se približevali, so se ji zdeli znani. Pokukala je izza drevesa. Lučka je bila čisto blizu. Pa saj to je mama. Poklicala jo je. »Kje si, Beti?« se je oglasila mama. Beti je glasno zajokala. »Zakaj jokaš in kje je Janez?« je spraševala mama. Beti ji je na hitro razložila, da Janeza ni in kako sama v temi nikakor ni našla steze. Pa še sova je skovikala.

»Trapica,« pravi mama. »Sova je skovikala, ker je opazila luč v gozdu. Tega pa sove ne marajo in skovikajo. Sova je malo večja ptica, ki se oglašá ponoči na malo poseben način. Skovikanja se pa res ni treba bati.« Beti se je še vedno tresla od strahu. Stopila je za mamó na stezo in počasi sta se druga za drugo ob pomoči lučke prebijali iz gozda. Šele doma se je Beti počasi umirila in se zavedela, kakšno srečo je imela, da je mama opazila njeno svetilko doma in kakšna tema je zunaj.

Beti se še sedaj, ko je že v zrelih letih, večkrat spomni tega večera in svoje mame. Že nekaj let je pokojna. Zdaj jo Beti večkrat obišče – z lučko v roki – na njenem grobu. Mama je svetla lučka v življenju, ki velikokrat rešuje težave. Tudi Beti se trudi biti svetla lučka svojim otrokom in vnukom. Pomaga jim iz teme, če se znajdejo v njej.

IVAN KONCUT

ŠTUDENTOVA PRIPOVED

Mejo sem prečkal pri mestu Lendava. Ugotovil sem, da imajo madžarski vojaki posebno taktiko. Dva gresta naprej in ko misliš, da sta že dovolj daleč, se odpraviš do meje, do preoranega petmetrskega pasu. Nato pa se od nikoder pred tebe postavi tretji vojak, in to z naperjeno puško.

Skoraj dva dni sem tik ob meji opazoval gibanje vojakov in ko sem bil prepričan, da se jim lahko izognem, sem se odločil za prebeg. Rekel sem si, da bom mejni pas pretekel s kar največjo hitrostjo. Nič nisem vedel o minah, predstavljal sem si le, da se bom, če bom dovolj hiter, po vsej verjetnosti izognil tudi eksploziji. Ko bo torej mina eksplodirala, bom že kakšne tri metre dalje. Hvala bogu, da mi tega ni bilo treba preveriti. Eksplozije ni bilo. Počakal sem, da sta šla mimo prva vojaka. Čez kakšne tri minute je prišel še tretji, ki si je nekaj prepeval, avtomatsko puško pa je držal v pripravljenosti. Bil je mojih let in le predstavljam si lahko, kakšna bi bila njegova odločitev, če bi me zagledal med tekom. Bi streljal, bi pogledal stran? Kaj so jim obljubili, če koga ujamejo, in kaj se zgodi, če koga ubijejo? So nagrajeni za ubijanje? O tem sem razmišljal, ko sem tekel. Bila me je ena sama groza.

Skozi gozd sem se prebijal do mesta. Ob vsakem šumu, vsaki zlomljeni vejici so se mi lasje postavili pokonci. Za vsakim drevesom sem videl jugoslovanskega vojaka z naperjeno puško. Naj hodim ali pa je bolje, če tečem? Noč je bila jasna, luna se je prebijala skozi veje, tako da mi je pomagala pri iskanju poti iz gozda. Ne vem, koliko časa je minilo, ko sem zagledal prve hiše, pravzaprav zidanice. Vojakov na srečo nisem srečal.

Kaj storiti sedaj? Kako dalje? Kam naj grem? Skozi vinograd sem šel po hribu navzgor in prišel do kolovozne poti, do križišča, pri katerem je bil na levi strani križ. Na izbiri sem imel tri smeri, levo, desno in naravnost. Spomnil sem se, kaj se dogaja v pravljicah in pripovedkah. Kako se odločajo? Kaj če se katera od poti obrne nazaj, na Madžarsko? Za trenutek sem se usedel in naslonil na križ. Premisli, sem si rekel, poskusi razmišljati pametno in racionalno. Vstal sem in pogledal proti gozdu. Posvetilo se mi je. Samo naravnost in nikamor drugam. Le ta cesta vodi stran od gozda. Kocka je padla. Krenil sem po poti, za katero sem predvideval, da vodi v mesto. Res vodi? Že čez sto metrov se je ponovilo isto. Tri poti. Saj ne more biti res, spet tri ceste. Na tem križišču sem se odločil. Kjer koli bodo tri poti, bom šel naravnost. Pot je vodila navzdol v dolino in se dokaj hitro dvignila. Tu in tam

je pri redkih hišah zalajal kakšen pes, vendar je hitro utihnil. Naenkrat sem obstal, pa saj ne moreš verjeti, že spet križišče. Ena cesta je vodila navzgor mimo sadovnjaka in se desno obrnila navzdol. Dejal sem si, da je to prava rešitev. Navzdol. Toda ko sem krenil navzdol, se je nenadoma na levi strani prikazala še ena cesta, ki se je rahlo dvigovala. Videl sem, da je kratka in da vrh ni daleč. Če grem po tej poti, se bom verjetno kmalu spustil. Upam, da v mesto. Recimo, da je to prava odločitev, da bom šel kar naravnost. Na vrhu sem prečkal še eno cesto in videl, da se bom moral spustiti v dolino. Na levi strani so bile vinske kleti, na desni pa vinogradi. Čez nekaj časa se je cesta razcepila na levo in desno. Moja teorija je padla v vodo. Šel sem po desni cesti in se razgledoval. Bilo je nekaj hiš, vendar sem se odločil, da se vrnem in grem po cesti, ki se je spuščala v grapo. Bilo je temno kot v rogu. Me je bilo strah? Ne, to prav gotovo ne. Bil sem pa zelo zaskrbljen. Ampak le do takrat, ko sem nenadoma na desni strani zagledal veliko hišo. Pred njo je bilo majhno dvorišče. Bil sem v mestu. Končno. Ali pa v predmestju, saj nisem vedel, kako veliko mesto je. Preplavilo me je veselje in videl sem se že, kako svobodno korakam po Italiji. Do tja je bilo še zelo daleč.

Spomnil sem se besed enega od prijateljev, da v tem delu Jugoslavije živijo tudi Madžari. Na koncu visoke zgradbe sem se ustavil. Kam pa sedaj? Po kratkem razmisleku, kajti časa nisem imel veliko, sem se odločil, da bom ogovoril prvega človeka, ki ga bom srečal. Pa če bo govoril madžarsko ali ne. Na levi strani je bila cerkev. Ustavil sem se, kajti proti meni je prihajal starejši možak. V roki je nosil cekar, klobuk je imel poveznjen naprej, da se ni videlo oči. »Po očeh, po pogledu veš, s kakšnim človekom imaš opravka,« mi je vedno govoril oče. Spremljal ga je lovski pes. Bila sta si zelo podobna, oba sta hodila s pogledom, uperjenim v tla. Naj stopim v cerkev ali pa tvegam in ogovorim človeka? Takrat se mi je to zdelo zelo pomembno. Odločil sem se za drugo možnost, kaj pa mi je drugega sploh preostalo. Kam naj grem? Niti sanjalo se mi ni, kje sem.

»Dobro jutro,« sem ga pozdravil, kajti začelo se je daniti.

Dvignil je glavo in me pogledal. »Dobro jutro,« je nato dvignil še klobuk. »Kam pa kam, mladenič?«

Hvala bogu, da je govoril madžarsko in še zelo prijazen je bil.

»Ne poznam te, nisi domačin, kajne? Po govoru bi dejal, da si z druge strani. Imam prav?«

»Res je, pred kakšnima dvema urama sem prestopil mejo, sedaj pa ne vem, kam naj grem. Mi lahko pomagate?«

Upal sem, da bo moja iskrenost pomagala. Nisem se zmotil.

»Grem delat v vinograd, vendar delo lahko počaka,« je rekel. »Nisi edini, verjetno se jih je tudi danes zbralo nekaj. Čez dve uri se bo zdanilo, peljal te bom tja,

kjer je že nekaj Madžarov, ki čakajo na pot v Italijo. Pot tja je sicer daljša, vendar varnejša kot v Avstrijo. Kar nekaj jih je ostalo v reki Muri, ki jo je treba preplavati.«

Čeprav sem še vedno bil v dvomih, mi je odleglo. Gospodu moram zaupati, vse drugo je lahko usodno.

»Poznam vse miličnike,« je rekel, »tako da si z menoj varnejši. Vsi so Slovenci. Če te bodo kaj vprašali, ti kar madžarsko povej, da nič ne razumeš, pa te bodo pustili pri miru. Rekel bom, da si moj nečak iz ...«

Nisem si zapomnil imena vasi.

Šla sva do gozdička, ki so mu rekli Črni log. V njem je bilo že nekaj ljudi. Postali so nemirni, ko so naju zagledali.

»Še enega sem pripeljal,« je dejal. »Vso srečo vam želim na poti v svobodo.«

V pozdrav je dvignil klobuk, se obrnil in odšel. Še zahvaliti se mu nisem mogel. Tiho sem pozdravil.

Povedal sem jim, da sem iz Budimpešte, kar jih je zelo presenetilo. Vsi so bili iz okolice Zalaegerszega. Nekateri so imeli v Lendavi sorodnike, ki so jim pomagali čez mejo. »Še nekaj jih mora priti,« so rekli. »Seveda, če jih na meji ne bodo ujeli.«

»Kdaj bomo šli naprej?« sem vprašal.

»Morali bomo počakati do večera, da se stemni,« je dejal mladenič, ki po videzu sodeč ni bil star niti osemnajst let. »Nato se bomo razdelili v skupine, kajti že sedaj nas je preveč. Koliko nas je, Janos?« je vprašal soseda.

»Trenutno enajst,« je odgovoril. »Za dve skupini.«

Dan je bil dolg. Mineval je v pogovoru. Vsak je povedal svojo zgodbo, zakaj se je odločil zapustiti domovino, koga je pustil doma. Nekateri niso nikomur povedali, da bodo zbežali. Niso upali. Nikoli nisi vedel, kdo te bo izdal.

Počasi je padal mrak. Čakali smo na prvo priložnost za odhod. Postajali smo vedno bolj nestrpni. Nadeli smo si nahrbtnike. Čakalo nas je skoraj štiristo kilometrov. Hodili smo lahko samo ponoči. Janos je imel zemljevid. Dal mu ga je sorodnik, ki je bil domačin. Naenkrat bi radi vsi šli z Janosem.

»Ti imaš manj možnosti, da se izgubiš,« so dejali v en glas. »Najbolje bo, da gremo vsi skupaj. V dveh skupinah, vendar na daljši razdalji.«

Je obstajala možnost, da bi nas gospod, ki nas je pripeljal, izdal? Sam je dejal, da tudi miličniki vedo, kaj se dogaja. Na postaji jih je malo, pa še ti skrbijo skupaj z vojaki za red na meji. Strah je bil odveč.

Do Italije smo se prebijali enajst dni. Hodili smo samo ponoči. Podnevi smo se skrivali bodisi v gozdovih, ki jih je bilo precej, bodisi v sadovnjakih, pa tudi v zapuščenih zgradbah. Med ljudi si nismo upali. Tudi zaradi tega ne, ker se nismo znali sporazumevati. Iskreno povedano, pojma nismo imeli, kateri jezik govorijo. Hrano smo imeli v nahrbtnikih, vodo pa smo zajemali v potokih.

Enajsti dan, okrog štirih zjutraj, smo prispeli na jugoslovansko-italijansko mejo. Ustavili smo se in se odločili, da se razdelimo v dve skupini. V gostem grmovju, kakšnih dvajset metrov od mejnega kamna, bomo počakali na temo.

»Če sem čakal dva tedna, bom pa še teh dvajset ur,« sem rekel.

Vse, kar smo počeli, je bilo, da smo bili tiho. Ko je zapihal veter in so listi zašumeli, smo si upali spregovoriti. Bil je bolj šepet. Takoj, ko je veter ponehal, smo utihnili in prisluškovali. Naključni sprehajalec bi nas namreč lahko slišal, vendar tudi to ni pomagalo.

Naenkrat smo zaslišali pogovor dveh ljudi. Stisnili smo se in potegnili še globlje v grmovje. Pogledal sem skozi vejevje in otrpnil. Bila sta vojaka jugoslovanske vojske. Obmejna patrolja. Obrnil sem se k fantom in pokazal, naj bodo popolnoma tiho. Vojaka sta odšla mimo. Že smo si oddahnili, ko sem zagledal psa. Nemškega ovčarja. Šele tedaj sem videl, da je na približno pet metrov dolgi vrvici. Zato smo ga zagledali šele takrat, ko sta vojaka že odšla mimo.

Še bolj smo se pritajili in stisnili skupaj. Je dresiran pes ali pa ga imajo kar tako, za vzburjanje strahu? Pes se je ustavil tik ob grmovju, mogoče kakšna dva metra od mene. Gledal je v grmovje in renčal. Tolažil sem se, da me ne vidi. Ni nehal. Niti takrat, ko ga je vojak potegnil in poklical. Niti premaknil se ni.

Vojaka sta se ustavila in ko je vodič psa popustil vrvico, je bil pes že meter bliže. Vojak je s pospešenimi koraki zavil proti grmovju. Pes je začel glasno lajati. Zaganjal se je proti grmovju, proti nam. Vojak mu je nekaj govoril in ga za ovratnico vlekel v stran, vendar se pes ni dal. Vodič psa je poklical drugega vojaka in pokazal proti grmovju. Videlo se je, da razmišljata, ali sta v nevarnosti. Vodič je mrcino narahlo spuščal proti grmovju, tako daleč, da psa ni več videl. Ko ga je spet zagledal, kako se ritensko pomika iz grmovja, je opazil, da nekaj vleče. Nahrbtnik. Fant, ki je imel nahrbtnik ob sebi, ga je celo porinil do psa, misleč, da bosta vojaka odnehala, vzela nahrbtnik in odšla.

Eden je že zamahnil z roko, drugemu pa ni dalo miru. Sam je stopil bliže in zagledal gručo ljudi. Skočil je nazaj in začel kričati. Verjetno je želel, da pridemo ven. Ker odziva ni bilo, je enkrat ustrelil v zrak. Ustrašili smo se. Nič drugega nam ni preostalo, kakor da pridemo ven. Vendar niso prišli vsi. Trije so ostali in upali, da jih nihče ne bo izdal ali pa vojaka ne bosta preveč radovedna. Nista bila, pa tudi pes se je umiril. Srečneži.

Vojaka sta kričala na nas, nas potiskala z avtomatsko puško, ko pa sta videla, da nismo nevarni, sta postala prijazna. Ponudila sta nam cigarete in vodo iz čutarice.

Odpeljala sta nas v kasarno, kjer se z nami niso kaj prida ukvarjali, od tam pa so nas z marico odpeljali na postajo milice. Po kratkem zaslišanju – tam so bili

zasliševalci že resnejši –, so nam dali hrano in vodo, nas naložili na tovornjak in odpeljali nazaj proti madžarski meji. Miličniki iz Kopra so nas predali miličnikom iz mesta, od koder smo pred enajstimi dnevi odšli. Spet smo bili v Lendavi.

Na postaji milice, ki je bila v bližini cerkve, je bil en sam miličnik. Madžarsko ni znal, zato je iz sosednje gostilne dal pripeljati gostilničarja Aladarja – tako se nam je predstavil –, ki je prevajal. Miličnik nam je razložil, da smo v bistvu ujetniki in da nas bodo čez nekaj ur s kombijem odpeljali na mejo, ki je oddaljena slabe tri kilometre.

»Žal mi je, fantje, tako pač je,« je rekel. »Ni mi prijetno, strinjati se morate, da zakone moramo spoštovati.«

Rotili smo ga, naj nas izpusti, kajti na drugi strani nas ne čaka nič dobrega. Miličnik se je sesedel na stol, se naslonil na pisalno mizo in zajokal. Nismo mogli verjeti. Miličnik joče? Ko smo to videli, smo zajokali tudi mi.

Šel sem k njemu, pokleknil, se naslonil na njegova kolena in mu rekel, da se bom, če bom to preživel, vrnil in ga obiskal, ko bo Madžarska svobodna. Miličnik ni zdržal, vstal je in v solzah zapustil pisarno. Nikoli ga ne bom pozabil. Kakšna igra usode! Imel je rusko ime, Ivan.

Po vrnitvi v Budimpešto sem dobil tri leta zapora. Odsedel sem samo šest mesecev. »Madžarska potrebuje mlade izobražence,« so mi rekli in mi pod določenimi pogoji dovolili nadaljevati študij.

LOJZE KOZAR ml.

OD EKA DO ČLOVEKA

Bila je noč. Brez vsake luči. Brez vsakega odseva. Brez ptičev v zraku, brez dreves ob poti. Brez poti in brez ljudi. Noč, ki je zaustavila življenje. Noč, ki je izbrisala vse, kar obstaja.

V tej temi je stal Ek, pa ni vedel, ali stoji ali leži ali se premika. Bil je sredi ničā. Nobene oporne točke ni našel. Ni vedel, kaj je zgoraj in kaj spodaj. Čutil je le neko nedoločeno breme, ki je pritiskalo nanj. To breme je bila tema, je bil nič, ki ga je tlačil nekam v globino. Zdelo se mu je, da bo vsak hip tudi on izginil, da bo nehal bivati. Rad bi iztegnil roko, pa je sploh ni čutil. Rad bi premaknil nogo, pa se mu je zdelo, da je ostal brez obeh nog. Rad bi zakričal, pa se mu je zdelo, da nima ne ust ne jezika.

»Ali res ni ničesar več? Ali so res ugasnile vse luči?« Misel je bila še edina, ki je živela v njem.

Kot davni spomin mu je v zavest priplavala podoba nekdanjega življenja: hodil je sredi množice ljudi, srečeval jih je v trgovini, v gostilni, na cesti. Hiše so trdno stale druga ob drugi, v njih je vrvelo življenje. Telefon ga je povezoval z vsem svetom, sprti je spremljal vse dejavnosti. Bil je povezan s prijatelji in znanci, pa tudi s povsem neznanimi ljudmi, saj je vsak nenehno sporočal, kje je, kaj dela. Ek je mislil, da stoji sredi življenja, pa je kmalu spoznal, da je to le privid. Da je pravo življenje nekje izven tega dogajanja. Kje natančno, tega ni mogel dognati. In potem se je kar nenadoma znašel v temi.

»Bo zmeraj tako?« je z grozo pomislil Ek. »Ali pa bo še slabše. Tema me bo povsem posrkala vase in v njej bom skupaj z vsem svetom, ki ga ni več, izginil tudi sam.«

Tedaj se mu je zazdelo, da je zaslišal nek šum. Pozorno je prisluhnil.

»Tako je nekoč šumel veter v visokem hrastu. Ali pa v stari hruški za hišo. Ja, to je šum vetra. In veter se v nekaj zaganja. To mora biti drevo. Torej je nekaj še ostalo od tega sveta.«

Še in še je prisluškoval rahlemu šumenju, da mu je začelo srce močneje utripati.

»Torej še živim. In ta svet ni izginil.«

Do njegovih ušes je priplaval rahel glas neke ptice. Ni bil vrabček, ne sinica, ne škorec, ne lastovka. Te ptice je Ek dobro poznal. Glas je bil prijeten, lep,

pomirjuoč. Ek se je spomnil, kako je včasih v poletnem večeru stal sredi gozda in z zaprtimi očmi poslušal petje ptic. Kar pozabil je na čas, da se je stemnilo in so ptice druga za drugo utihnile in pospale. Šele takrat se je zdramil iz opoja in se hitro odpravil domov. Ko je zdaj poslušal ptice, se je globoko v njem nekaj zganilo. Zdelo se mu je, da je nekdo z vžigalico potegnil po hrapavi površini škatlice in je zaprasketalo. Globoko v njegovi duši je zagorel majhen plamen. Kakor plamen sveče blago poboža stene v sobi, tako je ta luč oblila temne stene njegove duše, da je brez besed spregovoril:

»Nisem sam. Svet obstaja. So drevesa in so ptice, je zrak in je zemlja pod mano. In morda je še kaj, česar zdaj ne čutim in ne vidim.«

Tudi Vek je začel prisluškovati. Pozorno je sprejemal glasove. Odprl je oči in se zagledal v temo, ki ga je obdajala. Zazdelo se mu je, da stoji na spodnji strani zemlje, z glavo navzdol. Najprej se je zbal, da bo padel, a zemlja ga je ljubeče priklepala nase. Skupaj z njo je potoval v neznano. Pomislil je, kako je večkrat stal ob reki, nepremično gledal v deročo vodo in nenadoma začel potovati. Z veliko hitrostjo se je premikal navzgor po reki. Ko se mu je zazdelo, da je že dovolj daleč, je premaknil pogled, se zazrl v drevo na obali ali na prod, na katerem je stal, in v trenutku je bilo potovanja konec. Še zmeraj je stal na istem kraju kakor prej. Pa bi moral biti že daleč proč.

»Tudi zdaj potujem. Resnično potujem skozi vesoljska prostranstva. Potujem mimo ozvezdij, galaksij, črnih lukenj, temne snovi in vsega, česar niti astronomi ne poznajo. Potujem že milijone let in bom potoval še milijone let, dokler se vsa neizmerna masa vesolja ne bo razletela tako daleč, da se bo po neki čudni logiki spet vrnila na izhodišče.«

Ko je Vek trenil z očmi, je v daljavi opazil drobno luč. Morda je bila zvezda, morda samo zvezdni prah. A luč nečesa, kar obstaja v vesolju, ga je dosegla. Zaprasketala je vžigalica in zagorela je drobna luč v njegovi prestrašeni duši.

»Zemlja je moj dom. Čeprav nebogljen, temen, kakor mrtev. A imam še več domov. Ne le na zvezdah in planetih in v medzvezdnih oblakih in prahu. Dom imam še onkraj tega, kar lahko vidim v sanjskem potovanju po vesolju. Samo odkriti ga moram.«

Tema je še zmeraj obdajala ves svet. A v temi je Ovek zaznal korake. Ne da bi koga videl, je zaznal človeka, ki je stopal skozi temo. In potem drugega, tretjega. Cela vrsta ljudi je hodila sem ter tja po nevidnih stezah. Bili so mladi in stari, moški in ženske, veseli in razigrani. A hodili so tiho, drug mimo drugega, kakor da nihče nikogar ne vidi in ne pozna.

»A nisem tudi jaz nekoč tako hodil mimo ljudi?« je pomislil Ovek. »Kakor da so senca, kakor da jih ni. Pa so bili ljudje s srcem, s svojim veseljem in s svojo bolečino, s svojim bogastvom srca, s svojim upanjem in ljubeznijo.«

Ovek bi jih rad poklical, a besede niso našle pot iz njegovega srca. Tedaj je zaprasketala vžigalica in luč je posvetila v njegovo srce, kakor bi v mračni sobi zagorel plamen sveče.

Ovek je govoril v svojem srcu: »Ljudje živijo. Kako lepo je to! A ljudje niso popolni. Nekaj bistvenega jim manjka. Beseda jim manjka. Ja, to bi jih naredilo popolne.«

Tema je še zmeraj obdajala vse stvari, a Ovek je slutil, da ji pojemajo moči.

Skoz dolgo in trdo temo so nenadoma začele iz različnih smeri potovati besede. Najprej kratke. Osamljene. Nato jih je bilo že več. Nekatere so se držale za roke. Nekatere so se združile v cele zgodbe. Vse pa so bile lepe, tople, prijazne, polne življenja.

»Prosim.«

»Hvala.«

»Oprosti.«

»Naj ti bo lepo.«

»Rad te imam.«

»Popoldne pridem na obisk.«

»Jutri bo sijalo sonce in zato bomo šli na izlet.«

»Naša hiša je najlepša, saj v njej živimo drug ob drugem dobri ljudje, ki se imamo radi med seboj.«

»Jaz sem Štef. Mužikaš. Imam pa dva pajdaša, to sta Blaž in Tjaš. Držimo skupaj kakor cigani na nakovalu. Še zdaj, nekoč pa smo še veliko bolj, saj drug brez drugega sploh nismo mogli biti.«

Vse te besede je poslušal tudi Lovek. Poslušal je z obema ušesoma. Poslušal je s srcem. In srce mu je igralo. In zaprasketala je četrta vžigalica. Njegovo srce je razsvetlil svetel plamen, kakor bi zagorela velika sveča.

»Ja, beseda prinaša življenje. Beseda razveseljuje. Beseda daje moč. Beseda je najmočnejša luč,« je govoril.

V temi so žarele štiri luči. Žrgoleli so ptiči, vesolje je prijazno kimalo, ljudje so bili blizu drug drugemu, besede so vstopale v srca. A še nekaj je manjkalo. Nekaj takega, kakor rožam in ptičem in ljudem sredi noči manjka sonce na nebu. Nekaj takega, kakor človeku sredi puščave ali v zaporniški celici manjka beseda, topla, prijazna, iskrena, trdna, neminljiva.

In tedaj se je zgodilo. Zabliskalo se je od kraja do kraja vesolja. Topla, blaga luč se je razlila na vesoljni svet in še čez. Beseda se je naselila v prej hladnem, temnem in mrtvem svetu. Beseda je postala luč. Beseda je segla v vsako srce. Beseda je prinesla polnost življenja.

Človek je stal sredi luči, ki ga je vsega oblivala. Gledal je ovce, ki so ležale po zeleni travi. Opazoval je pastirje, ki so se pravkar prebudili ob dogorevajočih ognjih. Strmel je v družino, ki je našla zavetje v hlevu, pri živalih. Otrok je mirno spal in se smehljajal.

Človek je bil srečen. V njegovem srcu je žarela luč. Iz srca je vrela pesem. Pesem hvaležnosti in življenja. Pesem radosti in sreče. Z obema rokama je delil svojo pesem na vse strani. Bolj obilno jo je delil, več je je bilo. Svetloba je zmagala. Življenje je slavilo.

Človek je bil rešen teme, človek je zaživel v luči. Ves radosten je govoril: »Vredna je bila pot od Eka do Človeka. Kajti luč je zažarela. Luč je najmočnejša. Ker je bila že v začetku. Ker je zbudila veter in ptice. Ker je zasijala v zvezdah in galaksijah. Ker je oživila ljudi in jim dala besedo. Ker je sredi najtrše teme in najdaljše noči prinesla življenje. Beseda je spregovorila. Beseda živi. Beseda bo živela. In z njo vsi, ki poslušamo in govorimo.«

JOŽE LEKŠE

DOBRI MOŽJE DECEMBRSKIH DNI

Rano otroštvo sem preživel na kmetiji maminih staršev v Topolšici. Kmetija se nahaja na griču med Šoštanjem in Topolšico. Domačijo v večji meri obdaja gozd in zato smo bili malo odmaknjeni od dogajanj, ki so se takrat odvijala v bolj strjenih naseljih in v mestu.

V mesto smo le redko hodili. Na kmetiji smo pridelali in izdelali skoraj vse, kar smo takrat za preživetje potrebovali. V trgovini smo kupili predvsem sol, sladkor in petrolej za petrolejke ter laterne, s katerimi smo si pri delu svetili v dolgih jesenskih in zimskih večerih. Ob nedeljah smo odšli v cerkev. Po maši smo se tam srečali s sorodniki in znanci. Tu je bila tudi priložnost, da so se starejši lahko kaj pogovorili in izmenjali novosti. Povedati pa moram, da je v tem času divjala 2. svetovna vojna in takrat so potekali najhujši boji na vseh frontah.

V začetku novembra smo na kmetiji že pospravili pridelke z njiv. Čeprav je v tem času naravo pogosto že pobelil sneg, smo takrat pripravljali drva in sekali stelejo za živino. V dolgih večerih smo luščili fižol in koruzo. Stari oče in stric sta iz šibja pletla koše in košare, stara mama je na kolovratu predla volno, tete pa so iz volne pletle puloverje, kape, rokavice, nogavice. Spletle so skoraj vse, ker oblačil takrat ni bilo moč kupiti. Ob delu smo se veliko pogovarjali, včasih tudi zapeli. Velikokrat je katera od treh tet ob petrolejki, ki je visela na steni, brala knjigo, mi pa smo te pripovedi vneto poslušali. V družini starih staršev sem bil edini otrok. Pri delu sem rad pomagal in počutil sem se enakovrednega ostalim starejšim članom družine. Tudi v bližnji soseski našega doma ni bilo majhnih otrok, zato pravih otroških igrice takrat sploh nisem poznal. V času pričakovanja Miklavža sem bil še posebej ubogljiv. Če so se v tem času, ob sončnem zahodu, na nebu pokazali rdeči oblaki, so mi starejši dejali: »Poglej, Miklavž že peče piškote! Bodi priden, da ti bo kaj lepega prinesel. Porednim otrokom prinese le šibo, repo in korenje.«

V mojem otroštvu je Miklavž skrivnostno prihajal k nam vsako leto v noči od 5. na 6. december. Najbolj živo se spominjam Miklavža, ko sem bil star štiri leta. Nestrpno sem pričakoval ta Miklavžev večer. Bilo me je strah, zato nisem upal na prosto. Stiskal sem se k stari mami, ki je stopicala v kuhinji ob štedilniku. Nenadoma sem zaslišal ropot verig na pragu hišnih vrat. »Si slišal? Parklji že strašijo naokoli. Zmoliva, da jih odženeva.« V strahu sem s pomočjo stare mame zmolil Oče naš in ropot je utihnil. Parkeljcev, angelčkov in pravega Miklavža v svojem otro-

štvu nisem videl nikoli. Poznal sem jih le iz pripovedi, iz knjig in slik na prazničnih voščilnicah. Na Miklavžev večer smo po večerji vsi člani družine položili krožnike na kuhinjsko mizo – kot za obed – in odšli spat. Še v sanjah sem videl Miklavža in parklje, ki so me preganjali. Ko sem se naslednje jutro prebudil, sem stekel v kuhinjo in tam zagledal mizo z darili. Moj krožnik je bil najbolj bogato obložen. Na njem so bili pest suhih sliv, jabolčni platiči (krhlji), suhe fige in rožiči, keksi ter nekaj bombonov. Poleg krožnika sta bila postavljena zlatorumena Miklavž in parkelj. Izoblikovana in pečena sta bila iz sladkega belega kruha. Sredi mize pa je stal še živo pisano obarvan petelin. Izrezan je bil iz lesa in s kovinsko vzmjetjo pripet na deščico s štirimi lesenimi koleščki. Žarel sem od sreče in navdušenja. Zgrabil sem petelina, ga stisnil k sebi in tekal po kuhinji. Takrat se je oglasil stari oče: »Jožek, tudi šibo ti je Miklavž prinesel. Vzemi jo z mize in jo poljubi.« Prijel sem vrbovo šibo in jo poljubil. Tak je bil pač v tistih časih običaj. Vršički Miklavževe šibe so bili spleteni in na koncu povezani z rdečo pentljo. Stari oče je vzel šibo, jo položil nad sklednik na steni in dejal: »Tukaj te čaka šiba, če ne boš ubogal.« Povedati moram, da so mi stari starši šibo bolj objubljali kot uporabljali. Miklavževa šiba je še v naslednjem letu v večji meri samevala nad sklednikom.

Božiček

V času mojega otroštva smo se na božič pripravljali (bolj duhovno kot materialno) že ves adventni čas. Na predvečer božiča, 24. decembra, smo skrbno izdelali jaslice in božično drevo. Po večerji in obredni molitvi smo ob topli krušni peči prepevali božične pesmi, dedek pa nam je tudi pripovedoval prigode iz božičnih dni v času njegovega otroštva. Po 23. uri so se starejši odpravili k polnočnici v farno cerkev v Šoštanju. Eden od odraslih je vedno ostal z mano doma za varuha. Na božič sem s teto odšel v cerkev, nato pa smo se vsi domači zbrali pri kosilu ob (vsaj za tisti vojni čas) bogato obloženi mizi.

Božiček je k nam prihajal poredko. Včasih mi je pa na predvečer božiča pod božično drevo položil kakšno toplo oblačilo. To je bil iz domače volne spleten pullover, morda kapa, rokavice ali nogavice. Teh daril sem bil zelo vesel, še posebej zato, ker mi jih je prinesel Božiček.

Tepežni dan

Joj, skoraj bi pozabil! Miklavževo šibo, rekli smo ji tudi miklavževka, sem lahko uporabljal tudi sam. To je bilo 28. decembra, na tepežni dan ali dan nedolžnih otrok. Ko sem tega jutra stopil v kuhinjo, je stara mama snela miklavževko s stene, me rahlo ošvrknila po riti in govorila: »Šip-šap, šip-šap! Danes je tepežni dan. Šip-šap, šip-šap! Danes s to šibo lahko natepeš tudi starejše. S tepežko zaželiš

srečo tistemu, ki ga šipšapaš.« V roko mi je dala šibo in jaz sem našeškal vse prisotne: »Šip-šap, šip-šap!« Teta Anika, ki je bila najstarejša, me je še naučila besedilo tepežke v celoti: »Šip-šap, šip-šap! Danes je tepežni dan. Rešte se, rešte, pamet otešte, dajte denarca kaj, Bog vam daj sveti raj.« Stari oče je iz zidne omarice vzel mošnjček in mi dal nekaj nemških kovancev, ki so bili takrat v veljavi. Stekel sem še v hlev in našeškal strica Tineta, ki je tam krmil živino: »Šip-šap, šip-šap!« Tine me je potrepljal po ramenih, vzel šibo in rahlo natepel tudi živali: »Šip-šap, šip-šap, da bi krave ble zdrave in veliko mleka nam dale.«

Izvedel sem, da so ponekod šipšapali mlada dekleta, rekoč: »Šip-šap, šip-šap, da bi se srečno poročile in dobrega moža dobile.« Otepali pa so tudi drevesa v sadovnjaku: »Šip-šap, šip-šap, da bi jablane dobro rodile in v jeseni kmeta veselile.«

Dedek Mraz

Po osvoboditvi sem jeseni leta 1945 šel v 1. razred osnovne šole v Šoštanju. Tam sem se spoznal in tudi spoprijateljil z vrstniki. Med pogovorom s sošolci je stekla beseda tudi o Miklavžu in Božičku. Sošolci so mi rekli, da Miklavža in Božička ni in trdili, da so si ga izmislili starši. Tudi učiteljica je to potrdila in dejala, da nekateri starši v prednovoletnem času preko noči otrokom nastavijo na mizo darila. Učiteljica nam je povedala, da pa obstaja dedek Mraz, ki ob novem letu prihaja s prostrane in mrzle Sibirije ter obdaruje otroke. Resnica o Miklavžu me je precej zmedla. Ko sem tega dne sam odhajal iz šole, sem glasno razmišljal: »Če doma povem, da Miklavža ni, potem k nam Miklavž tudi ne bo več prišel.« O mojem vedenju, da Miklavža ni, doma nisem črhnal niti besedice in moj Miklavž je k nam prihajal še vrsto let. Ko sem že znal brati in pisati, sem Miklavžu pošiljal tudi pisma. Moj seznam želja je bil skromen in Miklavž je moje želje pogosto uslišal.

Na osnovni šoli v Šoštanju smo pred novim letom pripravili praznovanje. Na tej priveditvi smo recitirali, zapeli nekaj zborovskih pesmi in odigrali kakšno krajšo igrico. Ob koncu je na oder prišel dedek Mraz. Oblečen je bil v bel plašč, na glavi je imel kučmo iz krzna polarne lisice, obute je imel visoke škornje in v roki je držal debelo leskovo palico. Bil je postaven in prijazen mož. Pohvalil nas je in nam zaželel, da se do naslednjega leta veliko novega naučimo.

DRAGAN MITIĆ

KO NI SVOJIH

A meni bodo oni govorili ... S temi besedami je planil v vaško beznico. Slišati je bilo, kot bi nekoga odločno zavrnil, ga zabil, mu ostro presekal besedo, vendar z dobršno mero dvoma o povedanem in hkrati z jasnim zanikanjem. To je bil njegov univerzalni odgovor na skoraj vse. In ta odgovor mu je bil pisan na kožo, kot bi bil ukrojen in zašit prav po njegovi meri. Zares postaven možak. Tudi sicer je vse, kar bi dal nase, moralo biti izdelano po njegovih, posebnih merah. A ni bilo. Ker za to ni bilo denarja. In zato je iz največjih konfekcijskih številk povsod kuko- lo nekaj gole kože, kar je še bolj poudarjalo neobičajno predebel vrat, predolge roke in noge. Samo nekaj centimetrov manj kot dva metra ga je bilo ali celo nekaj več, težko je točno ugotoviti brez merjenja, a v ramenih zagotovo čez meter. Pesti, večje od katerihkoli, ki jih je videl kdaj prej. Ko je vstopil, je bilo videti, da celo stropi niso dosegali pravih standardov, ker je pri kovanem lestencu nekoliko sklonil glavo. Najbrž ga ne bi zadel, a manjkalo tudi ni dosti. Z odločnim zamahom desnice je za hrbet odrinil temno zeleno, skoraj črno lovsko pelerino z veliko kapuco. Ma tako na videz, res kot tisti ... »netopir« ali kaj. Ampak pozor! Na to je bil baje še posebej občutljiv.

Stol je bil prost, zato je kar prisedel, ne da bi kaj vprašal ali zaprosil, ampak samo bežno pokimal z glavo navzgor, kar naj bi pomenilo: *Prosto, a ne?* Vendar bi zaradi neprikrite robotosti lahko pomenilo tudi: *Če ti ni prav, lahko kar greš drugam, stol je ... in tukaj se bom usedel jaz!* Tudi sicer je bil očitno močnejši od kogarkoli navzočega in gotovo bi brez težav opravil tudi z drugimi prisotnimi, če jim kaj ne bi bilo prav. Po moje je točno na to pomislil tudi revež, ki se je slučajno malo prej usedel prav za to mizo. Seveda je samo karseda prijazno odkimal.

Pod pijano poveznjenimi klobuki so čepele močno ovlažene misli in zelo kratkoročni spomini. A vendarle pri večini še segajo do včeraj, zato je bilo pri marsikom zaslediti prikrit smehljaj. Lastnik krčme, mojster za neumne šale, je sinoči, ko Jova seveda ni bilo, namigoval, da imajo tudi oni svojega »močnega nočnega netopirja« in »celo svojega pravega slona«, pa nadaljeval: *Kaj pa počne slon, težak štiri tone?* Sicer ni dobil pravega odgovora, saj je to butast vic tiste vrste, da če odgovora poprej nisi slišal, ga ne boš zadel, za boga ne. In tako kot zmeraj so se vsi samo neumno režali, dokler niso iz do ušes raztegnjenih ust lastnika slišali odgovor: *Ja, kar hoče! Ha, ha.* Kako vse to drži kot pribito, kako se to prav sedaj

res vidi, celo dogaja pred njihovimi očmi, ko se je on dejansko pojavil. A nobeden si ni upal črhniti niti besedice. Natararica mu je brez vprašanja ali očitno povsem odvečnega naročanja in v minutki na mizo prinesla tisti njegov beli špricar. Kot vedno, čisto malo vode, kar je očitno ustrezalo željam in meram njegovih stalnih naročil. Kdo pa ne bi z veseljem ustregel takšnemu hrustu in to takoj? Glas je imel še posebej prepričljiv. *Kaj boš pa ti?* je zabrundal in tistemu revežu za mizo je srce kar zastalo. Upal je samo, da se to ni opazilo, kakor tudi to, da so se mu lasje še malo pokonci postavili. *Hvala, hvala, vozim, veste ...* je nekaj izustil ves prestrašen, da ni niti pomislil, kako bedast odgovor je to, ker bi lahko spil kaj brezalkoholnega ali karkoli, celo sok žive žabe z malo žolča, samo da se mu ne bi zameril. On pa ... K sreči je Jovo kar nadaljeval v pomirljivem tonu: *A potuješ?* Naglas je tudi imel malo »čuden«, vsekakor ni bil domačin.

Ja, no, pišem nekaj o teh krajih, pa sem, kar prišel sem pogledat v živo. Nadaljeval je, sicer z nekoliko več poguma, vendar je tudi v tem stavku opazil veliko nevarnost: Kaj če bi ga tudi to prizadelo, kaj ima on iskati po njegovih krajih? Cel špricar je izginil v grlo v enem požirku. Revež je nervozno tresel z nogo pod mizo in začel v sebi šteti čas, koliko bo preteklo, da bo natararica priletela z novim polnim kozarcem, ko je Jovo, kar začel, brez uvoda, s kratkimi stavki ...

Ni bil iz teh krajev, vendar tudi iz ne tako zelo oddaljene vasi, samo *tam čez Kolpo*. Njegove vasi ni več, tam pravzaprav ni več nikogar. Ni povedal imena, kot da ga vas več niti ne potrebuje, ko je brez ljudi: »*duplo*« *nesrečna vas*, tako jo je imenoval in namesto pravega imena je samo še s precej nižjim glasom izustil: *Ni važno ime, ni edina, še veliko jih je tam sedaj praznih. A »duplo« ... to pa zato, ker to ni prvič, da so jo zravnali, tudi v drugi svetovni so jo. Četrto stoletja so čakali, da bi prvega fanta iz vasi v vojsko poslali. In komaj je vas ponovno zaživela, so jo spet ... Sedaj najbrž dokončno, ker še po toliko letih tam ni niti enega stalnega prebivalca. A tako lepa je bila in tako radi so jo imeli. Petih napadov so se ubranili, šestega ne ... Sami vaščani, vaščanke, mladeniči, vsi, a ko so vas zravnali, so redki preživeli morali stran.* Od vseh njegovih je preživel edino on, ker je teren ob Kolpi in prehode čeznje poznal na pamet, prehodil bi jih celo z zavezanimi očmi. Pred zadnjo *nevihto* je kot fant na veselice v *to krajino* hodil vsako nedeljo, kot lovec pa tudi med tednom ponoči in ob slabem vremenu, če je le slišal kako zanimivo žival. Revež za mizo je bil ves čas tiho in je samo vsake toliko časa kaj pokomentiral v sebi: *Ja, vendar tak lov najbrž ni bil čisto legalen, ampak kdo bi si ga še lahko privoščil, če ne tak silak.*

Ni si upal na mizo postaviti niti svojega blokca in je zato še bolj pozorno poslušal in si poskušal zapomniti vsako njegovo besedo. Ja, besede niso bile izbrane niti lepe ne, a kdor v sebi nosi toliko grenkobe, verjetno niti ne more uporabljati

lepih besed ... Posredno so se nanašale prav na to, o čemer je želel pisati. Zato se je malo opogumil: *A mislite Belo krajino?* Takoj ga je poklopil: *To je ena in ista krajina. Nikoli mi nismo delili svoje krajine. Vem, tukaj ste ji rekli Bela, glej, sedaj, tudi ona ... postaja »črna«.* Hitro je poskušal popraviti svojo neumno opazko in se reševal, kakor je vedel in znal: *Ja, »črna«, dobro ste to ... zadeli. A veste, jaz sem tukaj zaradi nekega pojava. Precej se jih je tukaj naselilo in se jih še naseljuje v hiše, ki so nekoč bile ... A ste morda mislili na to?* Kot iz topa je iz njega bruhnilo: *Ma, na vsak možen način je počrnela cela naša krajina. In kaj mi ti to stalno vi, pa vi! Jaz sem Jovo, kaj pa ti?* Komaj je iztisnil iz sebe: *Dušan sem* in hkrati krčevito skušal rešiti svojo pest iz njegove ogromne šape. *A, kot moj ded.* Neki komaj slišen ... *uh* je izustil revež z velikanskim olajšanjem in hkrati pohvalil botra Jovovega deda, da mu je dal tako lepo ime, ki se ujema z okusom tega velikana. Samo da mu je izpustil pest, drugače se ne ve, kako bi naprej pisal brez desne roke. Z novo nastalim zaupanjem, ki ga je prineslo njegovo ime, ki se mu do tedaj ni zdelo nič posebnega, je hitro pohvalil še svojega botra in še naprej nemo požiral Jovovo pripovedovanje. Da bi mu le bil dobra družba – nesrečne zadeve se nekako lažje prenašajo v družbi. Menda to velja tudi za velikane.

Kratki stavki brez enega samega pridevnika. Kako so od nekdanj tu z ene in druge strani reke živeli ljudje, ki so se razumeli, imeli iste navade, običaje, isti jezik govorili, istega *popa* poslušali. Sedaj pa prazno tukaj, prazno tam, ni več ljudi. Na koncu ni ostalo ničesar. Težko je povsod »svojemu brez svojega«. Ja, najbrž je samo to hotel dopovedati. Prejšnji teden je nekdo od priseljenih iz sosednje vasi prišel s *kamiončkom* in hotel nagrobnike na starem pokopališču kar odkopati in pobrati. Imena v cirilici, letnice tisoč petsto enaintrideset ... triintrideset ... osemintrideset, še zadnje oznake, kdo je tukaj od nekdanj živel, je ta hotel ukrasti in prodati za drobiž. Tedaj se je Jovu zmračilo pred očmi, da mu je tako močno in na široko odprl vrata kabine, da so se odbila od karoserije in naredila vdolbino za pol košarkarske žoge. Že v naslednjem trenutku je šofer z levo potegnili k sebi poškodovana vrata, z desno *skipal* vse naloženo in s še ne popolnoma spuščanim *kesonom* oddrvel s polnim plinom, da se je vse črno za njim pokadilo. *Kdo jih bo pa ustavil, toliko vasi je po celi krajini ... Veš, jaz bom še enega, boš zdaj kaj?* Seveda ni imel poguma še drugič reči ne: *Ja, ja, bom ... pivo ... brezalkoholno, če imajo.*

Tudi v nadaljevanju je uporabljal zelo kratke stavke, samo bistvo, stlačeno v nekaj besed. Da je tukaj sedaj z Mojco, vdovo, ki mu je uredila vse papirje. Drugače ga ne nadleguje, edino ne mara, ker gre on vsaj enkrat na teden čez Kolpo. A samo za to, ker gre po navadi kar skozi gozd in ne čez uradne prehode. Kako pa naj bi šel uradno čez, ko pa ima najraje pri sebi puško? Papirjev zanjo seveda nima, ker mora biti državljan ne vem koliko let, da bi sploh lahko zaprosil za

dovoljenje. In tako očitno je, da zelo težko prosi koga za karkoli. Mojca se morda ne bi toliko pritoževala, ker je Jovo dober lovec in redko pride praznih rok. Zamrznjene divjačine je doma za celo zimo. A ji je prišlo na uho, da se Jovo prepogosto ustavi pri prav neki določeni hiši tam preko, ko gre *pogledat* svojo staro vas. Tedaj se je prvič prikazal tudi nasmešek v kotičkih Jovovih ustnic. Dober znak, je pomislil sogovornik: celo nasmejati se ga najbrž da. A da bi ga kar tako umaknil ali odstranil, najbrž ne, podobno kot trdno drevo, ki ga hudi vetrovi redno povijajo ... Ne verjamem, da se je sploh česa bal ...

Pravi, da se boji, ker grem preko divje vode ... Pred »mirno vodo, ki potem odnese vse« naj me zaščiti, a pred divjo vodo se bom sam ... Ma, kaj mi bo ona govorila ... kam hodim ... Naj me ujame, potem naj govori. Očitno je vedno nastopal izjemno samozavestno. Tudi v krivolovu ga skorajda nikoli niso ujeli. No, enkrat je fazana, ki se mu je prav *nastavljal in ga tako rekoč izzival*, počil sredi belega dne. Ko ga je hitel pobrat, da mu ga do noči ne bi ukradla lisica, so ga na jasi dobili s plenom v roki. Za vrednost osemnajstih kilogramov mesa, toliko kazni bi moral plačati. Ni hotel, seveda, a ga je Mojca rešila tistih nekaj dni zapora in zadnji dan roka plačala kazen. *Ma, kaj mi bodo oni govorili. Toliko denarja za samo enega navadnega fazana. Po deset sem jih znal nanizati za pas v enem dnevu.* V bistvu je samo še enkrat potrdil, da ga ni dobro izzivati. In kar naprej: *Kaj mi bodo oni govorili, pa kaj mi bodo oni govorili.* Skratka, menil je, da ima njemu redko kdo in redko kaj sploh *govoriti*. Drugače ne bi tega stalno ponavljal. Še to: skoraj zagotovo je že, ko je vstopil v gostilno, takoj opazil, kako ga je ta revež za mizo zabodeno pogledal, da ta ni od tod – tako po lovsko. Tega mu seveda ni nameraval povedati, a se je nenadoma spomnil nečesa: *A, to sem ti hotel pokazati; a meni ... oni bodo meni govorili ...*

Ravno včeraj je spet hodil tja čez in se malo dalj časa zadržal pri *tisti hiši*. Res je tudi, da se od tam iz spalnice vidi celo del njegove vasi. Tako da tudi – gledano z določeno mero natančnosti – *gre on dejansko pogledat vas*. Toda že nekaj časa v vas ne stopi več. Srce mu začne preskakovati ob pogledu na razmetane kamne nekdanjih domov. Če že kdaj zares zavije do »teh kamnov«, samo brčne katerega malo više na kup, da jih bo kakšna nova nevihta teže razmetala. Zaman pogleda vsak grm, se mu približa, da se dejansko prepriča, da ni morda kakšno človeško bitje ... Zelo malo jih je ostalo v celi njegovi »krajini«.

Ko se je vračal, je bilo čez polnoč. Vedel je, da prve patrolje v zadnjem času prihajajo vsakič bolj in bolj zgodaj, vendar jih pred četrto jutraj še nikoli ni videl. Kolpa je bila nizka. Na enem od njegovih prehodov so trije veliki kamni. Če pogumno vzameš zalet in zadeneš sredino njihove zgornje ploskve, prideš čez suh. Uspelo mu je kot tolikokrat prej. Prvi krajec lune, zveste zaveznice, mu je pomagal

poiskati potko z obrežja do začetka gozda. Kot po navadi je takoj, ko se je dokopal do zavetja gozda, repetiral puško. Za vsak primer, lahko da bo spotoma še na kaj naletel. Lepše je, če domov ne pride praznih rok. A ni prehodil niti dvesto metrov, ko je zaslišal pok večje, suhe veje v bližini. Nagonsko je pokleknil, usmeril pogled proti poku in nekaj zagledal. Nejasen obris neke živali, ki se očitno premika, ampak ni mogel točno oceniti, katere. Oči so se mu še privajale na ubogo svetlobo in kot izkušen lovec se, jasno, ne bi za nobeno ceno odločil za strel, dokler ne bi točno vedel, za kaj gre. Čudno, samo en pok veje in potem tišina. Tako previdne živali ne pozna, zato se odloči za nekaj korakov v tisto smer, nemara takoj dvigne puško rahlo v zrak in previdno umakne prst s petelina. Človeški glas: *No ... no, pliz ... pliz*, potem še dvignjene roke in ni bilo dvoma, to je človek! *Stoj*, je zagrmel Jovo, menda to potegne iz nekega oddaljenega spomina, da se tako reče, ko je v igri z ene strani puška, z druge pa človek. Ko se mu je približal na nekaj korakov, je ugotovil, da gre spet za nekega nesrečnega prebežnika. Najbrž zelo temne polti, ki je v tako revni svetlobi prehajala v še temnejše tone ... A to sploh ni bilo pomembno, niti opazil ni, čutil je, da je svet pravzaprav lepši, ker je različen ...

A ta prebežnik se je ves tresel v oblačilih, do pasu mokrih, spreminjal držo človeka, ki za milost prosi vse možne bogove. Sprva, kot bi bil Japonec, z objetimi dlanmi na prsih, potem se je začel klanjati in kazati bele pete iz nizkih čevljev, na pol polnih z vodo, in se na koncu čudno križati, z leve proti desni pa z desne proti levi, očitno v totalnem šoku. A nobeden od velikih bogov se mu ni približal, razen ... Jova. Ko se mu je pa hotel še bolj, se je iz sence tik bližnjega hrasta pojavila še manjša ženska figura. Skupaj so tvorili čudno človeško kompozicijo, ovito v črno, da je še bolj poudarjala njihovo nesrečo. Šele ko mu je Jovo ponudil roko in mu poskušal pomagati, da bi se dvignil, se je iz kupa črnih cunj na materinih prsih zaslišal tihi jok. Še otrok! A ko je prebežnika dvignil, so v trenutku nehali jokati tako starša kot otrok, menda so nagonso začutili, da jim ne bo storil nič žalega. Ko se mu je prvič to zgodilo, je morda še nekaj pomišljal, potem ko se je zavedel obupa, da svojim ne more tako pomagati, je večkrat, celo prav zaradi teh revežev ... zahajal v gozd. Toliko različnih, a to ga ni zmedlo. Vedel je, da se tudi drevesom v njegovem gozdu ne sodi po skorji ... Tudi njih je nekdo po krivem pregnal ... Nesreča je pravzaprav veliko lažja, če je kdo zraven. S težkim srcem je samo globoko izdihnil: *Ko ni mojih ...*

Vedel je tudi, da »slaba soseda« podari samo iglo brez sukanca ... Hitro jih je po skritih stezah pripeljal do neke kolibe. Tam je večkrat skrival lovski plen, preden ga je na skrivaj prenesel domov. Nekajkrat zaporedoma je z odprto dlanjo kazal proti tlom, kar naj bi pomenilo, da morajo ostati točno tam in nekaj časa počakati, s kazalcem pa je potegnil preko ustnic in jim tako zabičal, naj bodo tiho.

Ni minilo niti pol ure, ko se je vrnil in se je iz njegove velike sence prikazal še mladi moški manjše rasti. Šaban, mu je Jovo kar ukazal, *te, da prepelješ in da mi oni to potrdijo iz Italije. Če ne, veš, da se z mano ni dobro vojevati. Eno srno ti bom dal.* Šaban je samo kimal z glavo, se nekoliko prisiljeno nasmihal, bolj samo kazal zobe, še posebej enico zgoraj levo z zlato prevleko. Drugače je dobro poznal glas Jovovih ukazov in njegov jezik, ki je seveda brez kosti, a bi katerokoli kost z lahkoto zlomil.

E, to sem ti hotel pokazati. Kaj bodo oni meni govorili. Glej, kaj pišejo. Na mobilnem telefonu, ki je bil v njegovi pesti videti kot pomanjšana različica telefonov normalne velikosti, se je prikazala fotografija, očitno posneta v Benetkah. Na njej moški in ženska z dojenčkom v njenih rokah. To so očitno ti nesrečniki in Šaban. Ta je stal pol koraka pred njimi in prav v ospredje postavil svoj zlati zob, razprte roke in na vsaki roki po dva goloba. Spodaj piše: *love from italy, jovo bestmen.*

Samo, da se Šaban vrne ... Oni tam lovijo po Italiji ... golobe ali kaj? A meni bodo govorili Jovo »betmen«! Meni bodo oni govorili!

In tako odločno, kakor se je pojavil, je vstal in odšel, zagotovo urejat zadeve naprej, ker če se stvar zavlačuje ... postaja kača. To je znal dobro, govoriti nekoliko manj, a kaj ko nobeno, še tako slabo govorjenje ne more pokvariti dobrega dela. Namesto zdravo ali adijo je samo odločno potegnil svojo temno pelerino in z njo zakril večino svetlobe z lestenca in glasov v krčmi.

Je že v redu, on konec meseca vedno plača za vse, kar prinesem na njegovo mizo, je povedala natakaraica, dvignila prazen kozarec špricarja in mahnila z ne tako čisto cunjo pod kozarcem. A je morda kaj povedal? Kako to, da je včeraj enega od nesrečnikov kar skupaj z invalidskim vozičkom prenesel čez Kolpo, ki je močno narasla po dežju, njegovi škornji pa so ostali čisto suhi?

STANKA OGRIZEK

VESELI DECEMBER PO SVOJI MERI

Sedela je za mizo, pred krožnikom s parom hrenovk, gorčico in kosom kruha na njem. Rolete na oknu ni spustila, ker je hotela ujeti zunanji utrip tega večera. Krožnik je potegnila bliže k sebi, pripravljena, da zaužije svojo silvestrsko večerjo. Medtem ko je že hotela zarezati v prvi košček hrenovke, se je njen pogled izmuznil skozi šipo v razsvetljena okna stanovanj sosednjega bloka. Od nekod je prineslo zvok smeha in glasbe in pogled se je za hip vrnil na hrenovko.

Ulica je bila tisti večer nenavadno tiha, a izdajalski pogled se je ponovno vrnil k sosednjemu bloku in povabil njene misli v njihova stanovanja.

Za oknom v drugem nadstropju družina pripravlja slavnostno večerjo. Najbrž imajo mizo že okrašeno s prižganimi svečkami in spoliranimi kozarci, ki se bleščijo ob svečanem jedilnem servisu, ki ga uporabljajo le ob najpomembnejših dogodkih. Na sredini mize podobo silvestrskega ambienta zaokroži čudovita dekoracija s cvetjem. Kmalu se bodo vsi posedli ob njej, si nazdravili in uživali v hrani in drug z drugim. Ob polnoči se bodo ob »Silvestrskem poljubu« poljubili in si zaželeli srečno novo leto.

Za hip uspe s kančkom očesa ujeti košček tega vzdušja na novoletni jelki, okrašeni z ne preveč okraski, v kotu dnevne sobe. Ahh! Nekaj trpkega okusi v grlu.

V četrtem nadstropju se je pravkar prižgala luč. Mlad par se odpravlja na silvestrsko zabavo. Njena obleka se lesketa na popolnem telesu, on v beli srajci z najbolj srečnim nasmehom na svetu jo objame in poljubi. Njen parfum ostane v zraku.

Trpkosti okusa v njenem grlu se pridruži stisk v prsih in pomilovanja vreden pogled na hrenovko se sreča s solzami osamljenosti in samopomilovanja.

Odmakne stol in se z roko dotakne okroglega trebuha. »Saj nisem sama!« si reče in z nežnostjo poboža bitjece, ki ji je s svojo brco pravkar zaželelo veselo silvestrovanje.

Vstopi v kuhinjo, vzame servieto v vzorcu zlatih zvezdic, v kristalni kozarec si nalije sok in na mizo postavi dišečo svečko. Sedaj je pogrinjek popoln.

»Opolnoči naju bo poklical ati in nama zaželel srečno novo leto,« tiho šepne otročičku in kot odgovor ponovno prejme močno brco.

Vzame vilice in nož: »Dober tek in veselo silvestrovanje,« reče in zareže v hrenovko.

Čez nekaj let

Po stanovanju se vije vonj po pravkar pečenih sladkih medenjakih.

»Lahko vzamem enega?« vpraša hčerka, ki jo je vonj privabil v kuhinjo.

»Seveda. Ali še vedno misliš, da moraš vprašati? Saj vendar veš, da lahko,« odgovori mami, medtem ko daje v pečico nov pladenj. Letos jih mora speči veliko, saj bo z njimi okrasila božično drevo.

Naravno seveda. Jutri bo šla malo na »obhod« po gozdu. Pri vseh drevesih ni tako lahko najti popolnega, zato ga mora pravočasno poiskati. Mora biti ravno prav visoko, z gostimi vejami, na katere se lahko obesijo okraski, seveda pa je potrebno misliti tudi na to, da ne smeš odrezati kar vsakega drevesa.

»Ja, ne vem, no. Včasih si malo živčna, ko pečeš in če se ti slučajno ne posrečijo najbolj ...« njeno razmišljanje zmoti hčerka.

»Čakaj, čakaj malo. To pa že ni res,« mama prekine odraslo hčerko sredi stavka.

»A da ne? Ha, ha, potem se mi pa samo zdi tako,« popusti hčerka in nadaljuje, »ampak ko sem bila majhna, mi pa nisi pustila vročih. A tudi to ni res?« jo nagajivo pogleda, medtem ko si ogleduje medenjake in se odloča, katerega bo vzela.

»Ja, to je pa res, ampak pustila ti nisem samo povsem vročih in to le zato, da se z njimi ne bi opekla,« pojasni mama.

Hčerka ugrizne v dišeči medenjak. »Mhm, kako je dober! Danes ti ni treba biti živčna,« se hudomušno nasmeji, »čudoviti so.«

Mami ji nameni pogled, pomešan s ponosom in še vedno zanikano živčnostjo. Hčerka vzame drugi medenjak in še dva za rezervo. »Kdaj jih bova pa krasili?« vpraša, medtem ko se po stopnicah vrača v svojo sobo.

»Zvečer bi bilo najbolje,« odgovori mami in pogleduje v pečico.

»S čim pa? Z limonovim snegom ali z barvo?« se sliši že oddaljen glas, ki itak ni pričakoval odgovora, saj so se vrata sobe že zaprla.

»Z obojim,« odgovori mami sama sebi.

Mamine misli se vrnejo k iskanju smrekice za božično drevo. Ja, jutri jo bo poiskala, dan pred postavitvijo pa bosta z možem odšla ponjo

... tako kot sta pred mnogimi, mnogimi leti odšla z njenim očetom. Gazila sta po visokem snegu, takrat so bile zime še bolj snežene, ona pa je bila še majhna deklica z velikim pričakovanji.

»Ata, ali je ta prava?« je v enakem pričakovanju njegove potrditve navdušena trcala sneg z njenih vej.

Ata jo je pogledal in rekel: »Ja, lepa je, ampak pogledja še kakšno. Pogledj, koliko jih je. Boš med njimi mogoče našla takšno, ki ti bo še bolj všeč.« Strinjala se je z njim in nadaljevala iskanje. Veselo je skakala od ene do druge jelke in vedno znova zastavljala isto vprašanje. Širok nasmeh se ji je razpotegnil čez obraz, ko je

ata potrdil: »Ja, ta je prava. Našla si najlepšo.« Z majhno ročno žago jo je odrezal in si jo dvignil na ramo, njo pa prijel za mrzlo rokico in jo odpeljal domov.

Hiša je dišala po čistoči in dišeči potici, ko sta vstopila.

»Mama, mama, jaz sem jo našla! Ata je rekel, da je najlepša,« je s ponosom vsa vznemirjena skakala ob mami, ki je odložila posodo in pogledala smrečico.

»Res je, najlepša je,« jo je pohvalila mama in jo stisnila k sebi.

»Boš kos potice? Se je že ravno prav ohladila.«

Zvečer

V ravno prav hladnem decembrskem popoldnevu so velike bele snežinke pričele nežno padati z neba na mrzlo zemljo, ki se je že pred časom pripravila na zimski počitek. Vrhovi dreves so prejeli svoje bele kape. Pred očmi je nastajala čudovita impresivna slika (ne)znanega slikarja, ki je želel ujeti prav vsak trenutek idile pred neizbežno minljivostjo. Majhen vrabček na zasneženi veji in okoren let črnega kosa z izstopajočim rumenim kljunom sta impresiji dodala čarobnost idilničnega trenutka, če ... če bo vrabček preživel brez gnezda, če nas bo kos s svojim žvrgolenjem po mrzli zimi ponovno prebudil v pomlad.

V leseni hiši s kaminom je bilo toplo in prijetno. Ob mizi, pogrjnjeni z zaščitnim prtom, sta sedeli mami in hčerka. Ob glasbi veselega decembra sta z rokami, lepljivimi od limonovega snega, krasili medenjake in klepetali. Vmes je hčerka s svojim lepim, nežnim glasom veselo prepevala. Njuno ustvarjalnost je vsake toliko s svojim prihodom »zmotil« atično vprašanje: »Ali sta žejni?« in ne da bi počakal odgovor, prinesel pijačo, ki sta jo z veseljem popili na dušek. On je že vedel, da sta tako »padli« v okraševanje, da sta povsem pozabili na žejo. Mami je vstala od mize in si šla umiti že povsem lepljive prste. Na povratku je odprla vhodna vrata in pogledala, koliko snega je že zapadlo.

»Nocoj bo pa zapadlo veliko snega. Dvorišče je že povsem belo,« je rekla, ko je ponovno sedla za mizo. »Zjutraj bomo morali kidati.«

Hčerka na medeni zvonček nariše še zadnjo snežinko.

»Uboge živali,« reče, »kako bo revice zeblo.« In opazuje svojo pravkar dokončano mojstrovino, nakar jo položi na skoraj poln pladenj že okrašenih medenjakov. »Takoj zjutraj moram ptičkam nasuti hrano v ptičjo hišico,« se spomni in vzame medeno zvezdico.

»Naj to okrasim z barvo?« vpraša.

»Ja, zakaj pa ne. Bo malo poživilo smrečico,« se strinja mami.

Hčerka gleda zvezdo in jo obrača. »Ne, z barvo bo videti kičasta,« odgovori bolj sama sebi kot mami, »bom naredila kar z ledenim snegom. Manj je lahko videti več.« In je vzela vrečko, napolnjeno z belim snegom.

Mami rahlo pridvigne oči in izreče samo kratek »ja.«

Hčerka se s petjem pridruži glasbi, ob tem sedébil pleše in maha z vrečko limonovega snega. Vesela je v svojem trenutku. Glasba se izpoje, hčerka pa tudi.

»Utrujena sem. Ali lahko ostalo dokončava jutri?« vpraša hčerka in dvigne roke nad glavo, da si raztegne hrbet, ki je predolgo v pripognjeni drži.

Mami pogleda posodo s še ne okrašenimi piškoti in odgovori: »Saj jih ni več veliko ostalo in limonov sneg morava porabiti danes. Jutri ne bo več uporaben in škoda je metati stran hrano.«

»No, prav. Pa bom,« vzdihne z zaigrano gesto mučenika.

»Lepo, sem vedela, da se boš žrtvovala,« se v smehu pošali mami in nadaljuje, »pa še dobro delo boš naredila, ker mi boš delala družbo in jaz ne bom osamljena,« malce v šali in malce zares reče mami.

»Ja, ja, moja vedno osamljena mami,« vzdihne hčerka z novim piškotom v roki. »Kaj ne govoriš večkrat, da si želiš malo miru in tišine?« Za hip se ustavi in v šali nadaljuje: »Kar povej, da so moje roke tiste, za katerimi bi ti bilo dolgčas,« se nagajivo nasmeji. Z nasmehom ji sledi tudi mami.

»No, to je do neke mere tudi res, ampak veš, dokler imaš nekoga ob sebi, si kdaj pa kdaj res zaželiš samote, vendar ko ostaneš sam, je tišina boleča in občutek osamljenosti zelo težak.«

Nasmeh se je ob teh besedah neopazno umaknil zvoku tišine. Slišal se je samo glas vrečke, iz katere sta nanašali gladek sladkor na zadnje medenjake, in glasba iz ozadja.

»Mami,« se po kratkem predahu oglasi hčerka, »veš, na kaj sem zdajle pomislila?«

In ne da bi čakala na odgovor, je nadaljevala: »Pravzaprav si me ti spomnila na to. Vsi vemo, koliko je osamljenih ljudi, ki jim v tem veselem času ne bo nič veselo. Morda imajo dovolj hrane, morda celo lepa oblačila, ampak nimajo nikogar, ki bi jim povedal, da obstajajo.«

»Obstajajo? Kaj pa govoriš?« se začudi mami, »saj to pa ja vsi vedo, mogoče ne le tisti z demenco ali res zelo hudo bolni ...«

»Ah, mami! Ali res ne razumeš, kaj sem hotela povedati?«

»Mhm, a mhm,« mrmra mami. Ne razume.

»Oh mami, oprost. Nisem tako mislila. Le malo sem vznemirjena zaradi ideje, ki sem jo pravkar dobila. No, dajva počasi. Poglej, vsi ljudje rabimo hrano in obleko. Je res? Ampak rabimo tudi nekoga, ki nam stisne roko, nas pozdravi ali nakloni vsaj kakšno besedo ali nasmeh, kajne?« pogleda mami, ki pritrdi njenim besedam.

»Ja, res je. Hočeš reči ...«

»Ja, hočem reči, da veliko ljudi tega ne dobi nikoli. In to je tako žalostno.« Za hip umolkne, globoko vdihne zrak in reče: »Pisma bova pisali.«

»Pisma?« Mami ni nič več jasno.

»Pisma,« ponovi.

»Pisma komu?« vpraša in isti trenutek ji postane jasno, kar se opazi na njenem obrazu. Obe se nasmehmeta in v njunih očeh se zasveti poseben sijaj.

»Ja, tem osamljenim ljudem.«

»Razumem in navdušena sem nad tem. Ampak kako bova pa izvedeli zanje in kje bova dobili njihove naslove?«

»Ne skrbi. Vem, da obstajajo skupine prostovoljcev, ki to organizirajo. Oni pošljejo naslov in kratek opis osebe, kateri lahko pišemo. Jih bom poiskala na internetu in jih kontaktirala. A ni super?« Od navdušenja prehitveva svoje besede.

»To je pa res super. Prav navdušena sem in pri tem bova tudi midve uživali, saj obe radi piševa,« je tudi mami povsem »padla« noter.

»Tako je, ampak ne pozabi, da bova pisali predvsem zato, da njim polepšava praznične dneve in dai začutijo, da niso sami in da – čeprav ne vidijo naših obrazov – nas bodo spoznali po vsebini naših pisem in si ustvarili svojo sliko in zgodbo,« postane vzgojna hčerka.

»In da se zavedo, da obstajajo,« nadaljuje mami.

»Bravo, mami. Če midve veva, da obstajajo, bodo o tem oni še kako prepričani. Ha ha. Petko!« Nastavi roko in mami ponudi svojo. »Petka,« ponovi.

Medtem sta okrasili vse piškote. Čas v družbi res teče hitreje.

»Končali sva,« razglasi mami. »Bom jaz pospravila, ti pa pojdi poiskat one ... no, saj veš katere.«

»Vem, vem,« odgovori hčerka, »že hitim.«

Mami pogleda za njo, ki je neverjetno hitro prišla do vrha stopnic. »Le zakaj? Mhm? Da ji ni treba pospravljati ali ... ah ne, ne zato,« odmahne z roko in obraz ji zažari v vznemirljivem pričakovanju in navdušenju.

»Yes, to!« Dvigne roko, zamahne s krpo in zagleže v kuhinjo.

Silvestrovo

Dan se je prevesil v drugo polovico. Ljudje hitijo še po zadnjih nakupih in pripravljajo zadnje malenkosti za nocojšnji večer. To noč bo leglo k spanju staro in se z jutrom prebudilo novo leto. Danes bi se morali vsi veseliti, prepevati, uživati s prijatelji in družino ob bogato obloženi mizi in dobivati kar najlepša darila, gledati razkošne ognjemete, biti evforični in ... Takšna so pričakovanja, ki hranijo naše misli, da kot »sestradani« sledimo slikam popolnega praznovanja v sami čisti ljubezni, katere ideal so sladkobni božični filmi, v katerih zbrana velika družina

sedi ob večerji, po kateri majhna punčka v čudoviti oblekici, v belih nogavičkah in z mašnico v laseh prekrasno igra klavir in ji vsi navdušeno ploskajo, ko odigra zadnji ton. Filma je konec, misli pa še vedno iščejo pot samega, čistega užitka, vse dokler se ne spotaknejo ob samoto nedosegljivih idealov. Takrat, od kdo ve kod, pride še bolj lačna stiska, ki išče opravičilo za svojo samoto v samopomilovanju. Krog se neslišno sklene s sponko »Moraš!«

Mesto utripa v tisočerihih migetajočih lučkah. Od nekod se sliši glasba, na drugi strani mesta gospa srednjih let gleda televizijo. Iz kristalnega kozarca vsake toliko naredi požirek in se udobno zlekne na kavču. Čez čas vstane, stopi k pisalni mizi in v rokovnik napiše: maja grem na potovanje. Vrne se na kavč in si ob polnoči nazdravi: Na zdravje, Pariz, prihajam! In se zadovoljna počasi odpravi spat.

Na osvetljenem delu parka se sprehaja mlajši moški s štirinožnim prijateljem, ki lastniku vedno znova prinaša palico, ki mu jo meče. Razigrana sta, se smejeta in uživata kot vsak drug dan. »Pridi, tekmujeva, kdo bo hitreje pri tistem čudovitem drevesu,« spodbudi prijatelja.

Drobna študentka, zatopljena v vsebino knjige, komajda opazi, da jo mama kliče k večerji. Ob ponovnem klicu vstane in skupaj sedeta za mizo. Solata, špageti in polna kozarca penečega vina na mizi in klepet med njima, kateremu sledi pristen nasmeh. »Greva na kratek sprehod?« vpraša hčerka. »Z veseljem,« odgovori mama. Vzameta bundi in se odpravita na ulico gledat lučke.

Od daleč, z majhne vzpetine iznad mesta, opazuje dogajanje neznana senca.

»Tem se je uspelo izogniti lakoti pričakovanj. Njihove misli niso lačne. Srečni so!« izgovori, se obrne in odide v silvestrsko noč.

V kaminu ognjeni zublji plešejo svoj ples. Vonj goreče breze se meša z vonjem prižganih dišečih sveč, ki mečejo blago svetlobo na okrašeno božično oziroma novoletno drevo.

S sprehoda prihajajo mami, hčerka in ati. Odprejo vrata lesene hiše, odložijo bunde in se preobujejo v copate. S stopnic jih pozdravi muca, ki se je pravkar prebudila iz prijetnega dremeža, v katerega je spolzela po večerji.

Hčerka vključi glasbo, ati vzame v roke mikrofon in zapojeta. Mami prinese malo peciva, pripravi buteljko in kozarce ter sede na kavč pred kaminom. Z zadovoljna gleda novoletno jelko.

»Lepe medene okraske sva naredili,« reče, a je zaradi glasbe nihče ne sliši. In tudi, zakaj bi? Naj uživata v svojem trenutku, tako kot jaz v svojem; brez sponke »Moraš!«.

V svoji sobi doma sedi ob oknu starejša gospa. Gleda v migetajoče lučke mesta in v roki drži pismo neznane osebe. Njen obraz izžareva mir in nekaj lepega je na

njej. Izza komaj opazno nasmejanih ustnic izgovori čisto po tiho: »Nisem sama.« In stisne k sebi pismo. Vzame očala in znova začne ...

Staro leto je zaprlo vrata. S kozarci šampanjca v roki mami, hčerka in ati odprejo vrata in prijazno povabijo v hišo novo leto. Se objamejo, si zaželiyo srečno novo leto in nazdravijo. Nekdo potrka na vrata. Ati jih odpre in sosedje s steklenico v roki vpijejo: «Srečno novo leto!»

»Mami,« reče kasneje hčerka, »misliš, da so najina pisma ...«

»So,« prikima mami in jo objame okrog ramen.

»**Oni** vedo, da obstajajo in da niso sami.«

OLGA PAUŠIČ

NOČ

Jezilo ga je, da se mora v visokem snegu potiti v strmino do zidanice in nikogar od tako imenovanih prijateljev ni, ki bi se mu bil voljan pri podvigu pridružiti. Pred tem ga je nakurila žena Eva, ki je meni nič tebi nič spremenila svoje načrte in predlagala, da bi silvestrsko večerjo pripravili kar doma, saj je najpreprosteje. Ni treba posebej kuriti, ne pospravljati, ne skrbeti za prevoz povabljenih. Seveda so se vsi strinjali. Kako tudi ne bi: z lahkoto bodo peš prišli na večerjo, nobenega stresa zaradi nevarne ceste ne bo in nikomur se ne bo treba truditi z odmetavanjem snega okoli zidanice. Pa so se vso jesen pogovarjali, da bi po dolgem času silvestrovali v prijazni vinski kleti sredi narave, snežnih zametov, skorajda v divjini.

Kako se je trudil z okraševanjem dnevne sobe v zidanici! Iz gozda je prinesel bršljan, smrečje, vse lepo razporedil po okenskih policah in sredi dolge hrastove mize, dodal še domača rdeča jabolka ... Popolno! Hladilnik je napolnil z dobrotami vseh vrst, tako da nihče ne bi šel lačen od mize. Vse, da bi presenetil in razveselil Evo, ji olajšal priprave na praznovanje in izvabil smehljaj na njena tako pogosto namrgodena lica. Samo gostje so še manjkali za romantično večerjo. No, potem je pa nasulo toliko snega, da je postala cesta do kleti neprevozna in Eva je spremenila načrt ...

Kakšni mehkužci! se je jezil, medtem ko je grizel kolena na strmini in se potil v oklepu debele bunde, ki je bila očitno pretopla za ta pohod. Počasi je legal mrak in moral je pohiteti. Pričakovali so, da se bo vrnil vsaj tja do 18. ure skupaj z žganjem za aperitiv in vinom za svečano silvestrsko večerjo. Zdaj je bila ura pol štirih, a se je že mračilo, saj so nad pokrajino viseli težki sivi, skoraj črni oblaki, tako da mogočnega stolpa Vinariuma na sosednjem bregu sploh ni mogel videti. Oblaki so bili očitno prepolni snega, ki se bo še pred nočjo usul iz njihovega naročja.

Čutil je, kako mu polzijo potne srage po hrbtu, a je še pospešil korak. Nikjer žive duše. Še pasjega laježa ni slišal. Samo tišina, požvižgavanje vetra in komaj slišno pršenje snežink, ki so postajale vse večje in vse več jih je plesalo skozi zimski zrak.

Končno zidanica!

Komaj se je pretolkel skozi visok snežni zemet do vhoda v spodnjo klet s sodi. Pihal je in pihal kot star, odslužen traktor, a bil vendar zadovoljen, da mu je uspelo premagati strmino v dobrih tridesetih minutah. Ni slabo za petinšestdesetletnika ...

Nalil si je šilce domače slivovke in si vzel deset minut za oddih.

Nato se je lotil polnjenja plastenk. Doma je sicer bilo nekaj buteljčk, a vsi so raje segali po kozarcih s svežo kapljico ‚iz soda‘. Napolnil je pet plastenk po liter in pol, nato še plastenko slivovke in se namenil zakleniti kletna vrata, ko je zaslišal klic na pomoč. Najprej je pomislil, da ima prisluhe, potem je spet prišel do njega obupan klic. Glas se mu je zdel ženski. Cekar in nahrbtnik s plastenkami je pustil kar sredi gazi in se z žepno svetilko v roki odpravil pogledat, kaj se dogaja. Na cesti, po kateri je bil prišel, ni bilo videti ničesar, krenil je torej v nasprotno smer po gazi, ki je vodila navzgor do tako imenovane Sončne vinske ceste, ki povezuje Lendavske gorice z Dolgovaškimi. Nekaj je bilo tam ... nepremično je ležalo sredi beline, ki je že sivela in se polagoma utapljala v zimski večer.

»Halo! Halo! Prihajam na pomoč,« je vpil, kolikor je mogel glasno.

Tisto sredi gazi se je premaknilo, kot da mu je temna gmota pomahala z roko. Pohitel je naprej in kakšen meter pred ciljem zagledal v snegu ležečo žensko. Noge je imela čudno spodvite pod trup, roke razširjene, glavo nagnjeno daleč nazaj. Ni imela pokrivala, to je videl najprej. Dolgi lasje so se ji ovili okoli obraza, ga delno zastrli, tako da ni mogel ugotoviti, ali gre za znano osebo, za koga iz naselja ‚vikendašev‘, kot so rekli domačini priseljencem z vseh koncev Slovenije, ali za tujko.

»Kaj se je zgodilo, gospa?« je vznemirjen spraševal, večkrat ponovil vprašanje, a odgovora ni bilo. Kazalo je, da je omedlela. Kaj naj stori? Rešilca bi zaman klical, do zidanice se zaradi snežnih zametov ne bi mogel prebiti, ni šans! Če bi vedel, kdo je ženska, bi poklical svojce, znanke, sorodnike ...

Možgani so delali s polno paro. Najprej mora žensko spraviti do zidanice, na suho in toplo. Potem bo ukrepal dalje.

Šel je okoli nepremičnega telesa, jo prijel pod pazduhami in jo zvelkel do vinske kleti. Do vhodnih vrat bivalnega dela zidanice je šlo zlahka. Kakšnih šestdeset kilogramov, je pomislil. Vedel je, da so gornji prostori ledenica, a ni imel izbire. Ovil jo bo v odeje, zakuril v litoželezni peči in kmalu bo toplo ... in potem bo prišla k sebi in se je bo kar najhitreje znebil, kajti doma ga čakajo z večerjo in darili pod okrašeno jelko. In Eva mu ne bo zavila vratu! Vse to se mu je motalo po glavi, medtem ko je končno spravil žensko v klet, jo polegel na kavč, pokril z odejami, pohitel zakuriti, da ne bi na koncu še zmrznila. Še vodo je zavrel in med ostalimi opravili skuhal čaj iz doma pridelanih Evinih zelišč. Vedno pomaga, je pomislil.

Potem je sedel na rob kavča in opazoval ženskin blede obraz. Popolna neznan-ka. Kaj neki jo je prineslo v ta odročni božji kot, v snežne zamete ... in to na silvestrovo!?

Jezus, Evo moram poklicati! ga je prešinilo.

Pobrskal je po vseh žepih bunde, a mobilnika ni bilo. Ga je mar pustil v avtomobilu pod strmino? Ni se kaj dosti menil za svoj mobilnik in včasih ga je imel po teden dni odloženega na katerem od sodov v kleti. Ni bilo potrebe, da bi se javljal in navezoval stike. Zdaj, ko bi ga res nujno potreboval, pa ni imel pojma, kje ga sploh ima. Krasno!

Kaj hudiča naj storim? je momljal jezen nase in na ves svet.

Ženska je prišla k sebi. Zmedeno je begala s pogledom po prostoru, po njegovem obrazu in se končno negotovo nasmehnila. Kako mlada je, je pomislil. V roke ji je potisnil skodelico čaja.

»Kaj se je zgodilo, da ste klicali na pomoč?« je potipal.

Srebnila je čaj, potem pa zjecljala: »Psi ... mislim, da so bili štirje!«

»Kakšni psi? V okolici ni psov!«

»Pa so, dobro sem jih videla. Takrat je bilo še svetlo.«

»Trdite, da so vas napadli psi?« se je čudil.

»Zagnali so se vame in sem vpila, kolikor so mi dale glasilke. Eden me je ugriznil v nogo, ker sem ga brcnila ...«

»Poglejva, če res.« Privzdignil je odejo in pretipal ženski noge. Res je bila hlačnica na desni nogi raztrgana in skozi je videl krvavo rano. Ni dobro, je pomislil.

»Nujno bi rabili injekcijo proti tetanusu ali steklini ... mislim.«

»Dajte mi kakšen nož, da se znebim blaga okoli rane,« je odločno dejala, »pa mokro brisačo in žganje za dezinfekcijo, gotovo ga imate.«

Pohitel je in ji prinesel želeno. Z nekaj hitrimi potegi je odrezala hlačnico, umila rano in jo natrla z žganjem. Kot prava medicinska sestra. Ravno je hotel pohvaliti njeno spretnost, ko je krepko potrkal na vhodna vrata. Tako, kot če kdo trka s celo pestjo.

»Sosed Dušan, sredi ceste si pustil cekar, poln plastenk z vinom,« je slišal gromki glas in potem že zagledal od mraza zardelo lice soseda Nacija. Naci je bil ločenec srednjih let, zadnji dve leti edini, ki je vso zimo prebil gori v svoji lepo urejeni zidanici, kjer sta ga pogosto obiskala otroka iz propadlega zakona. Bivše žene Dušan nikoli ni srečal. Naci je živel skromno, samotno, sanjaril o kakšni novi ženski in bil vsem na razpolago, ko so potrebovali pomoč. Vinogradniška opravila je ob službi v bližnji bioplinarni prevzemal za plačilo, marsikaj pa je postoril tudi iz gole človeške dobrosrčnosti.

»Stopi naprej in zapri vrata,« je naročil Dušan. Naciju ni bilo treba dvakrat reči. V sekundi je bil že čisto domač, že si je nalil šilce žganja in odložil plašč, kot da namerava ostati vso noč. Stopil je po okrašenem dnevnem prostoru, pokukal v kuhinjo, vihal nos, kot da raziskuje.

»Kaj imaš tujo žensko tu gori?« je šepetaje, sumničavo vprašal. »Voham dober parfum. Eva te ubije, če izve ...«

Ni bilo rešitve, Dušan mu je moral povedati zgodbo o mladenki, ki so jo napadli psi. Nacijev obraz je bil vse bolj rdeč in sijoč. Šla sta v spalni prostor, kjer je mirno ležalo dekle in se brez zadrege zastrmelo vanju. Naci je tiho zažvižgal, kar naj bi pomenilo, da mu je všeč, kar vidi.

»Pa kaj vas je prineslo sem v tem vremenu in še na silvestrovo?« jo je pobaral.

Pojasnila je, da je gostja v kmečkem turizmu, Vinski hram kakšen kilometer od tukaj, da je šla na sprehod, hotela je iti dol po klancu, da bi prišla do mesta, pa so jo prestrašili psi in je najbrž od groze in bolečin omedlela. Zvenelo je logično in prepričljivo. Naci je menil, da bi bilo najbolje poklicati lastnika Vinskega hrama, ki bo gotovo poskrbel, da pridejo ponjo.

»Nimam mobilnika, tudi telefonske številke nisem prosila,« je skrušena priznala.

»Ne vem, kje je moj,« je čemerno priznal Dušan.

»Skočim domov po mojega,« se je brž ponudil Naci in odhitel v temo. Ura je kazala deset minut do petih. Morda mi bo celo uspelo priti pravočasno domov, je pomislil Dušan. Eva mu bo odgriznila glavo, če ne prinese pijače ... mislila bo, da se je v goricaх zapil s katerim od znancev. To bi bila katastrofa, navsezadnje je silvestrovo!

Naci se je vrnil z mobilnikom.

»Poklical bom policijo, pa naj posredujejo,« je sklenil, a ga je ženska ustavila.

»Poslušajta, gospoda, saj sem že kar pri sebi,« je bila odločna. »Če bi me vi, Naci, pospremili gor po klancu do vinske ceste, bi bilo v redu, od tam bom zmogla sama. Tam je cesta splužena ... Saj ni taka rana! Kakšne stare hlače bi mi tudi prav prišle ...«

Moška sta se spogledala in Naci je bil brž za to, da pospremi dekle vse do kmečkega turizma, ne samo do splužene ceste vrh griča. Pospremil bi jo še veliko dlje, če bi bilo treba, je namignil. Počakala sta, da si je nataknila Evine stare kavbojke s celimi hlačnicami, potem pa sta dekle in Naci krenila v snežni metež.

Zdaj je bila zunaj že trda tema, nikjer žive duše in nikjer svetlobe. Kot da bi bili na robu sveta, čeprav je bilo mesto le dva kilometra niže v dolini.

»Kaj pa psi?« je zaskrbelo žensko.

»Najbolje bi bilo, da gremo vsi trije. Če se res pojavijo psi, jih bova dva laže ugnala,« je menil Naci. »Dušan, si za? Ne bo nama vzelo več kot dvajset minut.« S kupa suhih polen jih je vzel nekaj in si jih zatlačil za pas.

Dušanu je bilo nerodno povedati, da ga bo žena zadavila, če ne pride pravočasno domov, torej je le stisnil zobe, zaklenil vhodna vrata in si tudi sam zatlačil nekaj polen v žepe in za pas. Luči je pustil prižgane, da se bosta z Nacijem laže prebila nazaj do zidanice.

V gosjem redu so se napatili po strmini proti vinski cesti. Vse naokoli se je vrtinčil čudno leden sneg, da je šumelo in pokljalo, kot bi hodil po gozdnih tleh po suhih vejicah. Sodra? Slab znak, še gazi bodo ledene in neprehodne. Se bosta z Nacijem sploh lahko vrnila do zidanice?

»Zelo mi je žal, da sem vama v breme,« je tiho dejala ženska. Težko je hodila, zato jo je Naci objel okoli pasu in bolj vlekel kot usmerjal v pravo smer.

Potem so prišli! Psi!

»Tiho!« je šepnil Naci. Obstali so kot vkopani in vlekli na ušesa. Najprej je bilo slišati le enakomerno škrebljanje mnogih tac, nato pa tudi že sopenje živali in končno pridušeno renčanje. Živali so zavohale trojico pred seboj. Tri žrtve v trdi temi.

»Kaj bomo? Strah me je,« je zaječala ženska. Naci jo je močnejše prižel k sebi in se oklenil polena za pasom.

»Trije smo, ne bodo si drznili,« jo je miril.

»Vraga ne ... cel trop jih je,« je siknil Dušan in tudi zgrabil poleno. Pogrelo ga je ob spominu na fotografije poklanih ovac, ki so jih nekje na Gorenjskem raztrgali potepuški psi. Pred dnevi je videl posnetke na televiziji. Ovce ali ljudje – je za pse sploh kakšna razlika? A od kod neki so se vzeli? V okolici so bili morda trije ali štirje, a nikoli agresivni.

Da so živali prihajale bliže, se je slišalo in kmalu tudi videlo. V temi so se za bleščali rumeni pari oči, švigali levo in desno kot kakšni mini reflektorji, gobci so ovohavali, prhali in renčali, sneg je frčal naokoli.

»Naci, pokliči policijo! Če se zalomi, če nas napadejo, smo v riti!« mu je šepetaje naložil Dušan.

»Bom ... takoj, če nas prej ne naskočijo ...«

»Od kod hudiča so se vzele preklemane pošasti!« je sopel Dušan in trdno stisnil še drugo poleno. Živali so jih obkrožile, mirno obstale in gledale. Čakale. Kaj neki? Žensko sta imela tik ob sebi kot v sendviču. Jokala je in drhtela, kot da so ji štete minute. Dušan se je zgrozil ob misli, da bi utegnila od šoka spet omedleti, zato ji je zabičal: »Držite to poleno v roki in če kateri napade, se nič ne pomišljajte ... udrihajte, kolikor morete! Jasno?«

Poslušala ga je in zgrabila poleno z obema rokama.

»Upam, da so mi verjeli!« je mrmral Naci po opravljenem telefonskem klicu.

»Noro zveni, ne? Tolpa pobesnelih psov sredi Lendavskih goric.«

»Lahko so prišli z Madžarske preko gozdov, kdo pa ve?«

Meja je bila oddaljena pičlih dvesto metrov od Dušanove zidanice.

»Kaj bomo zdaj?« je besnel Naci.

Živali so bile tu, nepremične, kot okamnele. Renčanje se je polagoma stopnjevalo, a noben pes iz tropa si še ni drznil priti bliže. Naci ni zdržal, nenadoma je

divje zaklel, potem pa zabrisal poleno v najbližjo žival, da je glasno zacvilila, bolj zatulila, potem so pa začele cviliti in tuliti, renčati in skakati še druge.

»Udrihajte po njih, drugače se ne rešimo!« je vpil Naci in mlatil, treskal, da je pokalo, kot bi mesar s sekiro lomil kosti. Kaos! Ženska je jokala, živali tulile, Naci preklinjal, Dušan pa z obema rokama udrihal po vsem, kar mu je prišlo v bližino rok.

»Prekletost! Vam že pokažem, mrcine!« je tulil Naci.

V zmešnjavo je nenadoma posvetil močan snop svetlobe. Oslepljujoč rumen žarek iz velike žepne svetilke. Kot pod čarobno palico je v nekaj delčkih sekunde vse potihnilo. Podivjane živali so se, obsijane z lučmi, prestrašene razkropile.

»Kaj hudiča se dogaja?« je zavpil krepak glas, Dušanu tako znan kot sleherna vinska trta v vinogradu. Potem še en domač glas: »Psi so pobesneli. Zgrabimo ljudi ... trije ste, kajne?«

Zmede je bilo v nekaj trenutkih konec. Prišleki so obkrožili trojico in ji posvetili v obraz.

»Ej, dečki, Dušan je in Naci ... in neznana gospodična!« je tulil glas Dušanovega soseda iz bloka. Tu so bili vsi, ki jih je Eva povabila na svečano silvestrsko večerjo.

»Kaj vas je prineslo sem gor v mraz in sneg?« se je čudil Dušan.

»Mislila sem, da si se zapil pri katerem od sosedov,« je očitajoče dejala Eva, odeta v sijočo srebrno puhovko, podobno vesoljskemu oblačilu, in z rdečo kapo na glavi. »Hvala bogu, da ti ni hudega.«

Ko bi vedela, da se je od groze skoraj podelal v hlače!

»Tako smo bili pripravljeni na pohod!« je vpil Srečko, Evin prijatelj iz šolskih let. »Kaj bi posedali za obloženo mizo! To je prava avantura.«

Eva je hotela vprašati moža še, če je trezen, a ji v tej čudni situaciji ni šlo z jezika.

»Ko te do pol sedmih ni bilo, jo je pograbila panika. Vse nas je nagnala od mize in smo prišli gor. Bomo pač tukaj povečerjali,« je pojasnila soseda Mina. »Gremo na toplo v zidanico, ja?«

»Ste vsi trije celi? Je kdo ranjen?« se je slišalo z leve in desne.

Družčina se je obrnila in se po gazi, ki je v bistvu sploh ni bilo več, vrnila do zidanice, kjer je gorela luč, ki je vabila, tako kot prijeten vonj po gorečem lesu. Znotraj je bilo čudovito toplo, svečano okrašeno, da je Eva nejeverno strmela, saj ni imela pojma, da se je bil minule dni tako trudil ...

»Smo vsi? Vsi celi? Je koga ugriznil pes?« Dušan je šel od enega do drugega, vsakemu posebej stisnil roko, od olajšanja objel Nacija in objokano dekle in si končno oddahnil.

»Mislim, da bo po nas,« je odkrito izlil prestano tesnobo. »Najbrž je ne bi tako gladko odnesli, če bi se trop odločil napasti ... in do tega je manjkalo le nekaj trenutkov.«

»Mater, sem udrihal! Zdelo se mi je, da sem od adrenalina desetkrat močnejši ...« se je šopiril Naci in mlada ženska ga je občudujoče opazovala. Morda se utegne kaj naplesti med njima, je hudomušno pomislil Dušan.

»Če želite, lahko ostanete,« je predlagal Dušan še vedno brezimni obiskovalki. »Ostani tudi ti, Naci! Prostora, hrane in pijače imamo dovolj. Hladilnik je dobro založen ...«

Tudi Eva je opazila poglede, ki so bliskali od Nacija do mlade ženske in nazaj, videla pa je tudi njega, svojega moža, ki kot da je v eni sami noči postal drug človek. Vsaj zdelo se je tako. Poln energije, ves napihnjen od ponosa, ker se je drznil zoperstaviti tropu psov ...

»Predlagam, da izpraznimo hladilnik, zložimo jedi na mizo in povečerjamo, preden pride policija!« je zavpil Dušan, ker je bila družčina tako hrupna, da so prepili drug drugega.

»Policija? Zakaj neki?« je bila zaskrbljena Eva.

Pojasnil ji je, da je Naci klical na pomoč. Če so ga resno vzeli, se bodo prej ali slej prikazali.

Pa so se res. No, prišla sta dva. Premražena policista sta potrkala na vrata okoli enajste ure, ko je iz zidanice, ki je kot rešilna lučka sijala v bleščeči zimski noči, že odmevala pesem.

»Čarobno,« je dejal prvi.

»Prav res nenavadna, čarobna noč,« ga je dopolnil drugi.

»Zakaj sva morala priti sem gor, če nikomur ni hudega?« je vprašal prvi in se oziral po omizju v zidnici. Dušan in ranjenka sta pojasnila, kaj se je zgodilo. Začuden policista sta se spogledovala, kimala, odkimavala, med pripovedjo pa prišla bliže in končno sedla med Dušanove vesele goste.

»Pred dnevi so na Goričkem res videli trop zanemarjenih psov,« je povedal policist, »kmet jih je s strelji iz zračne puške pregнал iz bližine svojih hlevov. Niso si drznili napasti živine.«

»To danes je prvi zabeležen napad ...« je dodal drugi.

»Na srečo se je končal brez hujših posledic ...« je sklenila mladenka z ranjeno nogo.

»Kakšna čudna noč,« je ugotovil policist s kozarcem vročega čaja v roki. Vsi prisotni so se spogledali in sklenili, da ima presneto prav!

BERNADETTE POJBIČ

TŪ GE SMU MIJ DUMÀ

Tij dobru znáš, pupoutnik, kakše pláve barve je lehku nebou v toplij lejtnij dnévaj, kakša je belijna ublákuf, pusejanih na njen, dobru poznaš tistu žmetnu sivijnu, štera se spistij nad poulja pred nevihtuf, znáš kak dišij zemla pu dežji, pa kak dišij pukošena tráva pu senužetaj, kak dišiju zláta žitna poulja pred žétvijuf. Znáš v kakše se bárvne udtenke se udene drevje na jésen, kak mastnu črna je preurána zemla, kak zeléni, rjávi, rdéči su bereki pr voudi ... Tij, šteri si prehodu jezeru pa jezeru putij znaš, kak mehki je sivi praj na dugij cestaj, kak dišij bejli snejg, gda ti zaškrijple pud nugámi.

Tij znáš, ka sou na sekraje dobri, pa tüdi slabi lidjé. Znáš tüdi, ka je sakšemi njeguvu najbouše, najlepše. Samu gda pa, pupoutnik, ednouk prijdeš k nàñ v Prekmurje, ga več nigdàr ne puzàbiš, gvüşnu ka nej. Tak kak či bi te tà pukràjina tü pr Müri zvòrkla, zavsema te prevzeme, pa več nemreš biti brež njé. Skouz buš hodu se nazàj, skouz de te nekaj vlejklv v Prekmurje. Pa znáš zakoj? Náj ti prišepnen: to je zavolo té ravnijce brez kunca, štera se v sakšun lejtnun časi ináči udpéra učen, v drügi bàrvaj, z drügin žmahun, z ináčšimi pučütji. Tou je tista ravnijca, štera se v zijmi razprustré se du tá, ge ju ukou vijdi, du tá, ge se una kunča in se z nébun v enu sámu belijnu zlijé. Idi prejk pu poljaj kak deleč ščéš, stavi se in se zagledni v tou neskunčnust, kamašté se ubrnéš, una je tü, šòrka, mugoučna, neskunčna. In gda sunce pusije na té bejli snejžni plášč, se zasvejti tak, ka ti dih jemlé.

Prijdi, pupoutnik, zaràn na sprotletje, da se naràva bidij, da se rodna zemla, na jesén preuràna, šče bleščij ud vlàžnuga snejga minoule zijme, pa zaj že čaka, ka de se v njou vrglu seme, ka de lehku rudijla. Nej dugu zaten šòrka poulja že začneju zeleneti, žitu začne tirati, pa se na črnuj, mastnuj zemli tak vijdi, kak či bi što ednu velku zelénu punjàvu rasproustru pu njoj. Repica putéra jezeru pa jezeru žutij cvejtuť, cejle njive žutij cvejtuť, se du ubzorja! Zagledni se tà, pupoutnik. En san ringišpiu bàrv, žuta, zeléna, nad sen ten pa takše plàvu nebou, ka se ti srcé stijsne ud lejpuga. Pa ranu v leti! Te, da se je žitu že v klàsje vrglu, šče na pou zelénu, na pou že zlàtu, pu njen pa rdéči mak zacvetij, pa plàvi plavičnjàk! Pa či šče veter zapijha prejk ravnijce! Jaaj, te pa je rejsan tak, kak či bi zlàtu mourje zavaluvijlu, rdéče makuve glávica pa kak ladjice na njen ... Znaš pupoutnik, tü je negda Panonsku mourje bilou, Prekmurci na njegovij ustànkaj živijmu ... Namestu plàvuga mourja nan zaj zrejlu žitu valuvij ... Nej čüdnu, ka je tà prekmurska zemla

tak rodna, ka nan telku sega dobruga dà. Tü na tun mesti je naš prejdnik stau in glédau deleč tà, ge se je plàvu nébu v plàvu mourje zlijlu. Un je pu mourji glédau, mij, njeguvu gnjéšnji putomci, pa glédamu pu zemli, brez kunca pa kràja. Gda se je té naš prejdnik zaglednu v nebou, je tan vidu galejbe leteti, gnjes pa pu plàvun nébi štrki kroužiju. Ubema, prejdniki pa gnjéšnjumi čluveki je bijla dàna tà širijna, tà glubijna, tà svubouda glédati tà deleč v neznànu. In tou neznànu smu zéli za svoje, glij tak kak tüdi lübézen du lepoute sega dumàčuga. Tou je tista lübézen, šteru prekmurski človik šče gnjes dén nosi v sebi, v svojun srci, na svojij dlanej. Srčnust je doubu v dàr ud prejdnikuf, šla je z roda v rod, zakurenijnila se je globuku v njegovuj dùši, v njegovun bistvi.

Zatou pa se zagledni tij tüdi tà deleč, pupoutnik, se du kama ti ukou ségne, se du ubzorja. Nikaj ti nade skvàrilu pugléda, mugouče samu tan jaku, jaku deleč – kak slütnja –, lejpi zeléni brejgi Guričkuga eli pa na drüguj strani Lendavske gurice, ge zlàta kaplica zurij in odket se sakšu jésen čüje jufkanje bràčuf pa pesma kesnu v nouč. Te, da su se moški spravili grouzdje préšat, pa se dol z bregouf na ravnijcu razléga njüv zatégnjeni glas: "Nade mi več ràsla, tràvica zeléna ... ge se mi je šétala, lübica lübléna ..."

Pa je nej bilou liden tü pr Müri nikdàr lehku. Prišle su bojne, edna, pa drüga ... Ž njimi su prišli tisti, šteri su šteli tou zemlou za sebé meti, ju izkuristiti, prišli su pa udišli, pa su pà drügi prišli, pa tüdi udišli. Vérti su se menjàvali, si su šteli Prekmurje za sebé meti, màli prekmurski človik pa je ustau na svojuj zemli. Te zanjima, pupoutnik, kak je tü negda bilou? Lepu je bilou, lepu ... Lepu, pa tüdi tužnu. Tužnu zatou, ka kak koli rodna pa bugata je ud negda bijla prekmurska zemla, je nej sigdàr dàla zadosta, pa su njéni lidjé začnuli glédati prejk njénij mejà. Glédali, te pa šli prejk tej mej v nouvi svejt, z žalustjuf v učàj, trüdni ud sirmaštva. V srci pa su nusili svetlu vüpanje, ka ednouk pa le prijdeju nazàj. Neštérni su rejsan prišli, drügi su pa ustàli v toj tujijni, štera je telku ubečàvala. Ustali su v njénij velikij mestaj, med stejnamu visikij hiž, v njüvun sijvun betouni. Zabadaf su se zgledàvali gor v nebou, ka bi na njen vidli štrke leteti, zabadaf su glédali tà deleč v ubzourje, ka bi vidli tiste njive brez kunca, pa zlàtu klàsje kak valuvij pu njij ... V njij se je naselila nekša tijha utoužnust, da su se zmijslili na doum, na svoju dràgu Müru, na tou črnu vudou, na mrtvice ge regečeju žabe, nad njimi pa kroužiju lastavice. Udišli su, puzàbili pa nigdàr.

Idi pupoutnik pu pràšnuj pouti, fkrej ud njijv prouti lougun, tan ge se med drevjun in trstikuf vije Müra. Čüu buš ju že ud deleč, temna, črna in mérna se valij, kak vejnec snehu pa ju per bregàj lokvanji krasiju. Včasij pa se tüdi una razčemerij in te gràta šče bole črna, šče bole skrivna in divja s svojimi razpenjenimi valouvi in nevarnimi vrtinci. Med zelénjun tan niže dol mlin samejvle. Dugu že več ne mele,

samu stujij, velku voudnu kulou se tū pa tan zazijble, kak v spumin na stàre čase ... Tū pr voudi se pupoutnik stavi. Zagledni se v temne valouve pa buš mugouče zaslūtu tiste dnij, že dāvnu minoule, pudoube tistij tužnij lidij, šteri su že dosta lejnt nazàj udišli, ka bi si v šérnun svejti, šteri tak dosta sega dobruĝa ubečàvle, bouši falat krūha udrejzali. Či buš zàpro učij in puslūhnu, buš mugouče čūu Jànos bàcsijuve cimbale da tistu tužnu zaigraju: "Nade mi več ràsla, tràvica zeléna ... ge se mi je šétala lūbica lūbléna ..." Pugledni ... Vijdiš kosce, kak brūsiju kusé te pa frišku, s šòrkimi zamàhi rejžeju zrejlu žitu? V vručijni lejntuga dnéva su zavijhali rukàve svojih šòrkij robač pa purijnuli krščake deleč dol na šinjek in rejžeju žitu ... Vijdiš za njimi ženske, kak pubérajū pšenicu in ju véžeju v snope? Nad pukošenuf njivuf se vijdi kak zràk titra v vručijni dnéva, žmeten je ud dùha zrejluga zrnja. Vijdiš kak su vprégli krave pa voziju dumou tou zlātu klasje, tà na gümlu? Tū du ga zmlàtili. In gda je mlàčve za tisti dén kunec, gda hica pupistij, te pa ednu sàmu vesélje! Pesma pa plés, Jànoš je tū z banduf, cimbale pa zaigraju tistu: "Marko skàče, Marko skàče pu zelénuj tràvi ..." Klintoun pa šmarnica sta razvézala jezike, nugé, srcà ... In zaj črni krščàki pa lanene janke letiju pu zràki gda Jànos bàcsi Sotič pa Šamarjanku zarejže ...

In gda v Prekmurji mijne vrouče letu in se vlàžna jésen v mrzlu zijmu preveysi, gda su njive že preurane in dugu pu tistun, da su štrki s šòrkimi zamàhi perouti že zapistijli pukràjnu, se meglice nad Müruf zdigneju visiku pud vrhé vrbuvja pa jelš in se spremeniju v ivje. Nej vajenumi pupoutniki bi se znàn tak vidlu, kak či bi se znajšeju v pràvličnun barvnun svejti, cejlun pusütun z ledenimi zvezzdami. In samu klukout Mürinih valouf pa kakši čfout bobra jemi gučij, ka je živlejnje tū ker vudé nej zamrlu, šče kak je žijvu – samu skrilu se je in putūhnulu pred zijmuf.

Idi ud Müre, pupoutnik, vudijlen pu zamrženij putej prouti vési. Stoupi na cestu, štera de te vodila skouz njou. Gda spàdne nouč in zvezjde zažariju na nébi je tū tak, kak či bi živlejnje zamrlu. Kak či bi ledeni severni veter, šteri pijha in füčka prejk prekmurske ravnijce pumeteu in udneseu s seuf se dùše. Kak či bi udpijhnu spumin na zlàta poulja, štera ségaju se du ubzorja in valuviju v vetri ...

Zaj, da se je zijma zagrijzla v njüva živlejnja in senaukroug navrgla snejg pu zurànuj zemli, da veter zameté njive pa putij, su tej dobri lidjé samu šče kak slüt-nja, skriti su pu cimpračaj, v tej s slamuf pukrijtij hižaj, štere su raztorjene pu vési. Kak či bi kakše velke, nasédle debele šporhate prekriu snejg. Samu pu dijmi, šteri se kadij vò z dimnikuf se slüti, ka se tū živlejnje nej stavilu, ka se dele živé. Stoupi pupotnik du máluga okna, cejluga puslikanuga z ledenimi roužami in pugledni notri v velku hižu ... Tū su tej dobri lidjé. Pérje čejšēju eli pa tikvinu seme lūpleju. Sidiju pr dugun stouli, rdéči su v ubràz ud vručijne, ka gazdarica ne špara z drvami

in nalàga péč štera žarij tan v kouti tak, ka malu z mesta nejde! Dišij pu kühanun vijni pa pu makuvij pa urehuvij pugačaj. Pa pu rétešaj. Zatou, ka je gnjes ádomáš! Smijéju se tej dobri lidjé, prpuvidavleju si, kak je negda bilou in da jin vijnu srca segreje, te zuspejvleju šteru stáru pesmu ...

In gda je zimsku delu uprávlenu, kuline puspravlene na hižu, gda se mejsec december pu podstinjaj se du hiž prkráde in se bližja kunec leta, te se pupoutnik sprehodi pu vési. Idi vudijlen pu cesti, s štere su tej vrli lidjé fkrej zmetali snejg v visike küpe, ka kumaj prejk vijdiš. Samu zaslútu buš lehku lejvu pa desnu té s snejgun pukrite hiže, iz šterih že dišij pu Bužiči, pu pugačaj, pu v meki vrezanun jaliči, šteruga glij zaj krasiju s salonskimi cukri. Túdi za živijnu su dobru puskrbeli, na debelu su juj nastlali, pa zaj zrák dišij pu toplun mlejki, pu dobru slami, pu spukojnun méri.

Pučákaj jih na bužičnu nouč. Vido jih buš prijti iz hiž na pout, pu túu, ednuga za drugin, moški máju krščake, ženske su se ugrnule z debelimi šali in ideju ... Ubüti su v žmetne zimske črejvle, pud šterimi škrijple decembrski zmržjeni snejg. Pugledni té črne sence, čiduže več jih prijde na pout, čiduže več jih jé. Udlepiju se ud hiž vudijlen pu vési, pu eden eli dva, prdrúžiju se ustalin na cesti. K polnočki ideju. Te pa se samu naednouk pesma začüje, tijha, mérna ... Svéti Joužef in Marija gresta v mesto Bethlehem ... Nájprej pesem drsij med hižami, nouč na temnu plávu vleče, pusüta je s srebrnimi zvezdami, svetli mejsec na zemlou svejti ... Pesma, ta svéta pubožna mulijtev pa ide pu poti ž njimi. In gda jih je že več, te se svéta pesem zdigne, ide se du nebá, šteru je v tej dugij decembrskij nučaj pusütu z jezeru zvezdami. In svejtiju v toj lejpuj svétuj nouči té zvezde, svejti mejsec, káže pout liden šteri ideju v méri, z vüpanjun v srci ... Mečeju svoj sij dol na zemlou in tak se vijdi, kak či bi v tou neskunčnu belijnu nešče se punu srebrnij biseruf natrousu.

Istina, tak je negda bilou. Gnjes dén je dosta sega inači. K polnočki se več nejde peški. Štrki na nébi, žabe pr Müri, šörka poulja, se tou pa je kak negda ... Tudi svetloubu v dugij decembrskij nučaj je ista. Su pa tiste tužne negdašnje pesmi, tista negdašnja ravnijca, se tistu negdašnje je tak globuku zakopanu v prekmurskun čluveki, ka tou nosi s seuf kama šté udijde. Vrezanu jemi je v düšu.

ALEŠ ROPOŠA

ISKANJE VERONIKE

Po več letih zatišja je sneg zopet pokrtil tromejni kot med Avstrijo, Madžarsko in Slovenijo. Bližali so se božično–novoletni prazniki. Ljudje so garali v službah in doma in se veselili prihajajočih praznikov, polnočnice, peciva, otroci pa daril pod jelko.

Mladi literat Krištof Župan si je blazno želel nastopiti na napovedanem koncertu pod Tromejo v Trdkovi. Ker se trenutna situacija s koronavirusom, ki je pošteno zagodla ljudem v letu 2020 in brisala vsakdanje navade med njimi in njihovimi običaji, še vedno ni umirila, je bil koncert že nekaj časa pod vprašajem. Krištof je razmišljal, kakšna škoda bi bila to, saj v primeru, če bo koncert odpadel, domačemu občinstvu ne bo mogel predstaviti popolnoma novih pesmi iz pravkar izdane pesniške zbirke.

Bilo je v soboto zjutraj, ko se je Krištof usedel za prenosni računalnik in pričel pisati nove verze po navdihu, ko je po prižganem radiu, ki ga je vselej poslušal kot nekakšno zvočno kuliso, slišal naslednje napovedovalčevo poročilo:

»Vse poslušalce pomurskega radia obveščamo, da je včeraj zvečer neznano kam izginila štirinajstletna Veronika Čeh. Oblečena je v črn pulover, sive kavbojke in telovadne copate, verjetno ima na sebi kapo, šal in rokavice. Nazadnje so jo videli včeraj okrog sedmih zvečer v Markovcih na Goričkem, po sporu s starši jo je nazadnje videla prijateljica Katja. Ker obstaja nevarnost, da se ji je na poti kaj zgodilo, vas v primeru, da je kdo videl Veroniko Čeh, vljudno naprošamo, da čim prej sporočite ustrezne podatke na bližnjo policijsko postajo. Za informacijo se starši že vnaprej zahvaljujejo. Najditelja čaka tudi denarna nagrada. Starši sumijo, da se zadržuje v gozdovih na Tromeji.«

»Zadržuje se v gozdovih na Tromeji? Saj ne gre za kočevskega medveda ali kakšno drugo zver! Eh, ti novinarji!« je bental mladi Krištof Župan.

Novica ga je tako spravila iz tira, da cel dopoldan ni napisal ničesar zares uporabnega. In to zdaj, ko bi moral za koncert pripraviti nekaj dobrega! Nekaj takšnega, da bi se lahko ob tem radostili tako vaščani Trdkove kakor naključni obiskovalci koncerta. Besede bi morale biti povzdigujoče, hvalospev božičnim praznikom in hkrati bodrilne ob kriznem letu, ki ga je močno zaznamovala epidemija s korono.

Pri kosilu je o jutranjem sporočilu preko radia opomnil starše.

»Na radiu so rekli, da njeni starši mislijo, da se zadržuje v gozdovih ob Tromeji. Mami in oči, mislim, da bi morali sprožiti iskalno akcijo,« je predlagal Krištof.

»Iskalno akcijo? Mislim, da bo to policija že sama uredila, srček!« je rekla Krištofova mami Breda.

»Jaz pa mislim, da ima Krištof prav. Skupaj lahko stopimo kot gasilci in gremo malo pogledat gori na Tromejo in še malo naokrog. Logarja Romiha bi moral obvestiti in pa lovce, oni poznajo gozdove pod Tromejo kot svoj žep. Pa gozdni delavci tudi!« se je Krištofov oči Boris strinjal s sinom.

Rečeno, storjeno! Boris Župan, Krištofov oči, je malce potelefoniral naokrog in za idejo pridobil tako predsednika kot poveljnika vaškega gasilskega društva. Fantje so se že čez dobre pol ure zbrali pri gasilskem domu in sklenili, da bodo za začetek pregledali vse gozdne ceste v Trdkovi in na Tromeji.

»Pazite na vozilo, danes zna biti kar spolzko! Poleg tega je za današnji dopoldan spet napovedano sneženje. Upajmo, da ni punca v tem mrazu kje zmrznila. Sploh pa mi ni jasno, zakaj je odšla od doma,« je gasilce opozarjal predsednik gasilskega društva, gospod Friderik Kočvar.

»Verjetno se je sprla s starši ali kaj podobnega ... Saj poznaš mladino, ti imaš doma tudi šestnajstletnika, a ne?« je ugibal Boris Župan.

»Ja, imam! Gremo zdaj veselo na delo!« je predsednik Kočvar hitro zamenjal temo, ker mu je tema postala precej neprijetna.

Krištofu se je zdelo precej obrekljivo in neumestno, da bi kdor koli, ki ne pozna Veronike osebno, načenjal temo o vzrokih za njeno izginotje.

Pri ribniku na poti proti gozdni učni poti Tromejnik so gasilci naleteli na parkirano policijsko vozilo. Tudi gasilci so parkirali na parkirišču nasproti ribnika. Malo naprej so naleteli na policista Roberta Smigoja in njegovega kolega Duška Smrekovca.

»Mraz je, kajne? Fantje, upam, da ste dobro oblečeni! Temperature so blizu ničli. Če se deklica skriva kje tu, ali pa je, bognedaj, celo zaspala v snegu, ji ni pomoči! Svetoval bi vam, da se razdelite v skupine po največ trije. Pregledati bo treba celotno gozdno pobočje. Nekateri lahko greste tudi z mano, drugi z Duškom. Sicer pa sami najbolje veste, kako se organizirati, v te zadeve se jaz ne bom spuščal ...« je gasilcem svetoval policist Robert Smigoj.

Krištof je sledil očetu in policistu Robertu, ki sta sklenila najprej preveriti prostor, kjer so bile vsako leto postavljene jaslice. Ostali gasilci so šli pogledat za ribnikom navzgor. Tam je bil drugi del gozdne učne poti.

»Oči, a se spomniš prireditve pod Tromejo, ko smo bili redarji?« je sin Krištof pocukal očeta za rokav.

»Kaj mi hočeš povedati, sinko?« ga ni razumel Boris Župan.

»Med tistimi, ki so bili lani na Tromeji, je bila tudi družina tele deklice Veronike. Ko sem videl fotografije na pomurskem spletnem portalu, mi je kliknilo. Videl sem jih, kako so po prireditvi šli gobarit. In deklica je poznala vsako gobo in vsako luknjo v okolici,« je razlagal Krištof.

»Že razumem, kaj mi hočeš povedati, sine! Veronika torej pozna vsak kotiček Tromeje. Torej bi se po tvoje lahko skrivala kje v kakšni luknji, za katero še mi ne vemo?« je kliknilo tudi očetu Borisu Županu.

»Približno tako, ja! Lahko bi šli pogledat v tisti smeri. Na žalost sem videl samo, kako so stopili v gozd ...« je napletal Krištof.

»Škoditi ne more, lahko samo koristi! Prav, fant, vodi nas po poteh, kjer si takrat videl njeno družino ... « je pristal tudi policist Robert, sploh po tistem, ko v bližini jaslic niso našli nobene sledi, da bi tukaj mimo prejšnji večer ali to jutro stopala človeška noga.

Krištof pravzaprav ni bil prepričan o tem, ali je to, kar je pravkar predlagal, sploh smiseln predlog. A zdelo se mu je, da v tem trenutku, ko Veroniko išče pol Prekmurja, noben predlog ne more biti napačen ...

Policist Robert Smigoj je delal na policijski postaji na Goričkem že dolgih dvajset let. Poznal je marsikatero skrite koticke na tem območju. V teh dvajsetih letih se je večkrat zgodilo, da so iskali kakšnega gobarja, ki je zavil z ustaljenih poti in bil na koncu najden na povsem drugem območju. A trenutna situacija, ko so morali nekaj dni pred samim božičem na Tromeji v Trdkovi iskati izgubljeno deklico, mu nikakor ni šla po žilah. Zapadel sneg, ki so se mu že kmalu hoteli pridružiti novi zameti ...

Policist Robert, gasilec Boris in njegov sin Krištof, prav tako obetaven mlad gasilec, so s parkirišča pred jaslicami, kjer bi moral biti čez nekaj dni organiziran božični koncert, zavili globlje v gozd. Tokrat je skupino vodil mladi Krištof, ki se je po lastnem pričevanju dobro spominjal, da je zdaj že pred dobrim letom in pol tod hodila Veronika Čeh. Malo prej je pogledal na spletno stran in se mu je skoraj zavrtelo v glavi. Jasno mu je bilo, da je ta obraz že nekje videl. Na prireditvi na Tromeji, ko so praznovali tridesetletnico mednarodnega srečanja treh dežel, Avstrije, Madžarske in Slovenije, je za hip uzrl tudi njen obraz. Obraz pogrešane deklice Veronike Čeh.

»Lahko vprašam, po čem sploh sklepajo, da je deklica na Tromeji?« je vprašal Boris Župan.

»Starši so tako navedli v prijavi, ker sumijo, da ima deklica tukaj prijatelje. Brez skrbi, v posamezne vasi smo poslali patroljo. Ljudje, predvsem upokojenci, po navadi poslušajo lokalni radio in bi zdaj že zagotovo poklicali na policijsko postajo,

če bi jo kje zagledali. Seveda vsi namigi niso pravi, tu je treba biti še posebno previden!« je razlagal policist Robert.

»Škoda, da nismo vzeli s seboj Rike!« je obžaloval Krištof.

»Še tega bi bilo treba! Ona ni policijski pes, čeprav je nemška ovčarka! Sploh pa je stara komaj dobro leto dni ...« je njegov oče Boris samo zamahnil z roko.

»Poglejta tukaj, malo bolj levo, kjer pravkar stojita! Sveže stopinje v snegu!« je takrat vzkliknil policist.

»Kje? Pokažite!« je kriknil osupli Krištof in se zapodil v smeri proti policistu Robertu.

Policist Robert je stal dobrih deset metrov stran od Krištofa in njegovega očeta in z žepno svetilko osvetljeval prizorišče najdbe. Razločno je bilo videti dvoje stopinj v snegu, ki so bile nedvomno človeške. Zelo verjetno od pogrešane deklice Veronike Čeh.

»Na pravi poti smo, bravo, odlično! Misite ... da je Veronika ranjena?« se je veselil Krištof, a ga je kaj kmalu zaskrbelo.

»Bo treba natančneje pogledati tole gozdno področje. Morda je v kakšni globeli. Tukaj je kar nekaj strmega področja,« je poznavalsko kimal policist.

»Pohitimo, morda nimamo več veliko časa!« je rekel Boris Župan in tudi on prižgal svetilko.

Ko so pričeli iskati, je bila ura okrog pol dveh, zdaj pa je odbilo tretjo popoldne. Ker se pozimi običajno hitreje stemni, je iskalce pod Tromejo začelo skrbeti, da se bo morda iskanje Veronike razpletlo celo tragično ...

Stopinje v snegu so izginile za ovinkom. Ko so policist Robert in gasilca Boris in Krištof prišli do globeli, so v manjši jami opazili deklico, katere obraz je bil spačen od bolečine.

»O, pa smo te vendarle našli! Nam lahko poveš, kako si prišla do sem in kaj si sploh nameravala? Zbežati?« je spraševal policist Robert.

»Dobro, da ste prišli! Dobro, da ste prišli! Spodrsnilo mi je, padla sem po snegu navzdol in si zlomila gleženj!« je mlada Veronika ječala od bolečine.

»Povej nam, kako si prišla sem, pa ti bomo pomagali ven!« ni popuščal policist Robert.

»Gospod, a je ne matrate preveč?« se je Veroniki postavil v bran Krištof.

»Zbežala sem od doma, gospod! Doma ni bilo za držati! Samo prepirata se. Ločujeta se. Trdita, da sta tam samo zaradi mene. Jima bom že pokazala, sem si rekla! Zvečer sem šla. Po svoje,« je govorila Veronika. Kakor slap so besede švigale iz nje.

»In? A je bilo vredno? Kaj pa, če te SLUČAJNO ne bi našli? In kako to, da nisi poklicala policije ali vsaj 112?« jo je zasliševal policist Robert.

»Telefon se mi je izpraznil, zato nisem mogla več poklicati nikogar! Grozen dan je bil včeraj ... Komaj sem čakala, da sem odšla!« je zavpila Veronika.

Gasilcu Borisu Županu je zazvonil mobilni telefon. Klical ga je predsednik Kočever. Boris je komaj čakal, da mu pove za najdeno deklico. Moral bo pohiteti, kajti ko se predsednik razgovori, ga zlepa ni mogoče ustaviti. Javil mu je, da je deklica najdena, sicer rahlo poškodovana, a živa!

»Če ne bo šlo drugače, boš božične dni preživela pri nas!« je deklico nagovoril Krištof.

»O, za to pa bi ti bila res hvaležna!« se je vzradostila Veronika.

»Ne vem, če bo to ravno izvedljivo, sinko moj! Najprej bodo policisti naredili zapisnik, nato bomo videli, kaj bodo rekli starši,« je Boris Župan odkimaval z glavo.

»Samo k staršem ne, prosim!« je odkimavala Veronika.

»A je res tako hudo? Najprej te bodo prevzeli reševalci in ti oskrbeli nogo. Sem jih že poklical. No, zdaj pa se poskusi postaviti na noge, pomagali ti bomo, vsak z ene strani,« je vztrajal Robert.

Veronika je bila videti povsem zdelana. Od utrujenosti in neprespanosti je imela temne podočnjake. Krištofu se je resnično zasmilila. Po vsem, kar je povedala, je bilo jasno, da zanjo doma ni bilo svetle prihodnosti. Grozno! Samo upa lahko, da se niso nad njo tudi fizično znašali.

»Še dobro, da imam tako skrbnega očeta in mamo!« si je mislil Krištof.

»Ljubica, zdaj te bova z Borisom dvignila vsak z ene strani, ti pa boš počasi stopila na nogo. Ampak ne na tvojo desno, ki je poškodovana, najprej poizkusi z levo naprej. Velja? Gremo, punca!« je policist Robert dajal navodila Veroniki, ki je kimala, češ da je razumela vsa navodila.

»Lahko kaj pomagam, oči?« je vprašal Krištof.

»Najbolje boš pomagal tako, če nama boš svetil z žepno svetilko vse do parkirišča,« ga je nemudoma zaposlil oči Boris Župan.

Mediji so najdbo izginule Veronike razglasili malodane za predbožični čudež. Policist Robert, ki je o najdbi bral članek v regionalnem časopisju, se je hihital zaradi vseh mogočih domislic, s katerimi je novinar naredil članek spektakularen.

»Ta bi moral biti pisatelj! Marsikaj je tudi izmišljenega, a nič ne de, tako bo vsaj več ljudi zvedelo za to našo tromejo v Trdkovi!« se je hahljal Robert še dolgo po prebranem članku.

Veroniko so reševalci ustrezno oskrbeli, nato bi se morala oglasiti na policijski postaji, kjer bi jo prevzeli starši. Do slednjega ni prišlo, ker sta se na policijski postaji oglasila Krištof in njegov oče Boris. Po enourni razlagi je policist Robert sklenil, da punca lahko dela družbo trdkovskima gasilcema, a da bosta morala o njej redno poročati na policijsko postajo.

Policistova privolitev v to, da Veronika vsaj nekaj dni ostane pri *Soldatovih* v Trdkovi, je bila voda na mlin Krištofovim zamislim. Veronika mu je v teh nekaj dneh, kolikor mu jih je še ostalo do božiča, postala skoraj kakor sestra. Zaupala mu je, da se kot edinka počuti skrajno nesrečna, ker oči popiva, mami pa stalno kriči na njega oziroma obratno.

»Starša se ločujeta. Ne vem, kako bom to prenesla! Ne morem si predstavljati, da bi morala biti en teden pri očetu, en teden pa pri mami! Saj bi umrla! Oba imam rada, ne morem biti samo nekje na pol! Ah, Krištof, prav rada bi umrla, veš!« je pravila obupana Veronika.

»Ne smeš tako razmišljati! Božiček ti ne bo ničesar prinesel, če boš taka!« se je ustrašil Krištof.

»A ti še verjameš v Božička? Jaz pa prav nič, veš! Decembra se atek in mamica najbolj prepirata. Prav nič božičnega vzdušja ni v naši družini. Saj sploh ne vem, če je bil ata kdaj v cerkvi! Zjutraj gre v službo, popoldne v gostilno in tam ostane do večera. Briga ga za korono! Mama pa tudi dela po vse dneve kot čistilka na Petro-lu. Čisti vso tisto svinjarijo, ki jo drugi pustijo za sabo. Jaz pa ne vem, kaj naj sama s sabo, Krištof! Silijo me v gimnazijo, a vem, da nisem dovolj dobra. Ekonomija me ne zanima, kmetijska niti slučajno! Ne vem, kam naj sploh grem in kaj naj sploh delam v življenju, a si predstavljaš, Krištof, kako je to?« je pripovedovala Veronika in se držala za glavo.

Krištofu se je Veronika zdela za svoja leta precej odrasla. Bolj po načinu razmišljanja kot po videzu. A kaj naj ji reče? Kaj naj ji pove? Da mu ni vseeno zanjo? Da ji pravzaprav ne zna pomagati? Da je le dijak srednje gostinske in turistične šole, ki uživa v pisanju literature in se pravzaprav še išče? A sploh obstaja primeren nasvet?

V času koronskih ukrepov so za maše veljali strogi ukrepi, zato je bila udeležba pri polnočnici vprašljiva. Člani družine Župan so se z avtorizacijo odločili letos izpustiti polnočnico. Raje jo bodo preživeli doma pri postavljenih jaslicah in jelki ter molili. Krištof je bil sicer izjemno razočaran, ker je z avtorizacijo trenutne situacije v državi, ko je virus kazal zobe, odpadel tudi vsakoletni pohod z baklami k polnočnici, a ga je oči Boris potolažil, da imajo zdaj več časa zase in za družino. Tudi za Veroniko, ki bo letos po naključju preživela z njimi največji krščanski praznik.

SLAVICA SUNČIČ

MOJE ŽIVLJENJE

To je življenjska zgodba moje prijateljice, ki je sicer nekoliko let starejša od mene. Življenjske okoliščine so naju povezale, tako da sodelujeva že več kot petnajst let. Tako sem jo imela možnost dodobra spoznati. Ko je imela zdravstvene težave in se nekaj časa nisva srečevali, sem jo vprašala o njenem življenju, o katerem nikoli ni govorila. Ne vem, zakaj se je odločila in mi povedala svojo zgodbo ter tudi dovolila, da sem si zapisala. Zgodba je sicer nekoliko spremenjena, prav tako so imena in vsakršna podobnost izključeni.

Takšna je njena zgodba:

Bilo je med drugo svetovno vojno, meseca aprila sem prijokala na svet. Starši moje mame so mi povedali, da sta se oče in mama spoznala v neki gostilni v Celju, kjer je mama stregla gostom, pospravljala in prala, pošiljala domov denar, kjer je imela še mlajšega brata Franca in sestro Olgo, najstarejša hčerka Elizabeta pa je živela pri tujih ljudeh, ker je bilo doma premalo kruha za vse. Živel so v hišici iz blata, pokriti s slamo, ki so jo dobili od sosedov, vendar so za to morali delati na njihovi kmetiji od jutra do večera. Na obisk je prišel moj oče in prosil za roko moje mame. Dal jim je tudi nekaj denarja, ker se je želel izkazati kot dober gospodar iz mesta, rudarski preddelavec z nekaj prihranki in stanovanjem v bloku.

Mama me je imela neizmerno rada, so pravili sosedje. Venomer me je poljubljala in govorila: »Ti moje zlato, ti moja edina sreča.« Z očetom se namreč nista razumela. Bil je 17 let starejši od nje, z grenko izkušnjo v prvem zakonu, in je sploh ni pustil iz hiše – nobenih obiskov ni dovoljeval, nikamor ni smela iti. S prvo ženo Marijo sta namreč imela hčerko Ivico, ki pa se je takrat med vojno nesrečno zaljubila v avstrijskega vojaka, ki se je moral bojevati pri nas na strani Hitlerja. Zanosila je in oče jo je enostavno spodil iz hiše. Njen fant jo je nekako spravil čez mejo v Avstrijo k svoji materi, saj mu je pri 17 letih rodila hčerkico Danielo. Ker pa so vse ilegalce v Avstriji iskali, so našli tudi njo in jo z ostalimi ustrelili pred neko jamo v gozdu in jih enostavno zasuli. Pripovedovali so, da se je zemlja še dolgo dvigala, ker niso bili vsi takoj mrtvi. Tega pa očetova prva žena ni mogla preboleti, zato sta se ločila in odšla je v Avstrijo, si poiskala podstrešno sobico pri neki družini, vzela vnukinjo k sebi in jo vzgajala. Preživljala se je s pranjem perila družinam, pospravljanjem, likanjem in drugimi deli.

Nekega jesenskega dne leta 1944, ko sem bila stara komaj nekaj mesecev, so partizani izvedli ofenzivo na Cementarno Trbovlje, ker je bilo tam nemško poveljstvo za to področje. Vendar so cilj zgrešili in bombe so padle tik pred tri stanovanjske bloke, ki so bili od cementarne oddaljeni kakih 500 metrov. Moja mama je šla ravno po vodo k vodnjaku na dvorišče pred blokom. Ko je zaslišala letala, so začeli ljudje tekati sem in tja in v bližnje zaklonišče. Mama pa je stekla po mene v tretje nadstropje, vendar jo je med vrati stanovanja zadel kos granate v glavo, da je bila takoj mrtva. Jaz pa sem obležala, obrnjena na trebuh v zibelki malo stran od nje, pokrita z vsem, kar je padalo s stropa med bombardiranjem. Našla me je sosedja in me odnesla očetovemu bratu nedaleč stran. Z ženo nista imela otrok in nekaj časa sem bila pri njiju. Potem pa sem zelo zbolela in dedek in babica iz Pristave sta me želela vzeti k sebi. In res bila sem pri njiju, ki sta me ljubeče vzgajala.

Pa je nekega dne po vojni prišel k nam na obisk moj oče. Videl je najmlajšo sestro Olgo, staro komaj 22 let. Pregovoril je stare starše in njo, naj mu jo dajo za ženo, ker itak nimajo kaj jesti. Da ji bo v mestu lepo, da bo živela v bloku, da ji bo kupil klobuk, da bo gospa. Tako da ne bom imela mačehe, ampak dobro mamico, ki me bo imela rada. Pa jo je pregovoril in smo šli ... Vendar je kaj kmalu spoznala, da je to njena življenjska napaka. Posebno, ker je bila veselega značaja, prej obkrožena z mnogimi prijatelji in prijateljicami, v dramskem krožku, v pevskem zboru v cerkvi. Takrat je bila srečna, pa čeprav samo v eni obleki. Jokala je, ker tudi ona ni smela iz hiše, samo v trgovino in takoj nazaj, kuhati tudi ni prav znala, nič ni dobro naredila, saj je bila tudi še premlada. Pa ga je pregovorila, da sva šli včasih malo na obisk k starim staršem. Seveda je našla tu tudi svojo prejšnjo ljubezen. In tako je očetu odkrito povedala, da ga nima rada in da bi šla rada nazaj domov, mene pa bi vzela s seboj. Po prepirih je prišlo do ločitve. Spominjam se še, kako sem stala v Celju pri sodniški mizi in radovedno opazovala, kaj se dogaja. Po dolgem prepričevanju sodnika je oče privolil, da me je vzela s seboj k starim staršem, dokler mi ne najde primerne vzgojiteljice ali pa nove mačehe.

Bila sem srečen otrok, ko sem bila na Grlavi. Igrala sem se s punčkami iz cunj, s koruznimi punčkami, ki sem jim spletala kitke, čeprav je imela babica koruzni kruh pod ključem in ga je delila ob določenem času, čeprav smo jedli samo krompir in fižol. Le ob trgatvi (imeli smo veliko brajd okrog hiše) sem vedno dobila petelinovo nogo in to celo! Pa dedek je včasih prinesel kolone in kakšen kos mesa, ko je hodil mesarit. Oče je namreč dajal samo eno tretjino otroškega dodatka, ki ga je prejemal zame. Ostalo, češ da je hranil za moje šolanje.

Tako je prišel dan, ko sem morala prvič v šolo. Dobro se spominjam, kako mi je teta Olga dala belo mašno v lase, ko pa me je umivala, nisem pustila, da bi mi umila vrat. Oblekla mi je tudi črn predpasniček, tak z naborki na naramnicah.

V šoli je bilo lepo, čeprav sem morala iti peš kar štiri kilometre daleč. Pozimi me je zeblo, ker sem imela prekratke nogavice, čevlji so bili vedno premočeni, saj jih je iz svinjske kože dedek sam izdelal. Pa koliko snega je takrat zapadlo! Dedek me je nosil skozi sneženi tunel po klancu pod gozdom. Včasih pa nas je sosed peljal s konji in sanmi. To je bil užitek!

Nekega dne pa je prišel po mene oče, naj grem z njim v Trbovlje na obisk. A nisem hotela brez tete Olge. In tako smo odšli. Teta Olga me je, ko smo prispeli v blok, odnesla na straniščno školjko in dejala: »Obljubi, da ne boš povedala atiju, kar ti bom sedaj zaupala!« Seveda sem obljubila in mu tudi nisem nikoli povedala. »Veš, jutri gremo na obisk k teti, očetovi sestri, v Zagorje. Potem te misli pustiti tam, ker bi te ona vzela za svojo!« Oh, me je spreletelo! Potem ne bom več pri moji dragi babici in dedku!

In res smo šli na »obisk«! Ko smo se poslavljali, sem enostavno vzela svojo jopico in že tekla v hrib proti Trbovljam in vpila: »Adijo!« Oče je tekel za menoj in rekel: »Ostani malo tu na počitnicah!«

»Ne, ne, nočem, grem domov k babici in dedku!«

Ko smo prišli v blok, sem doživela nekaj strašnega. Oče je nameril pištolo v teto Olgo in morala je obljubiti, da me bo naslednji dan prepričala in odpeljala v Zagorje k teti ter da moram ostati tam. Res je drugi dan to storila. Vendar pa sem tam pri teti, ko je Olga odšla, ves dan jokala, nisem hotela nič jesti, nisem se ganila iz postelje, kjer naj bi spala. Pa tako lepo rumeno hruško mi je dala, a je nisem vzela. Zasmilila sem se ji, prijela me je za roko in odšli sva čez hrib nazaj v Trbovlje. Tam so se skupno dogovorili, da še grem nazaj k starim staršem in da bom morala v Trbovlje po četrtem razredu.

Tako sem bila spet pri moji dragi babici in dedku, srečna in vesela. Ko pa sem končala četrty razred, me je poklicala učiteljica Cilka v pisarno in mi pokazala očetovo pismo. Spraševal je, ali sem dobra učenka, ali sem sposobna za nadaljnje šolanje itd. Prosil je, da naj me prepriča, kakor tudi babico in dedka, da moram v Trbovlje v gimnazijo, ker je gimnazija v Ljutomeru predaleč – 8 km hoje. On se je takrat že četrtič poročil z 29 let mlajšo ženo Tino, ki pa je bila revica, delavka v premogovniku, revnih staršev, pa še samo štiri razrede osnovne šole je imela. Prati in kuhati jo je naučil on. Vendar sem po vseh zakonih pripadala njemu in nič se ni dalo storiti. Nekega jesenskega dne me je dedek posadil na lesen voz in sosed naju je odpeljal na vlak v Ljutomer. Kako sem jokala, kako žalostno sem gledala jokajočo babico in teto Olgo, kako me je bolelo srce!

Ko sva z dedkom prišla k očetu, naju je na vratih počakala mačeha, vsa nasmejana, in mali bratec Darko, star eno leto. Ne bom pozabila smeha mačeha, ki sploh ni zaprla ust! Dedek me je močno stisnil k sebi in me dolgo, dolgo držal v objemu,

nato je hitro odšel nazaj na vlak. Tekla sem za njim, pa je tekel tudi on in vpil: »Saj boš vsako leto prišla na počitnice! Le pridna bodi.«

Potem se je začela mora. Spala sem na kavču v skupni spalnici. Mimo okna so po zraku vozili vozički surovino za cementarno. Kar naprej je ropotalo. Mimo bloka je vozil vlakec premog za kurjavo v cementarni in delavce na delo. Pred blokom je bila glavna cesta, takrat še neasfaltirana, po kateri so vozili tovornjaki in redki avtomobili, pa avtobusi. V kuhinji je bil na podu na tleh pri vhodu velik okrogel črn madež od krvi, ker je tam mrtva obležala moja mama. Če sem pogledala skozi okno, pa je bilo vse sivo od cementarniškega in elektrarniškega prahu. Pa sem jokala ponoči, ker nisem mogla spati. Oče me je tolažil, češ da se bom privadila. Prišel je k meni na kavč, me pokrnil in pobožal. Prvič v življenju! Pa je skočila mačeha pokonci! »Tako, zdaj me boš pa z lastno hčerko varal!« In pričela si je puliti lase z glave! Ni je mogel pomiriti drugače, kot da ji je eno primazal. Jaz pa sem stekla ven in v spalni srajci tekla in tekla proti reki Savi, ki je bila oddaljena kak kilometer. Ko sem že bila na mostu, trdno prepričana, da skočim v reko, me je zgrabil za roko sosedov fant, ki je stanoval v našem bloku. Vso premraženo me je odnesel k svoji mami. Ta je šla po očeta, ki je imel še kar probleme z ženo, in mu povedala, kaj se je zgodilo in da bom prespala to noč pri njih. Ko sem se zjutraj zbudila, sta prišla z mačeho po mene in objubila, da bo vse še dobro.

S prijateljicami Sonjo, Gito in Jožico smo hodile vsak dan peš po makadamski cesti, katero so ravno tlakovali s kockami in je bilo vse polno gradbenih strojev, kamionov, kupov peska, prahu. In to 6 km čez celo Trbovlje! Oh, kako bi raje hodila po makadamski cesti 8 km proti Ljutomeru v gimnazijo! Takrat je namreč še veljalo, da slabši učenci hodijo v osemletko, dobri, ki naj bi dalje študirali, pa namesto v peti razred v nižjo gimnazijo.

In vsak dan smo morale mimo pekarnе, seveda brez zajtrka. Kako je dišalo po svežem kruhu in žemljah! Sonja si je vsak dan kupila žemljico, ostali dve prijateljici pa včasih. Meni pa oče nikoli ni dal denarja.

Moja teta Elizabeta – Lili – je stanovala v bližnjem naselju v podstrešni sobice neke gospe. Vsako nedeljo popoldne sem smela k njej. To je bilo moje največje veselje. Imela me je rada, saj je bila tudi moja krstna botra in povedala mi je, da ji je moja mama venomer govorila: »Če se mi kaj zgodi, poskrbi za mojo hčerko.« Kot da bi slutila, kako kruta bo usoda. Vsako nedeljo mi je teta pripravila kuhano kranjsko klobaso in to cel par! Kako je bila dobra! Pa vedno mi je dala 550 dinarjev, kar je bilo dovolj za pet žemljic ali pa enkrat za kino. Kako težka odločitev je bila, za kaj denar porabiti! Doma smo namreč jedli samo črno kavo in kruh, zelje, fižol, krompir in prežganko. V nedeljo pa govejo juho z rezanci in kuhano govedino s krompirjem, ki jo je oče razdelil: Darku, ki je bil še otrok, največji košček,

sebi malo manjšega, ker je delal v rudniku, nato mačehi še manjšega, meni pa najmanjšega, ker sem bila manjša kot ona.

Ko je dobil plačo, je vedno prinesel v črni aktovki velik zvit kolobar navadne klobase in potem je polovico razdelil po istem sistemu, drugo polovico pa je pustil in obesil v shrambi visoko na žebelj v steni, da si jo je rezal in nosil za malico v službo. Pa sva z bratcem, ko je bil malo večji, včasih kaj »odškrcnila«. Jaz sem ga dvignila, on pa je odrezal – malo meni, malo tebi!

Od mojih obljubljenih počitnic na Veščici seveda ni bilo nič! Samo na pogreb, ko je umrla babica, sem smela s teto Lili.

V gimnaziji je bila razredničarka strah in trepet. Pa še matematiko in fiziko je učila. Nikoli ne bom pozabila, kako me je prizadela, ko mi je pred šolsko tablo pred vsemi rekla. »Punca, ti pa smrdiš po znoju! Preobleci se vendar in umij!« Pa se nisem mogla preobleči, ker sem imela samo dve obleki, druga je bila v pranju. Takrat še ni bilo pralnih strojev in mačeha se ni preveč trudila s pranjem. Vendar je kljub strogosti razredničarka bila dobra po srcu in kaj kmalu je spoznala, kakšno življenje imam. Tudi nisem smela na noben izlet, češ da ni denarja, in v nobenih izvenšolskih dejavnostih se nisem smela udeleževati, češ da me to lahko pokvari. A so očeta profesorji prepričali, da sem lahko sodelovala pri pevskem zboru. Ko smo na tekmovanju zasedli prvo mesto, smo skupaj s pevovodjem, našim profesorjem glasbe, malo praznovali s torto, ki smo jo dobili za nagrado, peli in se veselili. Ko je bila ura 23, sem rekla, da moram domov. Tam je bil tudi sosedov fant, tisti, ki me je takrat ob Savi rešil. Profesor je rekel, da bova šla skupaj domov in da bo on že razložil očetu. Domov sva prišla opolnoči in nisem smela noter. Bilo je zaklenjeno. Oče mi je skozi zaprta vrata rekel: »Kjer si bila doslej, bodi še dalje!« In nobena razlaga ni pomagala. Celo noč sem sedela na leseni straniščni školjki na skupnem hodniku v bloku, zjutraj pa mi je skozi vrata vrغل šolsko torbo in rekel: »Sedaj pa zgini, pri meni ‚kurbarije‘ ne boš zganjala, tako kot ta prva hčerka!«

V šoli sem po drugi uri pri naravoslovju padla v nezavest. Ko so me odnesli v zbornico in spraševali, kaj se mi je zgodilo, sem vse povedala. Poklicali so očeta in profesor petja mu je vse pojasnil. Moja razredničarka pa mu je rekla: »Takšnega ravnanja s tako pridno deklico, ki je najboljša v razredu, ne dovolim! Pripravite vse, kar je njenega. Jaz pridem danes po njo in ostala bo pri meni.« Bila je sama v veliki hiši, s sinom in njegovim kolegom, ki je bil tudi brez staršev. Pri njej sem se učila kuhati, likati, pospravljati, kupila mi je tudi topla oblačila. Uredila mi je tudi, da sem poučevala dijake nižjih razredov in sošolce ter si tako služila denar, da sem si lahko kupila obleke in čevlje. Na sodišču so ji kot skrbnici prisodili vse pravice. Tako mi je lahko privoščila boljšo hrano, boljše obleke in obutev in tudi na izlete sem lahko hodila. Tudi mojega starega očeta sem povabila na obisk, ki je bil ves

srečen, ko je videl, kje živim. Pa na počitnice k njemu sem tudi lahko šla! Nič mi ni bilo težko, ko sem se prvič sama peljala z vlakom in morala trikrat prestopiti. Kar ves dan je trajalo. Na postaji v Ljutomeru me je čakal dedek z vozom in sosedovo kobilu! Kako čudovit mesec sem preživela med svojimi prijatelji v prelepi naravi. To je bilo moje največje veselje in sreča. Neizmerno me je prizadelo, ko je dedek kmalu zatem umrl.

Ko sem končala nižjo gimnazijo, stara petnajst let, polna sanj in želja, sem spet prišla na počitnice v svoj ljubljeni kraj, vendar tokrat k svoji teti Olgi, bivši mami, ki je takrat že imela svojo družino. Tu so bili še moji prijatelji, prijateljice, dobri sosede, lepa zelena pokrajina, reka, v kateri smo se kopali. In kako so ptički zjutraj lepo peli! Pa cela dva meseca sem bila lahko tu! Le dedka in babice ni bilo več, tega sem se z žalostjo spominjala.

Hodili smo na mladinske gledališke predstave v skromen mladinski dom, na vaške veselice, pa sami smo si prirejali srečanja ob nedeljah popoldne. Peli smo in se smejali in si pripovedovali tudi že ljubezenske zgodbe. Tako sem tudi jaz na kopanju spoznala svojo prvo najstniško ljubezen, ki pa se ni uresničila, vendar prve ljubezni človek nikoli ne pozabi! –

Da ne bi bila predolga, bom zgodbo na tem mestu zaključila. Ampak doživljala je še veliko slabega, poskus posilstva, našla je obešeno mačeho, ostala brez stanovanja, oče je bil obseden s tem, da je njegova lastna hčerka kurba. Dobila pa je kadrovske študentske stipendije, nastopala v gledaliških igrah, pela pri zabavnem ansamblu, najprej v duetu in na koncu solo takratni največji hit »O sole mio«. Doštudirala je, govorila tri tuje jezike, opravljala zahtevne in odgovorne službe, bila žena in mama in danes je moja prijateljica, najsrečnejša babica. Srečna sem zanjo.

Tako je tudi njej posijala svetloba, ki jo vedno potrebujemo, vsak dan znova, še posebej sedaj v teh drugačnih časih, za marsikoga zelo težavnih, ne samo v mesecu decembru.

BOŽENA TANŠEK

FINA GOSPA

Greta je ženska, ki veliko da nase, kar se zunanosti tiče. S tem seveda ni nič narobe, če bi ostajalo znotraj normalnih okvirov njenih finančnih zmožnosti. Za nego obraza in telesa ter vsega, kar je povezano z njima, zapravi veliko denarja pa tudi časa. Lepotilni saloni niso poceni. Kolesarjenje prav tako ni zastoj, kupila si je namreč športno opremo, namenjeno profesionalnim športnikom.

Neizogibno je, da njena zagnanost krepko posega v družinski proračun, na škodo preostalih članov. Pokriva se s preveliko prešito odejo. To bi ostal problem njene družine, če ne bi delala škode tudi drugim.

Je reklama, kaj naredita dober make up in urejenost iz povprečne ženske ... lepoticico namreč. Obraza je sicer čednega, obkrožajo ga lasje, počesani v brezhibno pričesko. Na nogah se ji vidijo krčne žile, če je brez nogavic seveda, zato raje nosi hlače. Celulit, povešene prsi in maščobne obloge po životu so dobro zakriti.

A se vseeno postavlja kot manekenka, ki ji zob časa ne more nič. S svojo lepoto se rada hvali.

»So mi včeraj v službi rekli, da sem lepa za svoja leta in da bi lahko bila za model v modnem časopisu. Ja, pa saj sem bila. Ko sem bila mlada, so me snubili za manekenko in sem se pojavila na naslovnici ženske revije.«

Za snubljenje se ne ve zagotovo, dvakrat pa se je res sprehodila po modni pisti na lokalni prireditvi v mestu, skupaj z več mladenkami. Tudi na naslovnici revije se je pojavila, a kot neznano dekle.

»To je ta fotografija,« jo še danes rada pokaže obiskovalcem.

Dala jo je tudi v okvir, za potomce. Ne ve se, ali je zlat ali navaden. Naj se ve, da je bila »uspešna« manekenka, ki bi skoraj prodrla na svetovno sceno. Najbrž je le-ta veliko izgubila, ker je na njej ni bilo.

Pri moškem spolu vžgeta Gretina samozavest in prepričanost, da je takoj za mis sveta ali pa vsaj za mis Slovenije. Ženske, ki jo premalo poznajo, pa so zavistne. To je sicer eden izmed njenih ciljev. Rada izstopa na način, ki ga obvlada, rada skali čisto vodo. Ta igra v psihološkem smislu izvira iz njenega otroštva. Rodila se je v družini, kjer je pogrešala materialne in druge ugodnosti.

Veliko evrov gre za oblačila, čevlje, torbice, nakit in še kaj. Nakit mora biti iz zlata in diamantov, bižuterije ne nosi. To spada h gospe njenega kova. Ni, da ni. Z zunanjo urejenostjo so povezane tudi materialne dobrine. Drago pohištvo, avto,

hiša, vikend, dopust v tujini – v eksotičnih krajih ... Vedno boljše, lepše in dražje, kot imajo sosedge ter prijatelji. Pomembna je blagovna znamka, dražja kot je, več velja. Skladati se mora tudi s prefinjenim okusom, ki sicer ni zrasel v njeni glavi, ampak v tuji. Je namreč izvrstna oponašalka.

S skromno plačo administratorke in sicer solidno moževo je težko vzdrževati tovrstne nadpovprečne potrebe, zato občasno išče tudi dodatne zunanje finančne vire. Ampak ne v delu, to je prenaporno. Pa škoda je urejenih, dolgih lakiranih nohtov, ki se ob povečani uporabi hitro zlomijo. Bolje je, če služenje združiš z uživanjem, sploh v pripravnem ležečem položaju. Seveda tako, da mož ne izve. Najbrž je na ta način zamajala ali celo pomagala razdreti kakšen zakon. To je pač postranska škoda, na katero se ne ozira. Takšno početje se namreč v majhnem mestu hitro razkrije.

Ne ukvarja se z osebno rastjo in nadgradnjo pameti, ki pa je že v osnovi nima veliko. V tem primeru bi bil to nedvomno težaven postopek. A si vseeno domišlja, da sodi med intelektualke. Ker so te običajno kulturne, tudi ona obiskuje gledališke dvorane, koncerte in druge podobne dogodke, čeprav se pri tem vidno dolgočasi. Če vmes malo zadrema, izgleda, kot da miži zaradi vzhičenosti nad predstavo. Se pa lahko med odmori pokaže gledalcem v prekrasni toaleti, vrhunsko naličena in okrašena z nakitom, tako da izgleda kot novoletna jelka, ter z bleščočim nasmehom. Spominja na komičen lik iz angleške televizijske serije Fina gospa, čeprav je, roko na srce, lepša in predvsem bolj vitka kot ona.

Mož na trenutke obupuje, a se njeni pojavi ne more upreti. Smola za njega; tega, da se z ljubimci dogaja podobno, pač ne ve. Skoke čez plot zna dama namreč skrbno prikrivati.

V pogovoru rada blesti s tujkami, to učinkuje nadvse pametno, ki pa se ji v kontekstu uporabe večinoma ne posrečijo.

»Kaj naj naredim s čevlji, preden grem ven, da bodo prenesli mokroto?« jo je nekoč vprašal mož.

»Impresioniraj jih. Kupila sem odlično kremo za to! V garderobi je.«

Tako je tudi sosedi neko dopoldne dejala: »Ne vem, kaj bom dala danes kuhat. Najbrž kar makarone, ki jih bom prelila z omako iz palet. Pa solata bo zraven.«

Ženska jo je debelo pogledala, a se ji je zaradi dobrih medsosedskih odnosov samo nasmehnila. Če Greta ne pozna razlike med pelati in paletami, je to njen problem. Palete pač niso uporabne za hrano. Le kaj bi bilo, če bi Greta vedela, da obstaja še podobno zveneči pilates, bi morda skuhala makarone z njim, kdo ve?! Ampak za njo je to že višja matematika.

Ob neki drugi priložnosti se je zelo trudila, da bi prijateljica opazila nov prstan: »A vidiš, kaj imam novega?«

Kljub buljenju ni nič opazila, zato je Greta nestrpno rekla: »Fokusiraj se vendar na moj prst.«

Prijateljica je gledala kot bik v nova vrata, ker za fokusiranje še ni slišala. A ker ji je vztrajno molela prst pred očmi, je dojela. Rekla pa ni nič.

Sodelavki je potožila, ko jo je v njenih letih začelo boleti koleno: »Nekaj je narobe z mojim kolenom. Ko laufam, me boli. Morala bom iti na magnetno renesanso.«

Sodelavka se je raje ugriznila v jezik, kot da bi karkoli pripomnila. Pomislila pa je, da je ona potrebna temeljite renesanse v glavi in ne samo magnetne resonance v kolenu.

Zvečer včasih igrajo s prijatelji tarok karte. Greta sicer večinoma izgublja, ker ne uspe dojeti vse kombinatorike, a zanjo je pomembno, da ga sploh zna igrati, kajti tarok velja za inteligentno igro ...

V zapeljevanju je profesorica in doktorica obenem. To je edina fakulteta, ki jo je uspešno končala v življenju in jo celo nadgradila. Tehnike osvajanja moških obvlada do obisti, lahko bi izdala priročnik o tem, če bi ji nekdo napisal tekst po nareku. Nima namreč potrpljenja za pisanje, slovnico komajda obvlada, besednega zaklada nima veliko na voljo. Saj se ne ve, če je sploh prebrala kakšno knjigo, bere predvsem rumeni tisk. Zelo rada pa gleda mehiške in španske nadaljevanke. Bajе so zelo napete in se jim človek ne more odreči.

Ko kandidatu za ljubimca postreže s kavo, svoje mednožje prinese dobesečno na pladnju. Na obisku svojemu plenu dahne na uho: »Joj, kako dišiš! ...«

In tako dalje. Mož tega ne vidi ali pa noče videti. Včasih tovrstno prilizovanje traja tedne, a je običajno nagrajena z uspehom. Priložnosti za varanje pa tudi pozna: v dragih avtomobilih ljubimcev, v sobicah za počivanje v gostiščih ... Vedno najde moškega, ki kloni pod njenimi čari in prijemi. Mož ni izjema. Njena vzporedna razmerja trajajo različno dolgo, odvisno od tega, kako koristen je ljubimec v spolnosti ali pri darilih.

Ženske, ki jo v družbi intelektualno presegajo, vedno želi nadkriliti. Pravzaprav bi bilo težko najti v njenih krogih manj pametno od nje, zato vloži veliko truda v preseganje manka. Tega ne pokaže z besedami, ampak z dejanji. Končane fakultete in znanja si ne more kupiti, lahko pa povzame kaj drugega. Ko si je izobrazena šefica dala zarisati obrvi po japonski metodi, je to storila tudi Greta. Ko si je kupila nov plašč, ji je bil tako všeč, da ga je naslednji dan imela tudi ona. Podobno kupuje vsa oblačila pa tudi druge predmete, navdih išče pri izobrazenkah pa tudi pri sosedih. Pri opremljanju notranjih prostorov prav tako zelo ceni njihov izbor. Kupuje enake slike kot one, in to takoj naslednji dan, ko jih ugleda. Samo da je pri opremljanju notranjih prostorov v koraku s slikarskimi trendi.

»Veste, to je sedaj aktualno in moderno,« se potem hvali gostom, čeprav ne pozna ne avtorja, ne slike, ne stila.

Ker se bo kmalu upokojila, potrebuje nov računalnik, in to dražjega in lepšega od sosedinega.

»Rada bi imela računalnik, da se bom zamotila, ko bom več doma,« gruli svojemu možu.

»Ti bom kupil enega za petsto evrov, menim, da je to dovolj.«

»Ne, sem si že ogledala ponudbo. Stane dvakrat več.«

Najbrž je rdeče biserne barve, ki se bo ujemala z barvo šminke in laka na nohtih. Grdo rečeno, ne ve se, zakaj ga bo uporabljala. Tipkati sicer zna, saj je v službi veliko tipkala, ampak vse ostalo pa ji ne gre prav dobro. No, za uporabo FB profila in elektronske pošte se bo že priučila, potem pa je na konju. Ure in ure bo lahko visela za ekranom in investicija bo upravičena. Aja, z barvo šminke je že usklajena tudi barva pametnega telefona.

Proti morebitnemu dolgočasju v pokoju se je dodatno zavarovala. Vključila se je v politično stranko, da bi postala družbeno koristna. Glede na splošno znano pamet mnogih politikov bo lahko glede na svoje karakteristike blestela. Ima tudi višje cilje, saj bi rada kandidirala za svetnico v svetu občine. V povezavi s tem se je začela ogrevati za spremembo imena.

»Margareta bom, bolj imenitno se sliši kot Greta.«

»Ah, po tem pa res ni potrebe,« ji je oporekal mož.

A ona je na upravno enoto že vložila zahtevek.

Po njenem je pomembno imeti več kot drugi in se postavljati, ne pa kvalitetno uporabljati. No, ja, problem bo nastal, ko bo sosedica dobila nov avto, kajti slišala je, da si ogleduje ponudbe. Zagotovo ga bo želela, to pa ne bo poceni, pa še s šminke in z lakom za nohte se bo moral ujemati. To bo najbrž tudi za njeno družino preveč. Ali pa ne, doslej je dobila vse, kar si je zaželela. Pravzaprav ni neumna, če človek dobro premisli. Obvlada vse podjetniške funkcije, lahko bi ustanovila podjetje. Mogoče pa ga je že.

IVANKA TOMPA

RAZOČARANJE

Telefon: Draga moja, kako si? Kako dolgo se že nisva videli, kaj šele se pogovarjali, pa ne o študentskih časih, ampak o ... Saj takrat nismo imeli težav, niti nismo verjeli, da nas le-te lahko kdaj v življenju doletijo. Bili smo pametni ali vsaj zdelo se nam je, da imamo velik del planeta pod kontrolo in ne potrebujemo nobenih nasvetov, z opozorili pa tudi daleč stran od nas. Zdaj pa bi potrebovala pravo prijateljico za pogovor – oziroma, da me bo nekdo poslušal in da ne bo to eden od mojih bližnjih.

Odgovor: Že dolgo nisem bila v prestolnici v adventnem času, pa še zastoj se lahko peljem z vlakom na kavo. V ponedeljek dopoldne na železniški postaji in potem na nebotičnik na klepet do moje vožnje nazaj nekje popoldne. Komaj čakam na to »avanturo«. Kot v študentskih časih! Do videnja!

Prestolnica: Joj, komaj sem čakala ta trenutek, da te objamem. Brez strahu, bila sem že tretjič cepljena. Veliko se je spremenilo, sva penzionistki in pričakovala sem, da mi bo lepo; otroci so odšli od doma, midva z Markom pa bova uživala. Pred poroko je bil tako večč skupnega življenja, kako morata zakonca delovati, se truditi, da bo vse v redu. Saj veš, da sem imela dokaj lepo otroštvo, starša sta se imela rada, nikoli nisem slišala, da bi se pred otroki sprla, obmetavala z grdimi besedami ali s kakimi očitki.

Odločitve sta sprejemala skupno, mama pa je bila, se mi zdi tista, ki je vse udeležila. Pri Marku pa je bilo drugače. Mama ni imela besede, oče se je tudi včasih napil, kar ni bilo brez posledic. A ga on nikoli ni obsojal, sorojenci pa. To me ni motilo, ko sva bila fant in dekle, me je skoraj poučeval, kako lepo se da živeti v zakonu, če se dva imata rada. Saj ne da bi bil nasilen, tudi ne preklinja, ne obmetava me s kakimi vulgarizmi. Zdaj pa vprašaj, kaj pa potem je narobe? Vse!

Trudim se, da je vse postorjeno, vsaj mislim tako. Imam pa še veliko stvari postoriti za dušo, kot radi rečemo. Veš, jaz sem delala v veliki knjižnici in zdaj ne morem, da ne bi prebirala knjig. Tudi brez računalnika ne morem. Marko pa tega ne mara, potem sva pa tam, kjer ne bi smela biti.

Ti bom opisala primer. Bilo je v zvezi z računalnikom. Potrebno je bilo nekaj nujno skopirati pa ni šlo z mojim računalnikom. To uslugo je potreboval on. Predlagala sem rešitev, a je trdil s povzdignjenim glasom svoje, čeprav računalnika ne

mara in nima pojma o njegovem delovanju. Nazadnje pa še: »Cele dneve si za računalnikom, ko pa jaz kaj rabim, pa ničesar ne veš!«

Jokala sem kot dež. Imela pa sem prav, ker če ni barve, so kopije zanič. Pet mesecev je bil prepad med nama. Vsak svoje dela, govoriva, kar je nujno. Vmes sva imela štirideseto obletnico poroke, a je niti eden ni omenil. Oba sva trmasta kot ...

Otroci so prišli tisti dan domov: »Kaj vidva ne vesta, kaj imata danes?« Prese-nečeno sva se spogledala, čeprav ni bilo presenečenje, ker sva zelo dobro vedela, a nobeden ni hotel biti prvi. Tako sva potem prekinila s tihimi dnevi, ker je bil kmalu ples nekje v bližini in sem šla z njim, čeprav se mi ni opravičil. On ne pozna besede oprostí in je še nikoli ni izrekel, vsaj meni ne. Čeprav bi to marsikaj rešilo, vse te neprijetne konflikte. Veš, včasih imam občutek, da ga je sram izgovoriti besedo oprostí. Enkrat sem ga vprašala, če njegov SSKJ nima v sebi te besede ali pa morda manjka v njem ravno ta list, kjer bi morala biti zapisana beseda oprostí.

Kavo sva že davno popili, zdaj pa nama strežejo pico.

Moji prijateljci pa ne zmanjka. Poslušam jo, zato sem z njo po dolgem času. Le kaj mi bo še povedala do odhoda vlaka. Bom imela kakšen nasvet zanjo?

Veš, draga moja Nina, letos sva že skoraj celo leto v takem stanju in obletnice poroke sploh nisva omenjala. Napeto je kot elastika in čakam, kdaj bo popustila ali se pretrgala. Vedno, ko mislim na toleranco, spet prileti puščica iz njegove strani. Takrat se spet zaprem kot školjka in ga ne pustim blizu. Užaljena sem vedno bolj za vsako opazko. Najrajši se potem zjočem, zdaj pa se mi zdi, da sem izjokala vse solze in joče samo še srce. Pa se včasih vprašam, zakaj vztrajava? Zaradi otrok vendar, imam občutek, da naju najini trije srčki imajo za srečen par. Kako naj jim sedaj v teh letih porušiva sliko idealnega zakona?

Saj sem poleti hotela oditi spat v podstrešno sobico, a vedno je kateri od otrok doma. Zaenkrat sem še v spalnici, a ne vem, kaj občutim. Sicer pa hodim pozno spat, ker nekateri moji hobiji zahtevajo zbranost. Potem pa se priplazim v temi do postelje in zlezem pod odejo čisto ob robu. Celo leto že spim na robu postelje – na stranici, on pa lepo uživa na treh četrтинah najine skupne »zakonske parcele«. Naenkrat pa mi je vsak dan teže za vsako izgubljeno minuto. A kako mu naj to povem? Naj poskušam rešiti sebe ali najin odnos? Tisti dan, ko sem bila prepričana, da bom začela z odkritim pogovorom – ne glede na posledice –, me je spet spravil v obup. Bil je petek in sem do poznega popoldneva pospravljala vrtné pridelke pa še nekaj jabolk je bilo v sadovnjaku za ozimnico, ker je za naslednje jutro bila napovedana slana. On pa je kosil zadnjič v tem letu in čistil kosilnico za zimski počitek. Tudi na obrobju mesta imamo delo, saj še kako prav pride, če si kaj prideláš sam.

Potem pa je zvečer našel nekaj prahu v spalnici na polici, a sem imela planirano generalko ravno za naslednji dan.

»Pojdi pa poglej, kaj sem našel na polici v spalnici, na smetišnici je, da boš videla, kakšno imaš! Če ti pa kaj rečem, si pa takoj užaljena!«

Mislila sem, da bom dobila živčni zlom. Šla sem čistit spalnico, oči sem imela polne solz, a jokati nisem mogla pa tudi pogovarjati se z njim ne. Ponoči sem dolgo v noč bedela, razmišljujoč, kaj naj naredim.

Ali so se res najini skupni temelji tako razmajali, da jih je potrebno zrušiti? Potem pa me nekaj spomni: »Jutri je prva adventna nedelja. Prihaja čas miru, luči, posebne svetlobe in nekaj je v zraku, kar nas omehta, obsveti v dno duše, ki še živi v nas. Adventnega venčka nisem naredila. Prejšnja leta sem imela soboto pred prvo adventno nedeljo rezervirano samo za to, da sem čistila, spletila adventni venček in okrasila stanovanje s starimi okraski, ki jih nikoli ne odvržem, če niso čez mejo obrabljeni. Bom pa jutri postavila na mizo lanski venček, ki je še vedno lep, samo sveče mu bom zamenjala. Zdaj pa moram zaspati, zjutraj bom šla najprej k maši, ker imam zelo rada adventne pesmi. Veš, tisto noč nisem skoraj nič spala, a sem vstala kot prerोजना, vesela, polna energije – kaj pa je zdaj to?

Ko sem pred kosilom prižgala prvo svečko, sva se z možem čez mizo pogledala in v najinih očeh je bil odsev goreče sveče, ki je na najina usta izvabil prikrit nasme in imela sem občutek, da naju je pomladil za nekaj let.

»Zakaj se tako hitro razjeziš, če te kaj opomnim?«

»Odvisno, na kakšen način mi poveš. Bova nadaljevala in razčiščevala, kaj se je zgodilo z najinim odnosom, a ko bova sama. Kmalu dobiva obisk. Povem pa ti, da včasih nisem razumela žensk – tudi starejših, kako lahko zapustijo družino ali samo moža. Danes jih popolnoma razumem in jih ne obsojam. Misliš, da naju bo ta svetloba v decembru razsvetlila in popeljala na srečno pot v dvoje, kot sva si jo začrtala pred poroko?

Nina: »Draga moja, lepo te je bilo videti in poslušati. Prepričana sem, da bosta z Markom vse razčistila in mi boš kmalu sporočila, da ne spiš več na stranici, ampak v njegovem objemu. Druga svečka vaju bo še bolj očarala in naslednji dve še bolj. Vajin pogovor naj bo ob prižganih svečkah, vsekakor! Želim ti še nekaj povedati. Pa nikar ne misli, da je to basen, ampak je resnična zgodba.

Najina spalnica ima čudovit razgled, in to iz postelje na sosedovo rdečo streho, ki je krita z rdečimi strešniki, pred hišo pa se košati bogata in visoka temno zelena ograja iz kleka. Ko med prebujanjem opazim, kako sonce naredi prve korake po slemenu strehe in potem počasi pušča zlato sled vedno nižje in nižje, vem, da nas čaka prelep sončen dan. Kakšna dva meseca nazaj pa sem opazila na slemenu te strehe za dimnikom, ki stoji tam kot osamelec iz prejšnjega stoletja in

se upira vsem nevšečnostim, vrano in vrana. Prepričana sem, da sta bila samica in samec. S kljunoma sta bila obrnjena skupaj, skoraj dotikala sta se drug drugega. A ta poza ni bila nič kaj prijazna, čutila sem in to po njihovih gestah, da je v njenem odnosu, čeprav ne vem, kakšen je ta v resničnem ptičjem svetu, hudo narobe. Ko sem tako razmišljala in opazovala, sem pozabila na uro, ki v tistem trenutku sploh ni bila pomembna, se je eden od njiju dvignil in že ga ni bilo več. Drugi je še malo razmišljal, mislim, da je bil on, in potem se je nejevoljen dvignil in zaplapolal neznanu kam. Čeprav me jutranji prizor ob starem dimniku na rdeči strehi, obsijani z zlatimi sončnimi žarki, ni pustil ravnodušne, sem čez dan nekako vse to dala na stran kot nepomembno. Dnevi pridejo in grejo, moje naslednje jutro bi bilo tudi kot vsa druga, a ni bilo tako. Zgodaj sem se zbudila, še zadnjič sem se pretegnila, vrgla pogled skozi s soncem obsijano okno na sosedovo streho in hop! Pa saj ne more biti res! Videla sem vranji par na istem mestu kot prejšnje jutro. Prepričana sem bila, da sta bila ista ptiča, ampak oddajala sta čisto drugo energijo, meni se je zdelo, da sta srečna. Nikamor se jima ni mudilo, v objemu starega dimnika sta se počutila varna in srečna, ker sta zgladila vse nesporazume prejšnjega dne. Razmisli!

Pica je bila dobra, kava tudi, vlak pa je pravkar prispel in morava se posloviti. Prihodnje srečanje bo pa pri meni. Pa ne šele čez leto!

Vlak je oddrvel, jaz pa sem opazovala našo lepo pokrajino, ki je čudovita v vsakem letnem času. Zdelo se mi je, kot da listam lepo barvno slikanico.

AMALIJA TROPENAUER

SNEŽAK VRISKO

Na travniku ob živi meji je rasla mogočna hruška. Bila je resnično zelo mogočna, saj se je njena krošnja raztezala preko žive meje na sosedov sadovnjak in vse tja, skoraj do polovice širine travnika, na katerem je rasla.

Vas zanima, zakaj je hruška rasla na travniku in ne v sadovnjaku? Ej, to je res prav čudna zgodba. Bilo je nekako tako. Pred sto leti in še trikrat toliko ali morda še kaj več, je na travniku prebival snežak Vrisko. Pravzaprav ni bil sam na travniku, ampak je na njem živelo veliko, res veliko snežakov. In vsi so se sprizajznilo s svojo usodo, le snežak Vrisko ne.

Vsi snežaki lahko živijo v svoji prvotni podobi le v zimskem času, na pomlad pa se spremenijo v velike in male lužice, ki po sončevih žarkih splezajo na vrh oblakov ter tam znova kot snežaki prespijo vse do naslednje zime, ko jih oblaki prebudijo v življenje in jih znova pošljejo nazaj na travnik. Ker pa so snežaki zelo obilni in težki in bi se ob pristanku na travniku lahko razpočili, jih oblaki spremenijo v snežinke ter jih tako enega za drugim pošiljajo dneve in tedne in mesece nazaj na zemljo, dokler niso vse snežinke snežakov združene v debele snežne odeje, iz katerih znova oživijo snežaki.

Se sprašujete, kako lahko snežaki leta za letom, skozi stoletja in tisočletja, vedno znova oživijo? Ja, to je pa resnično prava skrivnost. Pravzaprav je to zelo velika skrivnost, ena tistih, ki bi naj ostale skrivnost. Ampak, potem ne bi moglo biti zgodbe o snežaku Vrisku. Zato vam to skrivnost zaupamo in jo zašepetamo tako čisto po tiho, in res čisto po tiho na uho. Le dobro prisluhnite, da česa iz te zgodbe ne zamudite.

Zaupamo vam lahko, da so vse snežne odeje začarane in s svojo začarano belino nenehoma vabijo vse otroke sveta, naj pridejo iz svojih domovanj ter naj jim pomagajo iz kosov belih odej snežink ponovno obuditi v življenje čarobne snežake.

Tako se v vseh zimskih dneh leta za letom vedno znova in znova rodi na milijone in milijone snežakov, in med njimi se je pred sto leti in še trikrat toliko rodil tudi snežak Vrisko.

In neke pomladi ta snežak ni hotel, tako kot drugi snežaki, v podobi lužice splezati po sončnih žarkih na oblake, da bi tam sladko spal, temveč si je na travniku, ob živi meji, izkopal majhno jamico ter vanjo položil svoj hruškasti nos in ga narahlo prekril z zemljo. Iz tega je čez čas zrastle nežno steblo hruške. In to ni bilo navadno steblo, ampak začarano, saj ga je snežak Vrisko zalival s svojimi bisernimi solzami, vedno ko je čutil, da se bo tudi sam, kakor drugi snežaki, spremenil v malo lužico.

In ko se je snežak Vrisko nekega jutra že čisto, čisto majhen prebudil iz spanja, se je močno, močno začudil. Ob živi meji na travniku ni bilo več malega nežnega stebela, ampak je tam rasla mogočna hruška, ki je zrastle iz njegovega hruškastega nosu, in dajala obilo hladne sence snežaku Vrisku. In Vrisko je najprej pomislil, da so vse to le sanje, nato pa je zaslišal nad sabo mogočen glas drevesa hruške, ki mu je rekel:

»Pozdravljen, snežak Vrisko, zelo sem srečna in vesela, da si pred časom položil svoj hruškasti nos v jamico, jo zakril z zemljo in sem jaz vzknila v življenje. Zato ti bom v zahvalo sedaj vedno dajala hladno senco in ko se bodo ostali snežaki že stopili, boš ti ob meni še vedno kraljeval, saj boš postal kralj snežakov. In da bodo vsi vedeli, da si kralj, ti bom v zameno za tvoj hruškasti nos, ki si ga podaril za to, da sem iz njega zrastle, dala drugi nos. In to takšnega, da ga bodo vsi videli že od daleč in bodo vedeli, da si ti res nekaj posebnega.«

Nato je segla z vejami pod svoje korenine ter snežaku Vrisku poklonila nov nos, velik lep rdeč korenček, ki se ga še dandanašnji trdno drži. Snežak je bil s tem začaran tako kot hruška in oba sta postala večna.

In verjeli ali ne, kadar ljudje iz roda v rod pripovedujejo to zgodbo, vedo vedno povedati, kako v temnih nočeh, skozi vsa leta, tam ob živi meji na travniku, ob mogočni hruški, sedi snežak Vrisko in si prepeva čarobno pesem, ki je most do otroških src.

CIN, CIN, BIM, BIM,
SEM SNEŽAK VESEL, MI VRISKO JE IME.

IMAM GLAVO OKROGLO ZA PISKRE TRI VELIKE,
KAKOR SE ŠIKA.
UŠESA VELIKA, ČRNE OČI, USTA NA SMEH,
A NAJLEPŠI JE MOJ NOS,
Z NJIM PRAVI SEM KRALJ.

KORENČEK RDEČ, KI ZAJČKA VSAKEGA MIKA,
ŠE KUJARICO VSAKO PRAVO ZAMIKA,
DA GA IZPULI,
CIN, CIN, BIM, BIM.
A GA NE DAM, ZATO METLO V ROKAH IMAM,
OD MOJIH ZAKLADOV Z NJO VSE NAPODIM.

ŠE TREBUH OGROMEN IMAM,
NA NJEM JE GUMBOV DESET,
DA TREBUH MI NE POČI.

SEM FANTIČ VESEL, KER SEM VES BEL,
KAKOR ZA SNEŽAKA SE ŠIKA.
A ČE SONCE POSIJE, V SENCO SE SKRIJEM,
V NJEJ SLADKO ZASPIM IN SE OHLADIM.

A ČE V TEMNI NOČI ME SLIŠITE PETI,
ZAPOJTE ŠE SAMI Z MENOJ,
DA VESELJA VEČ BO, CIN, CIN, BIM, BIM.

ZÁGOREC-CSUKA JUDIT

KARÁCSONYI VERS

Angyal száll tenyeremre,
hírt hozott Rólad,
hóviharban, csillagszórós
fenyőfa ajándéka, hogy
Te legyél a dió, az alma,
a szaloncukor, angyalka,
hozta titokban, hópelyhes
ámulatban szívembe,
bethlehemi csoda
hogy megszülessen,
bennem a szikra.

KARÁCSONYRA

Elhallgattak a harangok bennem,
belém szorult egy utóhang,
ha meg kell bocsátanom,
ezt Isten előtt tegyem,
karácsonykor, bűn nélküli
levegőben, de ki lesz az, aki
nekem is megbocsát?

Kibe szorult a szívverésem?
Alszik kis Jézus a jászol mélyén,
megkondultak a harangok bennem.

AZT MONDJÁK

Azt mondják, hogy egyszer
majd minden a helyére kerül,
télen leesik a hó és befedi a mezőket,
tavasszal kinyílik a bimbó és árasztja
illatát, ősszel megérik a szőlő
és bor lesz belőle.

Azt mondják, hogy egyszer
visszafelé fog forogni
a homokóra, s visszahozza
a gyermekéveimet, talán
visszatérhetek anyám méhébe.

Azt mondják, hogy Isten is
újra leszáll a földre, s újra
emberré válik, és bekopog
minden szenvedő ember
ablakán, megvigasztalja őket.

Azt mondják, furcsa időket
élünk, furcsák a hajnalok,
furcsák a nappalok és furcsák
az éjszakák is.

Azt mondják, hogy ilyen az élet, furcsa.

HÓ

Hull a hó a fenyőágra,
szánkóval utazik Téalapó,
hull, hull, hull a muravidéki
tájra a fehér hó, siklik a szánkó,
csin, csin, csin, csillingel a csengő,
nevetgél Téalapó, s bajuszát befedi
a lassan szállingoló fehér hó.

CSENGŐ

Csillingel a csengő
a karácsonyfa ágán,
felveri a havas tájat
és a fenyők téli álmát.

DIÓ

Alma, dió, mogyoró,
sült kalácsba való,
édesség, ajándék,
szaloncukor és játék.

A KATEDRÁLIS KOLDUSA

Lassan besötétedett a zágrábi Szűz Mária Mennybemenetele Székesegyház környéke. A katedrális olyan volt, mint egy díszes korona a város fején. Rendkívülien csillámlott az adventi éjszakában, megtelt hívőkkel és az ide látogató turistákkal. Mielőtt belépett volna Annabella a székesegyház főbejáratán a katedrálisba, átgondolta az egyházi épület egész történetét. Valamikor régen járt itt a katedrális kincstárában, hiszen a Zrínyiek kultuszát kutatta, ezért megtekintette Zrínyi Péter Búcsúlevelét, amelyet a kivégzése előtt írt Frangepán Katalinnak, a feleségének az utolsó szó és búcsúzás jogán. Tudta, hogy a templomban több síremlék is található, többek között az 1671. április 30-án, a Wesselényi-féle összeesküvés miatt, Bécsújhelyen kivégzett Zrínyi Péter horvát báné és Frangepán Ferenc Kristófé, Erdődi Tamásé és Miklósé, akik szintén horvát bánok voltak, a boldoggá avatott Alojzije Stepinac érseké és persze a Jelasicse is. A székesegyház kincstárában megtaláljuk Szent László palástját is, a XI. századtól napjainkig fellelt ereklyék, kelyhek, szentségtartók, misekönyvek, kódexek és levelek között. A színes ablakok a legrégibbek az országban, 1845 és 1849 között készültek, ezeken Szent Istvánt és Szent Lászlót is felfedezhetjük. Királyaink a neogótikus főoltár előtti barokk oltárasztalon is visszaköszönnek, az 1721-ben készült ezüst borítás három

oldala a Szent Családot és a két magyar királyt ábrázolja. Amikor mindezt átgondolta, egy percre megállt a katedrális lépcsői előtt, hiszen alázattal akart belépni a horvát nemzet szentélyébe, szent helyére. S ekkor pillantotta meg a katedrális koldusát, aki alázatosan ült a tolókcocsijában, ruhája megtépázott és hiányos volt, nadrágjából kilógott az egyik lába, a másikat pedig elveszítette, vagy elvették neki. Mindenesetre lerobbant állapotban volt. Magányosan ült a tolókcocsijában, melankolikus volt a hangulata. Az emberek jobboldalt és baloldalt észrevétlenül haladtak el mellette, mintha nem is látták volna. Annabella mégsem tudott csak úgy elmenni mellette, valami miatt meg kellett állnia és úgy érezte, hogy most adakoznia kell. Elővette a pénztárcáját, és szeretett volna kivenni belőle aprópénzt, néhány kunát. Majd hirtelen, szemrebbenés nélkül odatolakodott hozzá egy fiatal cigánylány, és sikítózó üvöltéssel és jajgatással kérte, hogy adjon neki pénzt.

– Az isten áldja meg, adjon nekem néhány kunát, kérem... – jajveszékelve szólította meg és tolakodóan még közelebb állt Annabellához. Úgy rikácsolt, hogy ilyen még Annabella sosem hallott életében. Mintha az utolsó perceit élte volna meg ez a kéregető lány, aki nem is tűnt annyira elesettnek, inkább a kéregetés mestersége és a hamis, kétszínű viselkedése miatt tűnt rettenetesen agresszívnek a katedrális bejáratánál. Annabella tétovázott, mert nem számított a cigánylány feltűnésére. Hirtelen zavarba esett, de mégis kivett néhány kunát a pénztárcájából, amelyet a lány gyorsan el is kapott tőle. De ezzel nem lett vége a becses szertartásnak. A lány továbbra is csak jajveszékelt.

– Miért nem ad többet? Adjon tíz kunát még!

Annabellát váratlanul érte ez az esemény. Meg sem tudott hirtelen szólalni, de mégis kitört belőle valami keserű megjegyzés:

– Micsoda szemtelenség, adok, s ez nem elég neked! – Majd a tolókcocsiban ülő idős koldushoz fordult, hogy neki is lerója az adakozását. Pár lépést megtéve közelebb lépett hozzá. A koldus felemelte a fejét és kereste Annabella tekintetét. A tekintete méltóságteljes volt. Szavak nélkül is megértették egymást. Annabella nem látott még ilyen tiszteletadást az életében, s ezt is itt élte meg a zágrábi katedrális bejáratánál. Az egész csak néhány percig tartott, de a jelentősége meghatározó volt.

– Köszönöm szépen – mondta a koldus, majd lehajtotta a fejét.

Annabella elsodródott a tömeggel. Lassan eltávolodott tőle. A székesegyház zsúfolásig megtelt, be sem lehetett jutni a katedrális előterébe. Első adventi vasárnap volt. Nemcsak a turisták nyüzsögtek a székesegyházban, de a hívők is. Kezdődött a mise.

Annabella átgondolta a történeteket. Kíváncsi volt, hogy a katedrális koldusát mi vitte mégis koldusbotra? De lehetetlen volt ezt akkor megtudnia. Magát a kol-

dust pedig nem akarta ezzel zaklatni, és úgy vélte, hogy nem is lett volna helyénvaló, ha rákérdez. Arra gondolt, hogy a koldulás egyidős az emberi társadalom történelmével. A testi vagy szellemi fogyatékoság, váratlan szerencsétlenség, idős kor miatt magát eltartani nem tudó, róluk gondoskodó családdal nem rendelkező személyek túlélése mindig is a szerveződött közösségek jóindulatától és alamizsnájától függött. A hajléktalanság egy életkörülmény, amelyben emberek nem rendelkeznek állandó, megfelelő minőségű és biztonságos lakhellyel. A hajléktalan emberek nem rendelkeznek kellő kapcsolati tőkével vagy jövedelemmel, amely átsegítené őket a lakhatási problémákon.

– De miért éppen a katedrális előtt várja az alamizsnát? – kérdezte önmagától.

A legtöbb vallás a rászorulókat támogatását az istenek által méltányolt, az üdvözülést elősegítő tevékenységnek tekinti. A Biblia szorgalmazza a szegények megsegítését. A katedrális koldusa mégis jó helyen állt, az Isten háza előtt. Az ókori görögök szerint a koldusok isteni védelem alatt álltak. A koldusokat és tárgyaikat, a botot, ruházatukat sok kultúrában misztikus tulajdonságokkal ruházták fel. Egyes hiedelmek szerint a koldusok a halottak képviselőjeként, helyettesítőjeként jelennek meg, és a nekik adott alamizsnából az eltávozott lelkek részesülnek. Ugyancsak a középkorra tehető a katolikus koldulórendek kialakulása is, akik Jézus tanítását követve lemondtak a tulajdonról és a világi javakról, és munkájukból meg adományokból tartották fenn magukat.

– Tehát, mégiscsak jó helyen ült a tolokocsijában a katedrális koldusa – töprengett magában Annabella.

– És a kéregető cigánylány? – sejtett fel Annabellában a következő kérdés. Erre sem kapott választ, tulajdonképpen tudta, hogy a lány spekuláns, aki a közösség irgalmával visszaélve kéregetett, anélkül hogy rászorult volna, hiszen munkaképesnek nézett ki, míg az idősebb koldus még járni sem tudott. A késői középkortól kezdve rendeletek szabályozták a koldulást; több helyen csak a munkaképtelen, helyi lakosoknak volt engedélyezve a kéregetés, a munkaképes szegényeket pedig dologházba utalták. És mi történik ma ezen a téren, a 21. század elején? Nem tudni. Annyi mindenre írtak törvényeket a hivatottak, de ez mintha kicsúszott volna a törvények paragrafusai közül – gondolkozott el ezen Annabella, míg egyre jobban távolodott el a zágrábi székesegyház előterétől, az aranyozott Szűz Mária szobortól és a katedrális koldusától. Az ádventi fényben mindketten visszaverték a fénysugaraikat. A Madonna szobra mintha megszánta volna a katedrális féllábú koldusát, és ráadta az áldását. Ígéretes volt ez az első ádventi vasárnap Zágrábban a feldíszített Jelasics főtéren és a székesegyház környékén.

LUDVIK ŽIŽEK

PRETRGANA MLADOST

(Odhod)

Spomin je ostal, a le kot spomin z medlo resnobo, kot ko se človek zbudi iz sna in ugiba, ali se je res zgodilo ali je bilo le v snu, prežeto z moro. Čemu ta obleka, ženska, ki je z bratom nikoli nisva videla, ihtenje stare mame, ki se je s solzami sklanjala nad naju, roke, ki so naju objemale. Vse je bilo nerazumljivo, tudi neznana ženska, ki naju je oblačila in obuvala v modre copate z belim robom. Lepo oblečena, saj sva z bratom do tedaj poznala le krpe in bose noge, naju je neznana ženska za roke vodila v dolino. Stara ženska, ki so se ji od solz lepili lasje na zgubano čelo, se mi je vedno bolj vpila v zavest kot neizbrisljiva podoba, in čeprav se je ta podoba manjšala, je ostala kot trajen madež v mojem spominu.

Za mano je ostala stara ženska, nizka, s slamo krita hiša, steza, po kateri smo se potepali v dolino. Vse se je počasi pogrezalo v mrak, pozabo, ki bo trajala dolgo, dolgo.

Ne vem, kako smo potovali, s čim, niti kako dolgo. Vem, da je bilo že temno in da smo se pripravljali na spanje. Stal sem sredi zame ogromne sobe, ves drgetajoč od kopeli, iz katere sem prišel. Na meni je bila dolga, predolga spalna srajca. Ob stenah so bile v dveh vrstah postelje, v katerih so že ležali fantje približno moje starosti.

S stropa je viselo neko svetlo telo, ki je dajalo tako svetlobo, da me je skelelo v očeh, če sem predolgo gledal vanjo. Do takrat tega še nisem videl.

Brata nisem videl nikjer, čeprav sem ga s pogledom iskal po vsej sobi. Torej so naju ločili. To me je prizadelo, da sem se razjokal, in to morda zadnjič, kajti kmalu sem spoznal, da je tam, kjer sem se znašel, jok sramota.

Imel sem nekaj čez štiri leta, ko sem prispel v Polzelo. Večina prebivalcev sirotišnice ni imela staršev ali pa niso vedeli, kje so, in otroci so tudi kmalu so pozabili obličja svojih staršev. Tako kot smo rasli, tako hitro smo tudi doumeli, kaj pomeni komanda: mirno, na desno se ravnaj, raport, dežurstvo, disciplina ... in tako kot v vojski vstajanje na zvok trobente. Po desetletnem tavanju po raznih krajih sem se po naključju zopet znašel v domačem kraju.

Spomini so ostali, tako sem se znašel na slikarski koloniji v Polzeli. Naslikal sem kapelico, ki je poleg gradu, kjer je bila po vojni sirotišnica. V tej kapelici so bili ujetniki Nemci, ki so šivali oblačila, nanje pa so pazili miličniki.

KAZALO SODELUJOČIH

10	Rade Bakračević
14	Bence Lajos
19	Viljan Bertok
21	Štefka Bohar
23	Marjana Cmager
26	Igor Fabjančič
28	Zlatka Frajzman
30	Andrej A. Golob
32	Anton Gričnik
36	Milan Hajdinjak
38	Hozjan Klara
39	Nevenka Hvalec
41	Nászta Katalin
43	Magda Kastelic Hočevar
46	Majda Klement
49	Marjana Kmet
51	Stojan Knez
55	Ana Anita Lekše
57	Ksenija Kolar Švarc
60	Koter Gizella
63	Duška Lah Peček
64	Janja Magdič
66	Olga Majcen
68	Blanka Maučec
70	Irena Pajnik Beguš
73	Jože Prednik
76	Albina Rajter
78	Metka Ravnjak Jauk
80	Marija Rihter
82	Metka Sever
85	Biserka Sijarič
86	Breda Slavinec
88	Marija Šedivy

90	Ludvik Škaper
93	Irena Šrajner
96	Marcel Štefančič
98	Robert Titan Felix
101	Matej Trstenjak
103	Janja Zver
104	Slavica Zver
106	Marjan Vidovič
109	Katja Zadravc
111	Danijela Zupan
113	Ivana Žvipelj
116	Tanja Ahačič
120	Ana Balantič
125	Nataša Bauman
128	Olga Gutman
133	Göncz Tamara
136	Marija Hren
141	Ivanka Jevnikar
144	Ivan Koncut
149	Lojze Kozar ml.
153	Jože Lekše
156	Dragan Mitić
162	Stanka Ogrizek
169	Olga Paušič
176	Bernardette Pojbič
180	Aleš Ropoša
186	Slavica Sunčič
192	Božena Tanšek
196	Ivanka Tompa
201	Amalija Tropenauer
204	Zágoréc-Csuka Judit
209	Ludvik Žižek

21,50 €

9 789617 152197

Jskd